

๑/๑๘๗ ๐

๕ ๒
เรื่องท้าวหมากซมพ

๕
รตอถันมาแต่โบราณ ว่าเป็นต้นตำนานพระพุทธรูปทรงเครื่อง
1 ๒

นายรองขัน พิมพ์ในการกุศล

๕ ๔/๑
เมื่อพระภา พ.ศ. ๒๔๖๔

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

8660

เรื่อง ท้าวผาฆัมพ

ซึ่งถอยออกมาแต่โบราณ ว่าเป็นต้นตำนานพระพุทธรูปทรงเครื่อง

นายรองจัน พิมพ์ในการกุศล

เมื่อปีระกา พ.ศ. ๒๔๖๕

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำนำ

รองหุ้มแพร นายรองขัน (พยอม อักษรมัต) มา
แจ้งความขอพระสมุทวชิรญาณสำหรับพระนครว่า จะ
ทำการปลงศพของคณ (นายข้วน อักษรมัต) ผู้บิดา
มีศรัทธาจะพิมพ์หนังสือเป็นของแจกเนื่องในทักษิณ
นุประทานที่จะบำเพ็ญสักเรื่อง ๓ ขอให้กรรมการ ฯ ช่วย
เลือกเรื่องหนังสือในหอพระสมุท ฯ ให้พิมพ์ แลพอใจ
จะใคร่ได้หนังสือเรื่องเป็นทางช้างพระศาสนา ในขณะนั้น
ที่ในหอพระสมุท ฯ กำลังตรวจคณหนังสือเรื่องชมพบก
วิคต ฉากที่เรียกกันเป็นสามัญว่าเรื่องท้าวมหาชมพู ซึ่ง
นับถือกันมาแต่โบราณว่าเป็นคณตำนานของพระพุทธรูป
ทรงเครื่องนั้น หมายถึงจะหาโอกาสพิมพ์ให้แพร่หลาย
ข้าพเจ้าคิดเห็นว่าเหมาะแก่ความประสงค์ของ นายรองขัน
(พยอม อักษรมัต) ด้วยเป็นเรื่องในทางพระศาสนา
แลเจือทั้งทางโบราณคดี ทั้งจะปรากฏต่อไปในคำ
อธิบาย จึงได้ชวนให้นายรองขันพิมพ์หนังสือเรื่องท้าว

อธิบายเรื่องท้าวมหาชมพู

นิทานวัตถุเรื่องท้าวมหาชมพู อ้างว่าเป็นเรื่องพระ
พุทธประวัติ บ้างเมื่อพระพุทธองค์ทรงกระทำปาฏิหาริย์
ทรมานท้าวมหาชมพู ผู้มีฤทธาเนกาพาหะตัวผู้มีได้ ให้
ละพศยอมเป็นพุทธสาวก พวกจีนแลญวนถือพระพุทธ
ศาสนาตามลัทธิมหายานถ้าวกันว่า ท้าวมหาชมพูเป็น
นายทหารเอกของจักรโลกบาล ครั้นพระพุทธองค์ทรง
ทรมานให้เลื่อมใสพระรัตนไตรย์แล้ว แต่นั่นก็ยังไม่
รักษาพระธรรมวินัยต่อมา เพราะฉะนั้นจึงมักทำร้ายต่อ
ญวนเรียกว่าหีบคำยา แต่ตามเรื่องทางข้างไทยเราว่า
ท้าวมหาชมพูเป็นกระษัตริย์ครองเมืองขุขันธ์ราชบุรี แล
เมื่อพระพุทธองค์ทรงทรมานให้เลื่อมใสแล้ว ท้าวมหา
ชมพูก็ท้อถอยสละราชสมบัติออกทรงผนวชเป็นภิกษุภิกษุ
แล้วเพียรบำเพ็ญสมณธรรมจนได้บรรลุพระอรหัตต์เป็นพระ
อริยสาวกพระองค์หนึ่งในครั้งพุทธกาล ผิดกันอยู่ดังนี้

ไทยเราถือเป็นคติกันมาแต่โบราณ ว่าพระพุทธรูป
 ทรงเครื่องเป็นพระปางเมือ พระพุทธองค์ทรงกระทำปาฏิ
 หารีย์ บันดาลให้ท้าวมหาชมพูเห็นพระองค์ทรงเครื่อง
 นั้นเป็นพระเจ้าจักรพรรดิราชาธิราช แลนับถือกันว่า
 สร้างพระทรงเครื่องมีอันสูงส่งมาก เห็นจะเป็นเพราะ
 เหตุที่ชาววิภาคแคว้นทวนเงินทองของมีค่าอันเป็นทวีก
 มาแต่ก่อน เป็นพศุขบูชาปรากฏอยู่ยังประการ ๑ แล
 การสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องมีช่างฝีมือแลมทุน
 ทรัพย์มากจึงจะสร้างได้ สร้างยากกว่าพระพุทธรูปปาง
 อื่น ๆ จะเป็นเพราะเหตุนี้ด้วยอีกประการ ๑ ผู้มียศศักดิ์
 แลทรัพย์สมบัติมากแต่กาลก่อน นับแต่สมเด็จพระราชา
 ธิเบศเป็นต้น จึงมักสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่อง เรือง
 ท้าวมหาชมพูเป็นเรื่องที่น่าเชื่อถือสืบมา โดยฐานที่
 เป็นตัวตำนานของพระพุทธรูปทรงเครื่องทั้งปวงนั้น

ความที่กล่าวมานี้ มีเรื่องเป็นอุทาหรณ์ปรากฏอยู่ใน
ในจดหมายเหตุ ครึ่งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีเรื่อง ๑
เมื่อราชทูตลังกาพาพระสงฆ์ไทย ที่ไปให้อยู่สมทบทั้ง
สามระวงศ์ในลังกาทวาย กลับมาส่งเมืองยักญะ พ.ศ. ๒๒๑๘
เวลาเมื่อราชทูตลังกาพักอยู่ในกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระ
เจ้าบรมโกศโปรดให้พาไปชมพระอารามหลวง ทศ
ลังกาไปเห็นพระพุทธรูปทรงเครื่องที่ในวัดพระศรีสรร
เพชญ์ ตามเจ้าพนักงานพาไป ว่าเหตุใดที่ในเมือง
ไทยจึงสร้างพระสร้างพระพุทธรูปมากรูปทรงเครื่องอย่าง
เทวรูป ที่ในลังกาทวายหาเคยมีพระพุทธรูปเช่นนั้นไม่
ความที่ราชทูตลังกาเล่าถวายถึงพระกรุณาสมเด็จพระเจ้า
บรมโกศ จึงมีรับสั่งให้เสนาบดีชั่งไปในศุภอักษร
ซึ่งมีถึงเสนาบดีลังกาว่า :—

๑ ต้นศุภอักษรนี้แต่งเป็นภาษาบาลี มีความหลายเรื่อง คัดมา
กล่าวในหนังสือนี้แต่เฉพาะเรื่องพระพุทธรูปทรงเครื่อง ถ้าในศุภ
อักษร แลคำแปลได้พิมพ์แล้วโดยพิสดาร อยู่ในหนังสือเรื่องประ
ติษฐานพระสงฆ์สยามวงศ์ในลังกาทวาย

“ทุกทั้ง ๓ นายได้เห็นพระพุทธรูปสุวรรณมัยอันทรง
 มงกุฎแลเครื่องต้นประดับด้วยเนาวรัตน์ ประดิษฐานอยู่
 ในพระมณฑปพร้อมด้วยมหรคตอันอันเป็นของมีค่า
 มาก คือมณีนมุกตาแลไพฑูรย์เป็นต้น ทั้งได้เห็นพระ
 พุทธรูป (ทรงเครื่อง) พระองค์อันอันจิตรงามล้วน
 สรรพด้วยทองแดงเงิน หากมีใจสงสัยว่า พระพุทธรูป
 ทรงเครื่องประดับอย่างนี้ (เหมือนเทวรูป) ที่ในลังกา
 ทวีปไม่มีเลย (ทั้งนี้) อันพระพุทธรูปทรงเครื่องประดับ
 อย่างนี้ย่อ (ให้ชาวลังกา) พวกนั้นกล่าวว่าเหมือนเทว
 รูป พระเจ้าราชาธิราชผู้มีคุณ (ของเรา) นั้น หากทรง
 ประพฤติพระราชกิจ ซึ่งเป็นพระราชกศลอย่างขบถยิ่ง
 ให้ผิดคดของพระพุทธรูปจะไม่ พระพุทธรูปที่ทรงพระมหา
 มงกุฎอย่างนี้ ได้มีปรากฏในชมพูทวีป (เรื่องท้าว
 มหาชมพู) เหตุนี้ราชบุตรผู้ได้เล่าเรียนนี้ทานทราบชัด
 เจน จึงบอกเล่ามาอย่างนี้โดยแท้จริง”

๓

การฉ้อโกงแล้ว
”
งสงกาทรงสร้างพ
นั้นอย่างก็สร้าง
ชกคละไ้เรณูวิ

“ขอให้พระเจ้ากรุงลังกาทรงสร้างพระพุทธรูปทรง
เครื่องเนาวรัตนล้วนเหมือนอย่างกัสร้างในกรุงเทพมหานคร
นครนฤเกศ พระราชาศัสดะได้เจริญวัฒนาในกรุงศิริ
วัฒนบุรีตลอดคแวนแต่วันลังกาทวี”

จะเห็นได้ตามความในศกอักษรที่กล่าวมานี้ ว่าเมื่อ
ครั้งกรุงเก่า มีความนิยมในการสร้างพระพุทธรูปทรง
เครื่องเพียงไร ความนิยมนั้นมิสืบต่อมาจนกรุงรัตน
โกสินทร์ เพราะฉะนั้นพระพุทธรูปสำคัญเช่นพระยอด

พระองค์ก็^{๔๔} แลพระพุทธรูปสำหรับแผ่นดิน เช่นพระ
 พุทธยชด^{๔๕}ฟ้า^{๔๖}ฟ้าโลกแลพระพุทธรูปเล็กล้านนา^{๔๗}โลย ซึ่ง
 ประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามก็^{๔๘}
 จึงมักสร้างเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่อง ส่วนเรื่องนิทาน
 ท้าวมหาชมพูเป็นต้นตำนานของพระพุทธรูปทรงเครื่อง
 ก็เขียนรปลภาพไว้ในพระอารามหลวงหลายแห่ง จะยก
 ตัวอย่างที่พอจะดูได้ง่าย คือที่ในพระอุโบสถวัดราชบูรณะ
 เขียนไว้ที่ฝาผนังด้านหน้า เป็นฝีมือช่างเขียนครั้งรัชกาล
 ที่ ๑ งามกว่าที่ไหน ๆ หมด

แต่บัดนี้^{๔๙}นิทานเรื่องท้าวมหาชมพู ห้ามในพระไตร
 ปิฎกก็มี^{๕๐}บทหนึ่งก็มี^{๕๑}บทใดไม่ ต้นหนังสือที่ปรากฏใน
 ประเทศนี้ มีตัวบรรดภาษาบาลีตลอดเรื่องเป็นหนังสือ
 ผูก ๑ นัยในหมวดสุตตสังคหะ คือพวกหนังสือซึ่งส่ง
 เคารพให้เข้าในพระสูตรก็มี^{๕๒}ผูก หนังสือสมมุติ^{๕๓}ก็^{๕๔}
 สมเด็จพระเจ้าบรมโกษา^{๕๕}โปรดให้คัดส่งไป เมืองลังกา^{๕๖}

คงเป็นหนังสือวรรณคดีเอง ผู้ชำนาญภาษาพาพิได้
ตรวจสำนวน เห็นว่าจะเป็นหนังสือแต่งในแถวประเทศ
ของเรานี้ ภายหลังหนังสือสามเกลอวงศ์แลรัตนพิมพวงศ์
ทำนองจะใกล้เคียงวิคฤห์มานาแต่ก็มีวิถีทางลัทธิมหา
ยาน เอาจมาแต่งอรรถเป็นภาษาพาพิขึ้นในสยามประเทศ
นี้ เพราะฉะนั้นหนังสือเรื่องชมพูทวีปจึงมิได้มีในลังกา
ทวีป แลไม่ปรากฏว่ามีในประเทศพม่ารามัญ แต่
ทราบกันแพร่หลายในสยามประเทศตั้งแต่ฝ่ายใต้ตลอด
ขึ้นไปจนฝ่ายเหนือ ถึงพระสงฆ์ใช้เป็นเรื่องสำหรับเทศนา
ในทางปฐกวีลีลาเรื่องหนึ่ง อย่างเช่นเทศน์มิลินท
ปัญหา แต่เทศน์เรื่องชมพูทวีปตอนพระเทศน์ ๓ องค์
สมมติกันเป็นพระพุทธองค์ เมื่อทรงจำแลงเป็นพระเจ้า
จักรพรรดิราชาธิราชองค์ ๓ เป็นพระเจ้าพิมพิสารองค์ ๓
เป็นท้าวมหาชมพูองค์ ๓ เทศน์ได้ถามตอบโต้กันด้วย
เรื่องพระธรรมวินัยแลขยายบุญคุณไทย ทำนองเดียวกับ
เทศน์เรื่องมโหสถ แลมาลัยแถววิคฤห์มาน

หนังสือเรื่องทำวมหาชมพท์แต่งเป็นภาษาไทย เป็น
 ล้านวนแปลอรร ภาษาชาวฟักกล่าวแล้วมาแต่งเป็นเทศนา
 เป็นล้านวนเก่าแก่ จะแต่งเมื่อครั้งไหนหาทราบชัดไม่ ใน
 หอพระสมุดฯ มีหลายฉบับแต่เป็นล้านวนเดียวกันทั้งนั้น
 ยังไม่เคยพบหนังสือเรื่องทำวมหาชมพท์ล้านวนอื่น เข้า
 ใจว่าจะมีแต่ดวงเดียวเท่านั้น จึงเห็นสมควรจะพิมพ์ให้
 อ่านกันแพร่หลาย ทั้งจะได้รักษาไว้อย่าให้สูญไปเสีย.

สารบาณ

ปรารภเรื่องพระยามหาชมพุก	หน้า	๑
พระยามหาชมพุกประสูติ	„	๒
พระยามหาชมพุกได้เสวยราชสมบัติแล้วให้หา ท้าวพระยาในสังกัดชมพุกมาเฝ้า	„	๕
พระยามหาชมพุกมาทำลายยอดปราสาท พระเจ้าพิมพิสาร	„	๖
พระยามหาชมพุกให้วิชัยไพร่ยกกรณ พระเจ้าพิมพิสาร	„	๘
พระพุทธรูปให้พุทธจักรไปกำจัดวิชัย	„	๑๒
พระยามหาชมพุกให้ฉลองพระยาเป็นนาคราช	„	๑๕
พระพุทธรูปคนอุทิศครุไปกำจัดนาคราช	„	๑๖
พระพุทธรูปให้พระอินทร์เป็นราชทูต หาตัวพระยามหาชมพุกมาเฝ้า	„	๑๗
พระพุทธรูปให้กาฬนาคราชคนอุทิศ เป็นตลาท แลทวงนำทางยก	„	๒๑

พระพุทธรูปองค์นั้นศาลให้ไว้ให้เป็นพระนครใหญ่
พร้อมไปด้วยทิพยสมบัติทั้งปวง

หน้า ๒๑

พระพุทธรูปองค์นั้นภูมิวิมานทองแลมหาปราสาท
แลสถานต่างๆ แลณฤมิตรพระบรมกาย
ของพระองค์ให้เป็นบรมกระษัตริย์พร้อมไป
ด้วยเสนาอำมาตย์ราชบริวารทั้งปวง

” ๓๓

พระยามหาสมมุติบดีมาเฝ้าพระพุทธรูป

” ๓๔

พระยามหาสมมุติบดีชมตลาดแลชมเมือง

” ๔๕

พระยามหาสมมุติบดีเฝ้าพระพุทธรูป

” ๖๕

พระยามหาสมมุติบดีแลนั่งอุทธรณ์สัพพะพุทธรูป

” ๖๘

พระพุทธรูปองค์เบ็ญไฟนรกทรมานพระยา

มहाสมมุติ

” ๗๕

พระยามหาสมมุติบดีแลอุทธรณ์ด้วยบังคม

พระพุทธรูป

” ๗๘

พระพุทธรูปองค์แสดงกรรมส่วนกามาจารไปรค

พระยามหาสมมุติ

” ๗๙

พระพุทธองค์^๑แก้โลกให้พระยามหาชมพู^๒ที่
เห็นนรกสวรรค์

หน้า ๘๒

พระพุทธองค์^๑แสดงธรรมส่วนโลกุตระไปรค
พระยามหาชมพู^๒

๑ ๓๐๒

พระพุทธองค์^๑คลายอุทธานภาพกลับเป็นพระ
พุทธเจ้า^๑ตามเดิมแล้วสำแดงธานีสงส์

บรรพชา

๑ ๓๐๘

พระยามหาชมพู^๒เลื่อมใสบวชในพระ
พุทธศาสนา

๑ ๓๑๔

พระยามหาชมพู^๒บรรลุพระอรหัตตผล

๑ ๓๒๐

นางกาญจนเทวี^๓หมั้นพระยามหาชมพู^๒มาเฝ้า

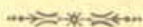
พระพุทธองค์^๑ฟังพระธรรมเทศนาแล้วขอบรรพชา

อุปสมบทจนถึงสำเร็จพระอรหัต

๑ ๓๒๖

มหาชมพุตีสสูตร

เขมฺเม สุตํ เขกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริ
เวฬุเน ตทา ชมพุตีสราชานาม อโหสิ คสฺส
ปฏิสนธิกาเล อญฺจารสหคฺคพุเพโฬ สุวณฺณณโม
อญฺจหิ คสฺส คพฺภโต นิกฺขมนกาเล ปถวิตเล
นิกฺกมุภาทโย อญฺจหิสุ ภกฺขโต จ ปน นิธิโย ปตฺติสุ
อฺทกคฺคโต สพุพนฺธิโย อคฺคณฺฑวา ปสฺสณฺทิ เวปฺลฺล—
ปพฺพตา เทว มณฺโฆตฺตฺรณานิ อคฺคณฺฑวา คสฺส
ชมพุตีสฺส เหฏฺฐาปาเท สมฺปตฺติจฺฉตฺส.

“เอกํ สุตํ” อันว่าสูตรนี้ เม เมาะ มยา อัน
ข้าพระพุทธเจ้า “อานนฺทคฺคเดเรน” ผู้ชื่อว่าอานนทเถร
“สุตํ” หากได้ฟังว่า “ภควโต สมมุชา” จำเภาะพระ
ภิกฺกัวฺสเมตฺเตพระมหากุณฺดาลัมมาตมฺพุทฺธเจ้า “เอกํ

สมัย” ในสมัยครั้งหนึ่ง สมเด็จพระบรมโลกนาถ
 ศาสตราจารย์ สำเร็จวิद्याดวiharอยู่ในเวฬุวนารามใกล้
 กรุงราชคฤห์มหานคร “ตथा ชมฺพปติราชา อโหสิ”
 ครั้งนั้นยังมีกรรมศรัยพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามชื่อว่า
 ชมพฺพกั เสวยราชสมัยที่อยู่ในเมืองปัญจาลราชรัฐ พระ
 ยาชมพฺพกันั้น แรกเริ่มเดิมทีจะประวิงสนธิในครวญพระ
 มารคานั้น เสาทองอันใหญ่สูงได้ ๓๘ ศอกก็บังเกิดขึ้น
 ภายในพระนคร “นิกุชฌนกาลา” กาลเมื่อเคิมประสตร
 จากครวญพระมารคา ชมพฺพกัอยู่ในแผ่นดิน ก็ผุดขึ้น
 มาจากแผ่นดิน ชมพฺพกันั้นอยู่บนปลายไม้ ก็ตกลงมา
 สู่พื้นแผ่นดิน “อุทกคฺคโต สพฺพนิธิโย อุกฺคฺคฺคฺวา”
 ชมพฺพกันั้นอยู่ในน้ำ ก็ผุดขึ้นมาจากน้ำลอยไปสู่ท่าเมือง
 ปัญจาลราชรัฐ “วิปุลลปพฺพคฺคา เทว มณฺโฬชิตฺตฺตฺตานิ”
 ผลของพระบาทอันแล้วด้วยแก้วมณีโชติทั้งคู่ ก็ลอย
 มาแต่ภูเขาวิชลขบรรพต แล้วก็มาสถอกสรวมเข้าใน

พระบาทพระเจ้าชมพูทิพย์ในขณะเมื่อประสูติจากครรภ์
 พระมารดา ฯ “คทา พราหมณ์ ทิสุวา” ครั้น
 เณรเกิดประราหมณ์ทั้งหลายเห็นอัศจรรย์ จึงพยากรณ์
 ทำนายว่า “อัม กุมารโ” พระราชกุมารพระองค์นี้ มี
 บุญญาวิสมภารยิ่งนัก จะได้เสวยสมบัติเป็นพระยา
 เสด็จราช เป็นใหญ่ในสกลชมพูทวีป แลนาคพิภพ
 “วิปุลลมติย์ จตุวา” พระราชกุมารนั้น จะสถิตสรวม
 นลของพระบาทแก้วมณีอันมาแต่เขาวินัยยบรรพต แล้วก็
 เสด็จเที่ยวไปในภวโลภประเทศอากาศ สูงแต่แผ่นดิน
 ขึ้นไป ประมาณไต่โยชน์หนึ่ง เณรเกิดประราหมณ์
 ทั้งหลายก็ทำนายพระราชกุมารนั้นแล้ว ก็ถวายพระ
 นามพระราชกุมารนั้น ชื่อว่าชมพูทิพย์กุมาร ฯ “โส
 ชมพูทิพย์ กุมารโ” เจ้าชมพูทิพย์กุมารนั้น เมื่อทรง
 พระวิวัฒนาการจำเริญขึ้นแล้ว แลประพาศเล่นตาม
 กุมาริชาดาไครยนัน “อุสฺส คเหตฺวา” ทรงช้างอนุคร

แล้วก็ยังไปในอากาศ ยิ่งไปในน้ำ ยิ่งไปในแผ่นดิน

“โสฬสวสุต-นิ สิปฺปํ สิกฺขติ” เจ้าสมพุกีราชกุมารนั้น

เรียนศิลปศาสตรจนอยู่ถึง ๑๖ พระพรรษา แรกเรียนนั้น

ยิ่งลูกธนูไปไกลได้ โยชน์หนึ่ง ครั้นล่วงเข้าสองปี

ยิ่งไปได้สองโยชน์ ล่วงเข้า ^๓๕ ^๔๕ ^๖ ปี ยิ่งลูกธนูไปไกล

ได้ ^๓๕ ^๔๕ ^๖ โยชน์ ครั้นล่วงเข้า ^๗๗ ปี ยิ่งไปไกลได้ ๗ โยชน์

ถ้ายังลงไปในแผ่นดินนั้น ลูกธนูเหวี่ยงเป็นทางไปไกลได้

โยชน์หนึ่ง ถ้ายังไปในน้ำพิภพ ก็อาบยงนาคพิภพ

ให้ย้อยย้อยเป็นรูปวิรุณไป มีอุปพระมาศทุกทั้งว่าเท่าใน

กำมือ ถ้ายังไปในน้ำ น้ำก็เหือกเป็นคลื่นพลุ่งขึ้นมา

มีอุปพระมาศทั้งคลื่น ลูกธนูอันเหวี่ยงทางไปในน้ำนั้น

ไปไกลได้ โยชน์หนึ่ง “อตุํ ทุคํ กตุวา เปเสสิ” เจ้าสมพุกี

ราชกุมารนั้น เมื่อได้ผ่านพิภพแล้ว ก็ตรัสใช้ให้

ลูกอนันต์เป็นราชทูตเที่ยวไปในสกลชมพูทวีป ให้ไปหา
 ท้าวพระยาทั้งปวงในสกลชมพูทวีปนั้นมาสู่ที่เสา ถ้าท้าว
 พระยาองค์ใดแข็งขี้อยู่มิได้มาสู่ที่เสา ลูกอนันต์ก็รับ
 พระกรรมแห่งพระยาองค์นั้น แล้วก็นำพระยาองค์นั้นมา
 สู่สำนักแห่งเจ้าชมพูบดี ทกว่าท้าวพระยาสามัคคีใน
 สกลชมพูทวีปเกรงกลัวพระเดชพระคุณ สมเด็จพระเจ้า
 ชมพูบดียิ่งนัก สมเด็จพระเจ้าชมพูบดีนั้นพระชรรค์เหี้ย
 ทรงพระนามชื่อว่า กาญจนราชเทวี “ขณฺเฑรสี ทิวเส”
 อยู่มาวันหนึ่งเป็นวันเพ็ญอุโบสถพระจันทร์ส่องแสงสว่าง
 กระจ่างแจ้งในภวโลยประเทศอากาศ สมเด็จพระเจ้า
 ชมพูบดีราชทอดพระเนตรเห็นปริมณฑลพระจันทร์อันขึ้น
 มาในอากาศแล้วแลเห็นเข้าไปใกล้กว่านักชัฏฤกษ์นั้น จึง
 ทรงพระปรีวิตรว่าดวงจันทร์นี้เป็นใหญ่กว่าดาว มีอุปมา
 มาถึงตัวเราเป็นใหญ่กว่าพระยาทั้งร้อยเอ็ดพระองค์ ๆ นั้น
 มีอุปมาถึงว่าหมู่กาวนักชัฏฤกษ์ พระจันทร์เทพบุตรเกิด

เข้าไปใกล้คาวนัถชัตตฤณนั้นโดยทางอากาศแลมีฉันท
 อาตมาก็จะเข้าไปสู่สำนักนี้แห่งพระยาทั้งร้อยเอ็ดพระองค์
 โดยทางนภโกลยประเทศเวหาส ให้เหมือนดังปริมณฑล
 พระจันทร์ อันเข้าไปสู่ที่ใกล้แห่งคาวนัถชัตตฤณนั้น
 สมเด็จพระเจ้าชมพูก็ ทรงพระดำริห์ดังนี้แล้ว ก็สรวม
 สอดคล้องพระบาทแก้วมณีโชติ อันมาแต่เขาวิบูลยบรรพต
 นั้นแล้ว ก็เหาะไปโดยทางทรรคระอลยประเทศ เทียบ
 ไปทอกระเนตรดูพระยาทั้งร้อยเอ็ด คุ้มบ้านคูเมืองแห่ง
 พระยาร้อยเอ็ดพระองค์แล้ว ก็นิยตนาการกลับมาโดย
 ทางนภโกลยประเทศอากาศ ได้ก็มาถึงเมืองราชคฤห์
 ทอกระเนตรเห็นยอดกกุฎาคารปราสาท สมเด็จพระเจ้า
 พิมพิสาร ก็ทรงพระดำริห์ว่า “อภัย ปรสาโท” ปราสาท
 นั้นสูงนัก ใครหนอเป็นเจ้าของปราสาทอันนี้ คำวิหิ
 ญณ์แล้วก็ทรงพระพิโรธ ยกพระบาทขึ้นด้วยเอาชอก
 ปรารงค์ปราสาทของสมเด็จพระเจ้าพิมพิสารในกาลครั้งนั้น

“พุทฺธอุปาสกสูตฺ เตเชน” ด้วยอำนาจพระบารมีของ
 พระเจ้าพิมพิสาร เปนพุทฺธอุปาสก คุณนั้นก็คุ้มครอง
 รัชทายาทปรางค์ปราสาทนั้นก็มีได้กับปนาท หวาคหวัน
 ไหววลาจล พระบาทแลพระชาลของพระเจ้าชมพูนันท์
 ก็แตกทำลายโลหิตไหลอาบทั้งพระบาทได้ความลำบาก
 เวทนา “กิลมนุโต กุชฺฌณฺโต” พระยาชมพูนันท์ก็เร่ง
 ทรงพระพิโรธ จึงฟาดฟันยอดปรางค์ปราสาทนั้นด้วย
 พระแสงขรรค์สำหรับราชวชิร “พุทฺธานภาเวน” ด้วย
 อานุภาพคุณแห่งสมเด็จพระพุทธเจ้าคุ้มครองรักษากรุง
 พิมพิสาร เทพยดาก็ยั้งคานให้ออกปรางค์ปราสาทนั้น
 เปนเหล็กเพชร เมื่อพระยาชมพูนันท์ฟาดฟันในครั้งนั้น
 พระแสงขรรค์แห่งพระยาชมพูนันท์ ก็บินย่อยยับไปสิ้น
 ทั้งนั้น “โส กุชฺฌณฺโต” พระยาชมพูนันท์ ชักค้อนพระ
 โทษนัก ทรงพระดำริที่ว่า แล้วก็แล้วไปเถิด ถ้ากูไปถึง
 ที่อยู่แห่งกูแล้ว กูจะให้วิษณุมา ร้อยกรรมของพระยา

ผู้เป็นเจ้าของปราสาทนี้ นำไปสู่สำนักของกู “อิติ
 จินเตตวา” ครั้นทรงพระคำรโหณแล้ว พระยาชมพูบดีก็
 เหาะไปสู่ที่อยู่ที่แห่งพระองค์ ครั้นถึงจึงลงในที่เฉพาะ
 หน้าแห่งอำมาตย์ราชเสนาทั้งปวง แล้วก็กวักแกว่ง
 พระแสงขรรค์ ฯ “อมเรชา ทํ ทิสฺวา” อำมาตย์
 ทั้งหลายเห็นพระเจ้าชมพูบดีกระทำการดังนั้น ก็กราบทูล
 ว่า ขอพระราชทานเหตอะไรพระองค์จึงกระทำอาการ
 ดังนี้ ฯ “อเมตี กุชณินฺต” พระองค์ทรงพระพิโรธ
 แก่กระหม่อมฉันททั้งปวงนี้ฤๅประการใด กราบทูลพลาถ
 ทาง หมอบลง ด้วย อวระเกรง กลัวพระ บารมีพระเจ้าชมพู
 บดินัน มีอุปมาซึ่งมีฤคชาติอันกลัวแก่สิ่งหนาท
 ของพระยาไกรสรราชสัท สมเด็จพระเจ้าชมพูบดี
 จึงมีพระโองการตรัสว่า “อโย ตุมहेท น กุชณามิ”
 เราหาซึ่งไกรธแก่ท่านทั้งปวงไม่ เราไกรธแก่ผู้อื่น
 ตรัสแล้วก็ยกขึ้นซึ่งวชิรขอมด้วยพิษนาศ วาง
 ครั้นนั้นไวเห็นופןแห่งพระหัตถ์ แล้วก็มีพระโองการ

ตรัสว่า คุณกรวิษณุ ท่านจงไปสู่เมืองราชคฤห์มหานคร
 ข้างบูรพทิศคว้นออก ร้อยกัรรณแห่งพระยาเจ้าเมืองนั้น
 นำมาสู่สำนักกันแห่งเราคน ครั้นแล้ววิศละวิษณุ
 ไป “สโร อากาส์ คนดูวา” วิษณุนั้นก็เหาะลอย
 ขึ้นไปในอากาศเวหาส์ มีอุปมาถึงพระยาครุฑ อัน
 ยกขึ้นชงนาคกระทำการการกิจทั้งว่ามีจักรวิญญาณ แฉก
 ร้องก้องสำเนียงสนั่น ก็ทูลทูลว่าเสียดังไกรสรราชสีห์
 “พิมพิสารสีห์ ภิณทามิ อูรี ผาเลมิ” กันเป็นราชทูตแห่ง
 สมเด็จพระเจ้าชมพูทวีป จะทำลายเสียดังสีห์แห่ง
 พระยาพิมพิสาร จะผ่าเสียดังอูรีแห่งพระยาพิมพิสาร
 ใคร ๆ อย่ามาอยู่ขวางหน้ากู เสียดังวิษณุร้องอืออือ
 กันมาในอากาศเวหาส์ก้วยประการนั้น “คทา พิมพิสาร
 ราชา” พระเจ้าพิมพิสาร ครั้นได้ทรงสดับการเสียดังวิ
 ษณุร้องอืออือคนงมาในเวลาเย็นค่ำ มาถึงยอดปรางค์
 ปราสาทแล้วแลพระหิมาครมคร่ำ ชู้ค้ำรณอยู่ณยอดปรางค์

ปราสาททั้งนั้น “ภิกขุสโตะ หุทุวา” สักกุงคกพระไทยนัก
 เสกก็ออกจากพระนครแต่ภายในอรุณ เข้าไปสู่สำนักนี้
 สมเด็จพระมหากรุณาเสกก็อยู่ในเวฬุวันมหาวิหาร ถวาย
 นมัสการสมเด็จพระพุทธองค์เจ้าแล้ว ก็กราบทูลถามว่า
 “ภนฺเต ภควา” ข้าแต่พระสรวเพชฌัญญุพุทธองค์ กระหม่อม
 ฉันทไต่ยนเสียดังคฤคคามชือของคนงอยู่ในทียอกปรางค์ปรา
 สาท จะเป็นเสียดังอินโคพระพุทโธเจ้าข้า ฯ จึงมีพระพุท
 ธิภาตรัสว่า คุณรณพิตรพระราชสมภาร เสียดังร้องชือของ
 อยู่ทียอกปราสาทนั้น ก็ขอเสียดังวิศกรมแห่งพระยาชมพ
 ุยคิ อินเสวยสมยศในเมืองปัญจาลราชรัฐ ซึ่งโกธธแก่
 พระองค์ ใช้ให้วิศกรมมาจะให้ร้อยกรรณแห่งบพิตร
 นำไปสู่ที่เฝ้าแห่งตน ฯ “ภิกขุสโตะ หุทุวา” สมเด็จพระ
 เจ้าพิมพิสารโคตรงพึง ก็ยังสักกุงคกพระไทยสถกสถาน
 ชึงชนกว่าเก่า จึงกราบทูลว่าพระพุทโธเจ้าข้า กระหม่อม
 ฉันทนคิกค่านเป็นประการใด จึงจะพ้นโทษ คุณรณพิตร

พระราชสมภาร พระองค์อย่าโศกเศร้าไปเลย ทถาคต
จะช่วย เมื่อสมเด็จพระมหากรุณามิพระพทัญญาตรัส
จำนรรหาอยู่ด้วยกรมพิมพิสารด้วยประการฉนี้ ๗

ฝ่ายวิษครนั้น ก็ยังร้องก้องสนั่นตฤหนึ่งว่าเสียงฟ้า
ผ่า ว่ากั้นเป็นทศพระเจ้าชมพูบดี จะตัดเอาสี่สระพระยา
พิมพิสาร จะผูกพันเอาตัวพระยาพิมพิสารขักเคียว
“สพเพ นาคธา” ฝ่ายชาวพระนครทั้งปวง ไข่ฟังเสียง
วิษครร้องกึกก้องดังนั้น ต่างคนต่างก็บังเกิดโสมหังสนัง
ชนพองสยของสทั้งตกใจกลัว “สโร พิมพิสารราชานัน
ชลกิตฺวา” วิษครนั้น เมื่อเข้าไปค้นคว้าหาพระเจ้า
พิมพิสารณภายในปราสาทมิได้พบได้ปะพระเจ้า
พิมพิสารณภายในปราสาทนั้นแล้ว วิษครนั้นก็ทำ
ลายเสียงซึ่งกัมภุฉิครของพระเจ้าพิมพิสารให้หักกระจัก
กระวาย แล้วก็ย้ายหน้าเณระต่อเวฬุวันมหาวิหาร
ร้องก้องสนั่นมา “ทฺรโต อาคคํ สรํ ทิสฺวา” สมเด็จพระ

มหากรุณา เมื่อทอดพระเนตรเห็นวิษณุรังษีองค์มา
 แต่ไกล จึงมีพระพุทธรูปภาควัดแก่พระเจ้าพิมพิสารว่า
 ทูลรับพิตรพระราชสมภาร วิษณุมานี้แล้ว วิษณุตาม
 พระองค์มานี้แล้ว สมเด็จพระเจ้าพิมพิสารทอดพระเนตร
 เล็งแลไป เห็นวิษณุครั้งนั้น “สอสาเรตุ อสกุโกนุโต”
 มีอาการทรงพระกายอยู่ได้เป็นปรกติ พระกายนั้น
 ห้วนไหว กรายทูลพระกรุณาว่า “ภนุเต ภควา” ข้าแต่
 สมเด็จพระพุทธรูปองค์พระพุทธรูปเจ้า ข้า ไต่ทรงพระกรุณา
 ไปรคเกิด ประทานชีวิตแก่กระหม่อมฉันด้วย สมเด็จพระ
 เจ้าพิมพิสารกราบทูลพลาญทางซบพระเคี้ยวธงแทน
 พระบาทยุคลสมเด็จพระมหากรุณา “ภควา” องค์สมเด็จพระ
 พระบรมโลกนาถศาสดาผู้ทรงสวัสดิโสภาคเป็นอันงาม
 เมื่อจะบอกรับเสีย ซึ่งโง่แห่ง สมเด็จพระเจ้าพิมพิสาร
 ครั้งนั้น “เอกัม จกัม มาเปตฺวา” พระองค์จึงนิมิตจักร
 อันหนึ่ง ประกอบด้วยคักกเทศานุภาพเป็นอันมาก แล้ว

ก็มีพระพุทธเจ้าตรัสว่า กุฏจักร ท่านจงไปมนัมนา
“นิวาเรหิ” ท่านจงบิองกันกันทางห้ามปรามเสีย ซึ่งวิษคร
แห่งพระยาชมพูบดี อย่าให้เข้ามาได้ในสถานทณั ทรัส
ณัแล้ว พระพุทธองค์ก็ทรงจักรนั้นไป “พุทธจักโก
เวหาสั คนุตวา” พุทธจักรนั้นก็กระทำอิทธิฤทธิ์ไป
ในอากาศเวหาสั กระทำการตามจักรวิญญาน ร้อง
ก้องด้วยศรพิทล้าเนียงเสียงไปอนันตังว่า “ชมพูบดีสัสสิ
ณินทามิ” กุระกัศัสสะพระยาชมพูบดีเสียยัตนั กุระ
ท้าววิษครของพระยาชมพูบดีให้ไปนัเข้า ไปยัคเคยวน
“อิติ รวนโต” พุทธจักรของณัแล้ว ก็ไล่ทบวิษคร
ของพระยาชมพูบดี เสียงพุทธจักรไล่ทบทวิษคร ณัครั้ง
นั้นถึงสนัน มีอุปมาดุจดังว่าเสียงฟ้าฟาด ช้าง
อากาศนั้นเปนหมอกเปนควันไป มีอุปมาดุจเพลิง
ไหม้ทั่วทั้งสกลโลกธาตุ “สโร ปราชีโต หุตวา”
วิษครนั้น มีอาทอัสพุทธจักรนั้นได้ ก็ถึงซึ่งปราไชย
พ่ายแพ้นไป พุทธจักรนั้นก็ประชิดไล่ติดตามวิษครไป

กราบเท้าถึงเมืองอุทธรณ์ญาณ วิษุณนั้นเห็นเข้า
 อยู่ในยอกยวาลี่ปรางค์ปราสาทแล้ว พุทธจักรจึงกลับมา
 “ชมพยทิ ทิ ทิสวา” พระยาชมพยทิเห็นวิษุณแพ้น้ำ
 อานาจักร หนึ่งมาณครั้งนั้น เลื่อนนำพระไทยนิก ประหนึ่ง
 อสวพิษอันยทกลอนเชยวเสียบแล้ว ท้าวเธอจึงสอด
 ฆ้องพระบาทแก้วมณีโชติอัน มาแต่เขาวิบุลยบรรพตนั้น
 แล้วขว้างไปจึงตรัสว่า ทูกรฆ้องพระบาท ท่านจงไป
 อย่างช้า ไปผูกพันท้าวพระยาพิมพิสารไว้แล้ว จงนำมา
 ยิงล้างกันเรา เมื่อพระเจ้าชมพยทิครัสสังฆน ฆ้อง
 พระบาทแก้วมณีโชติทั้งคู่นี้ก็กลายเปนนาคราชทั้ง
 สอง แต่ละตัวๆ มีสี่งาได้ร้อยหนึ่ง นาคราชทั้งสอง
 นั้นเล็กพืงพานไค้ละโกฏีๆ แล้วก็พ่นพิษเป็นควันกลุ้ม
 กลบกลบไป ประหนึ่งควันเพลิงในนรก “นาคราชิมหา”
 เณระหน้าสี่เมืองราชคฤห์ ยักเคียวใจก็บินลัดถึงพระ
 นครราชคฤห์ ครั้นถึงจึงเข้าไปในพระราชวังชั้นสู่ปรางค์

ปราสาท เข้าไปสู่ที่ตั้งแห่งราชบัลลังก์ มิได้พบพระเจ้า
 พิมพิสารณสถานนั้น นาคราชทั้งสองนั้น จึงทำลาย
 เล็บขงบัลลังก์ให้หัก กระจกกระจายเร่ร่ายแล้ว ก็
 บ่ายหน้าเผาะคอเวฬุวันมหาวิหาร เล่นออกไปด้วย
 กำลังอันเร็ว “ภควา อากเต ทิสฺวา” สมเด็จพระผู้
 มีพระภาคย์ ทอดพระเนตรเห็นนาคราชทั้งสองมาใน
 ครานั้น จึงมีพระพุทธานุญาตให้พระเจ้าพิมพิสารว่า
 คุณรพพิตรพระราชสมภาร นาคราชทั้งสองอันมาใน
 เป็นมาศึกแก่พระองค์ มาเพื่อจะประทุษร้ายแก่พระ
 องค์ในกาลบัดนี้ “เต ทิสฺวา” พระเจ้าพิมพิสาร ทอด
 พระเนตรไปเห็นนาคราชทั้งสองกระทำอิทธิฤทธิ์คึกคักตาม
 ออกมาครั้งนั้น ก็สยงตกพระทัยหมอบลงด้วยอู่ระแทบ
 ไกลพระบาทสมเด็จพระบรมโลกนารถศาสดา “ภควา”
 สมเด็จพระผู้มีพระภาคก็ตรัสเล้าโลมว่า “มาภา
 ยิมหาราช” คุณรพพิตรพระราชสมภาร พระองค์

อย่างกลัว พระองค์อย่าตกพระไทย ตรัสสนั่นแล้ว
 สมเด็จพระมหากรุณาธิคุณกระทำอิทธิฤทธิ์ นฤมิตซึ่ง
 พระยาครุฑ อันใหญ่หลวง ทรงมหิทธิศักดิ์คามิเคี้ยว
 ใต้พินเคี้ยว มีขี้ไก่แสนขี้ก ครั้นแล้วพระพทธองค์
 ก็ปล่อยไป “โธ อากาเสน อุปติสฺวา” พระยา
 ครุฑนั้นก็บินชนยังอากาศเวหาสมีเสียงขกกันดังประหนึ่ง
 เสียงสายฟ้าฟาด บินโผล่ผาฉาแตกไปคุงเพลิง
 ประไลยกลีบ บินภาว้วยลำเนียงเสียงสนั่นว่า กูจะ
 ทำลายเสียซึ่งสัตว์แห่งนาคราชทั้งสอง จะเป็นอาหาร
 แห่งกูยคน ร้องกึกก้องดังนั้นแล้ว พระยาครุฑก็
 โผล่ลง เพื่อยะไลยฉวยคายนาคานาคราชทั้งสองไป
 กินเป็นอาหาร ฯ นาคราชทั้งสองมีอาภรณ์อิทธิฤทธิ์
 แห่งพระยาครุฑนั้นได้ สดุ้งตกใจกลัวนัก มีอาภรณ์
 ภายอยู่ได้ ก็จำแรกแทรกกลงไปในพื้นแผ่นดินแล้ว
 ก็ประลาคหนีไปสู่สำนักแห่งพระเจ้าชมพูทิ พระเจ้า

ชมพบก็เห็นผลของพระบาท แห่ง อาตมาพ่ายแพ้นั้นมา
 ณครั้งนั้นเศร้าเสียน้ำพระไทยนิก มีอุประมาดทั้งที่
 แขนขวาแขนซ้ายเท่าซ้ายขวานั้น ขาดไปสิ้นแล้ว สลด
 พระไทยยิ่งนัก เหตุว่าเห็นฤทธิ์ของตนมิได้ประสิทธิ
 เหมือนแต่ก่อน ๆ ๖ “กรณานิโก” ฝ่ายองค์สมเด็จพระ
 พระมหากษัตริย์ ผู้เป็นที่เลื่อมใสแห่งนักปราชญ์ทั้งหลายใน
 มณฑลแห่งไทรภพ พระพุทธองค์ทรงหาวิชันการ
 พิจารณาเห็นว่า พระเจ้าชมพุกนั้น มีวาสนาบุญญา
 ยารมีแก่กล้า จะได้สำเร็จแก่พระอิศวรคผล จึงมีพระ
 พุทธอุภาครัตนวิชัย สมเด็จพระอมรินทราลงมาจากดาวดึงษ
 พิกุลแล้ว มีพระพุทธรูปดำรัสสั่งว่า ทูกรสมเด็จพระ
 อมรินทราธิราช บพิตรจงแปลงเพศเป็นราชทูตแล้ว
 จงไปยังสำนักของพระเจ้าชมพุกว่าแก่พระเจ้าชมพุก
 ว่า บัณฑิตสมเด็จพระเจ้าราชาธิราชตรัสใช้ ให้เรามาหาตัว

บพิตรไปยังที่เฝ้า ถ้ายพิตรไปยังที่เฝ้าสมเด็จพระเจ้า
 ราชาราชแล้ว ชีวิตของบพิตรก็จะรอดอยู่กินคง
 ถ้ายพิตรชักแข็งอยู่ไม่ไป ชีวิตของบพิตรก็จะพินาศ
 ประไลย ด้วยอำนาจของสมเด็จพระเจ้าราชาราช
 เป็นอันแท้ คุณกรมสมเด็จพระอินทราธิราช บพิตรลงไปว่า
 แก่พระเจ้าชมพุกี่ถึงดลาคทวิสนัน สมเด็จพระอินทรา
 ธิราช รับพระพุทธรูปมาแล้ว ถิ่นฤมิตรเทศเป็นราชทูต
 ไปยังเมืองขุขันธ์จาลราชบุรี เบื้องรัศมีโอภาสสว่างทั่วไป
 ทั้งพระนคร มีอุปมาดังสรีรเทพบุตรเมื่อแรกอุไทย
 ประดิษฐานอยู่เฉพาะพระพักตร์พระเจ้าชมพุกี่ แล
 อำมาตย์แสนหนึ่ง อันอยู่ในที่เฝ้าของพระเจ้าชมพุกี่นั้น
 แล้วก็มีเทวัญซาตราว่า คุณกรมสมเด็จพระอินทราธิราช
 สำคัญว่าตัวใหญ่ๆ ไม่มีผู้เสมอแล้วๆ ท่านจึงมิได้
 ตกแต่งเครื่องราชบรรณาการไปถวายยังคม พระบาท
 สมเด็จพระเจ้าราชาราชเจ้านายของเรา คุณพระยา

ชมพบกั ด้วของท้านนเป้นพระยาอันเค็ร้าหมอง มีอุประ
 มาดังพรวนเนื้อเทยวฆ่าเนื้อในฆ่า “กสุมา อคนทว”
 เหตุอไรฤท้านจึงมิได้ ไปสั้ทเฝ้าสมเด็จพะเจ้าราชาธิราช
 มาคังเนื้อคังตัวว่าตัวเป้นใหญ่อยู่ณนี้ ด้วยเหตุผลอันใด
 นี้แนพระยาชมพบกั “อหิ ทุโต” ด้วของเรานเป้นราชทูต
 แห่งสมเด็จพะเจ้าราชาธิราช สมเด็จพะเจ้าราชาธิราช
 ใช้ให้เรามาหาตัวท้าน ท้านเร่งไปสั้ทเฝ้าอย่าช้า ถ้า
 ท้านมิไปพระเจ้าราชาธิราชจะทรงพระพิโรธ สมเด็จพะ
 เจ้าชมพบกัได้ทรงฟังเทวัญชาคังนั้น มีพระไทย
 กัมปนาทหวาดหวั่นไหวทรงพระดำริหา บุคคลผู้้นรูป
 โฉมงามนั้งามหนา รัศมีศรัสรู้งเรือง มีอุประมา
 ดุพระสุริยเทพบุตรเมื่อแรกอุไทย บุคคลผู้้นเห็นทระ
 ประเสริฐกว่าเราเป้นแท้ ทรงพระดำริห็นแล้ว เมื่อจะ
 คอยแก่ราชทูตโดยอันควรแก่ชั้ณาไศรยแห่งพระองค์
 จึงมีโองการตรัสว่า คุณราชทูต อันอรรคมกายบุคคลที่เขา

เป็นราชทูต จำทูลพระราชสาส์นเห็นปานถึงตัวท่านฉนั้น
 เขาย่อมจะประพฤติชื่อนั้นไหม้ ประกอบด้วยบุญญาคุณลาภ
 ในการที่จะกระทำปฏิสังขาร เขายกอัญชลีกระประนม
 ถวายบังคมแล้ว เขาจึงกราบทูลแจ้งประพฤติข่าวสาส์น
 ที่ตนนำมา ฉนั้นแลธรรมคาประเพณีของราชทูต ก็ตัว
 ของท่านนี้ ทั้งตัวเป็นราชทูตแล้ว เหตุไฉนจึงไม่รู้
 จักซึ่งวัตรประเพณีสำหรับราชทูตเล่า ๖ ตกรับพิตรพระราช
 สมภาร วัตรประเพณีสำหรับราชทูตนั้นเรารู้แจ้งอยู่แล้ว
 แต่ที่ว่าควรจะเคารพนับถืออยู่ ซึ่งจะไปเที่ยวไหว้เที่ยว
 เคารพทั่วไปนั้นหาควรแก่ราชทูตไม่ อันธรรมคาเป็น
 ราชทูตแล้วเขาก็รู้ การเห็นควรจะเคารพเขาจึงเคารพ
 เห็นควรจะไหว้เขาจึงไหว้ แลพระยาอันมียศศักดิ์น้อย
 เป็นพระยาบ้านนอกฤทธิเดชมิได้ประสิทธิ เห็นปานถึง
 ยพิตรฉนั้น หากควรที่เราจะกระทำเคารพบนอบไม่ หากควร
 ที่เราจะปฏิสังขารไม่ เหตุฉนั้นเราจึงไม่ถวายบังคมพระ

องค์ท่าน สมเด็จพระเจ้าชมพุกได้ทรงฟังราชทูตตอบ
 ดังนี้ ก็ทรงพระพิโรธว่า เรานี้เป็นใหญ่ในสกลชมพู
 ทวีป หาผู้จะเสมอมิได้ เหตุไฉนท่านจึงมาว่ากล่าวฉนั้น
 พระเจ้าชมพุกคลุกขินจากอาศน์แล้ว พระหัตถ์ฉวย
 เหาวิศรขว้างไปจะให้ร้อยกรรณแห่งราชทูต ในกาล
 ครั้นนั้น “ราชทูต เอก มาเปตว” ฝ่ายว่าราชทูตนั้น
 ก็กระทำอิทธิฤทธิ์คุณิศจักรอันหนึ่งแล้วก็ขว้างมา จักร
 นั้นก็ตกกับาวิศรนั้นไว้ เล็งวิศรกับเสียงจักรค
 รัญกันครังนั้น ดังสนั่น มีประมาทสวพพาฟาคได้ร้อยที่
 อาณภาพแห่งจักรนั้นกล่าหาญเขี้ยวชาญยิ่งนัก วิศร
 มีอาทนต์ทนแก่อาณภาพจักรนั้นได้ ก็ถึงแก่ปวโรชย
 พ่ายแพ้นเข้าอยู่ในพุ่มไม้หนึ่ง จักรนั้นก็เปล่งรัศมี
 เปนเปลวไฟ ไล่ติดตามเผาซึ่งพุ่มไม้หนึ่งนั้น วิศร
 มีอาทนต์ทนในสถานนั้นได้ ออกจากพุ่มไม้แล้วก็
 ขำแรกแทรกลงไปในแผ่นดิน จักรก็ไล่เผาติดตามไป

ในแผ่นดิน วิษครนั้นมีอาชอยู่^๑ในแผ่นดินไต้ ก็หนีไป
 ในน้ำ จักรก็ไล่เผาคิดตามไปในน้ำ วิษครหนีไปใน
 อากาศ จักรก็คิดตามไปในอากาศ วิษครหนีเข้าไป
 ในภูเขา จักรก็คิดตามไปในภูเขา วิษครหนีไปใน
 สถานที่ใด ๆ ที่อื่นนั้นก็ไม่เป็นเจ้าเป็นจอมไปด้วยอาช
 ภาจักรนั้น เมื่อหนีจักรไปในที่ทั้งปวงมีไต่พันแล้ว
 ภายหลังก็กลับเข้าแล้งของพระเจ้าสมมุติ ๆ เห็นจักร
 ไล่ติดตามใกล้เข้ามา ก็มีอาชทรงแล้งอาชไว้ได้ทั้งแล้ง
 อาชลงเสีย แล้วจึงหนีออกไปไกลจากประเทศนั้น
 จักรนั้นติดตามวิษครมาทันก็หยุดด้วยวิษคร เฝ้าวิษ
 ครเพลิงไหม้ช่วง โศกขึ้นในปรางค์ปราสาท อำมาตย์
 ทั้งหลายแสนหนึ่งนั้น ต่างคนต่างก็แล่นหนีไปลวชัคคิ
 อันยังเกิดด้วยอำนาจจักรนั้น สว่างไปทั่วทั้งพระนคร
 “สพเพ ชนา” มหาชนทั้งปวงนั้น ต่างคนต่างก็ร้องด้วย
 ครุฑพาสำเนียงเสียงอันดัง สมเด็จพระเจ้าสมมุติทรงมี

พระราชโองการครัสว่า ตูกราชทูต ท่าน^๕นัทยาขัก^๕กล้า
 แขนงักหนา เจ้าใช้ให้หาตัวต่างหาก เหตุไรท่านจึงมา
 เผลาพระนครของเรา “มหาราช” ข้าแต่บพิตรพระราช
 สมภาร เหตุไฉนพระองค์จึงมาครัส^๕ฉัน^๕แล้ว พระองค์^๕ก็
 ก็ว่าพระองค์เป็นใหญ่แล้ว เหตุไฉนพระองค์จึงย่อ^๕ท้อ
 สตั้งตกพระไทยกลับแก้สง^๕ความ^๕แล้ว ถ้าอุท^๕ธิ^๕ของพระ
 องค์มีพระองค์ก็^๕เร่ง^๕สำ^๕แก^๕ไป ข้าพเจ้าจะขอ^๕อุท^๕ธิ^๕ของ
 พระองค์ ฝ่ายข้าพเจ้า^๕แล้ว ก็^๕จะ^๕สำ^๕แก^๕อุท^๕ธิ^๕ให้^๕พระ^๕องค์^๕
 เห็นเราอย่า^๕ย่อ^๕ท้อ^๕กัน จึงมี^๕พระ^๕โองการ^๕ครัส^๕ว่า ตูกราช
 ทูต อุท^๕ธิ^๕ของท่าน^๕นั้น^๕เรา^๕เห็น^๕แล้ว ท่าน^๕จง^๕คืบ^๕เปลว^๕เพลิง
 เลียบ^๕เด็ก สมเด็จ^๕อม^๕ริน^๕ทรา^๕ครัส^๕รับ^๕ว่า สาธุ^๕แล้ว^๕ก็^๕ใช้^๕ให้
 จักร^๕นั้น^๕คืบ^๕เปลว^๕เพลิง^๕ก็^๕คืบ^๕ลง^๕ทัน^๕ใด ปรากฏ^๕ปรา^๕สาท^๕แล
 สรรพ^๕สิ่ง^๕ทั้ง^๕ปวง^๕บัน^๕คา^๕ที่^๕เพลิง^๕ไหม้^๕นั้น ก็^๕คง^๕คืบ^๕คืบ^๕เป็น
 ปรกติ^๕ด้วย^๕อาน^๕า^๕ภาพ^๕ของ^๕สมเด็จ^๕อม^๕ริน^๕ทรา^๕ สมเด็จ^๕พระ
 เจ้า^๕สม^๕พย^๕คิ เมื่อ^๕แพ^๕อุท^๕ธิ^๕ราช^๕ทูต^๕ครั้ง^๕นั้น ยัง^๕เกิด^๕ทุก^๕ข์

โทมนัสเป็นกำลังนักหนา ทรงพระดำริห์ดังนี้แล้ว ก็ยัง
 สลกรทกพระไทยนั้นนักหนา ฝ่ายสมเด็จพระอัมรินทร์ผู้
 แปลงเพศเป็นราชทูต จึงมีเทวบัญชาตรัสว่า กูกร
 ชมพบก็ เชิญยพิตรมาเถิดมาเราจะไปยังที่เฝ้าพระเจ้า
 ราชาราชด้วยกัน กูกรราชทูตเราหาไปไม่ เจ้าของ
 ท่านประเสริฐกว่าเราๆ เป็นใหญ่กว่าเราอีกๆ กูกร
 ชมพบก็สมเด็จพระเจ้าราชาราชเจ้าของเรานี้ ประเสริฐ
 กว่าท้าวพระยาทั้งปวง มีอุปมาทั้งพระยาไกรสร
 สิงหราชอันประเสริฐกว่าหมื่นฤๅษชาติทั้งปวง อันยพิตร
 จะตั้งอหังการมมังการอยู่คนไหนได้ไม่ ถ้ายพิตรชก
 แขงอยู่มิได้ไป นำที่แลพระนครจะไหม้ยับเยินสูญผ
 ญด้วยอาณัติจักรแห่งเรา นี่แนบยพิตร พระนครของ
 ยพิตรนี้ น้อยนักน้อยหนา นี้นหากว่าชนทั้งปวงยังมีได้
 เห็นพระมหานครแห่งสมเด็จพระเจ้าราชาราช ถ้าชน
 ทั้งปวงได้เห็นพระนครอันประเสริฐ เป็นที่อยู่แห่งสมเด็จ

พระเจ้าราชาธิราชนั้นแล้ว ใครเลยเขาจะอยู่ในพระนคร
 อันนี้ เชิญขลุ่ยพิตรมาเถิด มาเราจะไปเซยชมพระนคร
 อันใหญ่ ที่อยู่สมเ็จพระเจ้าราชาธิราชนั้นด้วยกัน
 พระยาชุมพรก็จึงตรัสว่า คุณราชทูตท่านอย่าพักว่า
 พักกล่าวเราเลย เราหาไปไม่ เรานะเป็นใหญ่ในสกล
 ชุมพรทวีปไม่มีผู้เสมอ เราจะไปนั้นต้องการอะไร สมเ็จ
 อัมรินทร์ราชาธิราชจึงคุกคามว่า คุณพระยาผู้เฒ่าหมอง
 พระยาประเทศราช ท่านอย่าตั้งตัวเป็นใหญ่นักเลย
 ลูกชั้นไว ๆ ไปเร็ว ๆ เถิด ถ้าท่านขัดขวางมิไปสิ
 ท่านจะได้ความละอายชดเชยอันแลหาช้าไม่ ตรัสแล้ว
 ก็ทั้งจักรนั้นไปด้วยฉับพลัน จักรนั้นก็เข้าคิพพะยาท
 แห่งพระเจ้าชุมพรคีรีราช แล้วก็ร้องด้วยศรัทธาสำเนียง
 เสียงอันดังว่า “อู๋เจ้หิ อู๋เจ้หิ” ท่านจงลุกขึ้น ๆ ร้อง
 ฉนั้นแล้ว จักรนั้นก็กว้าเท้าแห่งพระเจ้าชุมพรคีรีออกมา
 วนพระเจ้าชุมพรคีรีตกลงจากพระแท่นทองในกาลครั้งนั้น

พระเจ้าชมพุกได้ความละอายแก่อามาตย์ทั้งหลาย
 แสนหนึ่งนั้นเป็นพื้นวิไล มีอาช่อสู้ได้ ก็ชมพระเคียร
 ทรุนั่งลงในสถานนั้น ๆ จักรนั้นก็ลากไปมิให้นั่งอยู่ได้
 อามาตย์ราชเสวกทั้งปวงนั้น ช่วยกันเข้าช่วยพระมหา
 กระษัตริย์ บางคนจับพระหัตถ์ บางคนจับพระบาท
 บางคนจับท่ามกลางพระองค์ ช่วยกันยอชอุคพระมหา
 กระษัตริย์ไว้ ก็มีอาช่อไว้ได้ จักรนั้นลากพระเจ้า
 ชมพุกก็ออกไปจากปรวังกษวสาท กำหนดแต่ยลลังก์
 ที่เสกนั้นนั้น ออกไปไกลไคยศกหนึ่ง คือเส้นหนึ่งกับ
 ๑๕ วา พระเจ้าชมพุกได้ความลำบากเวทนานักหนา
 ผิดหนึ่งในที่อื่นจักรครานั้นขาด โลหิตไหลอาบลงโทรม
 พระบาท มีอาช่อชิงชังอศระอยู่ได้ จึงตรัสแก่สมเด็จ
 ธิมรินทรวา ท่านจงรอท่าเราสักวันหนึ่งเถิด เราจะ
 ขอกเราอยู่จักแฉะพลสักวันหนึ่งก่อน เวลารุ่งพรุ่งนี้เช้า
 เราจึงจะไปยังสำนักของพระเจ้าราชาธิราช คุก

ขพิตร พระองค์จะทูลลาอยู่สักวันหนึ่ง เราก็จะยอมให้อยู่
 แต่ทว่าขพิตรอย่าลวงเรา เวลาพรุ่งนี้เข้าขพิตรไปให้ได้อ
 ฉายขพิตรมิได้ไป ทำให้เราต้องกลับมาหาท่านเล่าใช่
 เราจะให้จักรของเราศักดิ์พระบาทแห่งขพิตรเสียในเวลา
 พรุ่งนี้เช้า ตรัสคุกคามฉนั้นแล้วสมเด็จพระอัมรินทร์ราช
 ก็กลับมารายทูล แจ้งประพจน์เหตุทั้งปวงแก่สมเด็จพระ
 พระมหากษัตริย์ ครั้นนั้นสมเด็จพระผู้มีพระภาคทรงพระ
 คำวิหว่า แท้จริงสมัยอันพระศตาศกตรมานพระเจ้าชมพู
 ยศนั้น เยนมหาสมัย สมควรที่พระศตาศกตรจะให้เทวบุตร
 เทวธิดา อินทร พรหม แลคณธรรพ สยรรณ นาคทั้งหลาย
 มาประชุมให้พร้อมเพรียงกัน ทรงดำริห์ฉนั้นแล้ว ก็มี
 พระพุทธรูปภาคตรัสเรียกพระยาภาณุมาศราชให้ขึ้นมาทั้ง
 บุตรภรรยาทั้งปวงแล้ว ก็มีพระพุทธรูปภาคตรัสสั่งว่า
 บุตรพระยาภาณุมาศราช ท่านจงไปนิมนต์แม่ น้ำอันใหญ่
 แล้วจงตั้งศาลาท่าน้ำทางบกในประเทศมรรคาที่ท่าวชม
 พุยก็จะมาสู่สำนักนั้นแห่งพระศตาศกตรในกาลครั้งนั้น ฯ

พระยาภาณุภาคราชรับพระพรทูลแล้วก็ไปนิมนต์
 ช่างแม่หน้าอันใหญ่ในประเทศที่ใกล้มรรคา ที่สมเด็จพระ
 เจ้าชมพุกีราชจะเสด็จมานั้น “สหัสสนาว มาเถิดว่า”
 แล้วก็นิมนต์ช่างเรือทั้งหลายพันหนึ่งงามวิจิตรบรรจง
 ต่าง ๆ เป็นต้นว่าเรือเงินพายทอง พายเงินเรือทอง เรือ
 แก้วมณี พายแก้วมุกดา เรือแก้วมุกดาพายแก้วประภาพ
 เรือแก้วประภาพพายแก้วมุกดา เรือแก้ววิเชียรพายแก้ว
 อินทนิล เรือแก้วอินทนิลพายแก้ววิเชียร เรือแก้วเจ็ก
 ประการพายแก้วเจ็กประการ สิ้นค้าในเรือนั้น แล่น
 แล้วไปด้วยเครื่องที่พิชิตกลสังสรรค์ มีครบในท้องตลาด
 นั้น นางนาคกัญญาทั้งหลายที่จำแลงกายเป็นแม่ค้าลง
 ค้าขายในเรือนั้นเล่า แต่ละคน ๆ รูปโฉมงามยิ่งนัก พระ
 นางวิมลราชเทวีผู้เป็นพระอัครมเหสีพระยาภาณุภาคราช
 นั้น เป็นแม่ค้าใหญ่ได้จัดแจงตลาดข้างท้องน้ำ ฝ่ายข้าง
 ตลาดบกนั้น พระยาภาณุภาคราชได้จัดแจงร้านตลาด

ทั้งหลายนั้นทั้งสองฝากข้างมรรคา ที่สมเด็จพระเจ้า
 ชมพยก็ราชเสด็จมานั้น สิ่งของในร้านตลาดนั้นสารพัน
 จะมีทุกสิ่งทุกประการ แต่ล้วนแล้วไปด้วยเครื่องทิพย์
 เห็นแล้วใครเลยจะมีปลื้มอกปลื้มใจ ใครเลยจะมีพิศวง
 งงงวย จะร้านตลาดเล่าก็งามวิจิตรไปด้วยแก้วแล
 ทอง จะของที่ร้านเล่าก็ควรจะมีเอาซึ่งน้ำใจ จะแม่ค้า
 ทั้งร้านนั้นเล่าแต่ล้วนเทพธิดามีนางสชาดาเป็นต้น งาม
 ทั้งหนึ่งจะทำวัญตา ฯ “ภควา” ฝ่ายของสมเด็จพระ
 ผู้มีพระภาคย์เจ้ากระทำอิทธิฤทธิ์ บันดาลให้เวฬุวันมหา
 วิหารนั้น เป็นพระนครอันใหญ่หลวง ประกอบด้วย
 กำแพงถึงเจ็ดชั้น กำแพงเพชรชั้นในนั้นแล้วไปด้วยทอง
 สูงได้ ๑๘ ศอก พนมภูมิกานั้นแล้วไปด้วยแก้วผลึก
 กำแพงดิ้นออกมาชั้นสองนั้นแล้วไปด้วยแก้วผลึก พนม
 ภูมิกานั้นแล้วไปด้วยทอง กำแพงดิ้นออกมาชั้น ๓
 นั้นแล้วไปด้วยแก้วมณี พนมภูมิกานั้นแล้วไปด้วยแก้ว

แดง กำแพงถักออกมาชั้น ๔ นั้นแล้วไปด้วยแก้วลาย
 พนมภูมิกาคนั้นแล้วไปด้วยแก้ววิเชียร กำแพงถักออก
 มาชั้นห้านี้แล้วไปด้วยเหล็ก พนมภูมิกาคนั้นแล้ว
 ไปด้วยทองแดง กำแพงถักออกมาชั้นหกนั้นแล้วไป
 ด้วยทองแดง พนมภูมิกาคนั้นแล้วไปด้วยทองเหลือง
 กำแพงถักออกมาชั้นเจ็ดนั้นแล้วไปด้วยทองเหลือง พนม
 ภูมิกาคนั้นแล้วไปด้วยหิ้งคชาติ สมเด็จพระบรม
 โลกนาถ ครั้นเสด็จพระยาครุฑกับทั้งบุตรภรรยา
 มาแล้ว ก็ให้พระยาครุฑนั้นถือเพศเป็นนายช่างทอง
 ทั้งโรงทองภายนอกพระนคร แล้วให้คสังของรูปพรรณ
 ต่าง ๆ นั้น ได้สำเร็จทุกสิ่งทุกประการ ๑ “ฉันทนุตคณา
 อัสติสหัสสนาคา” ครั้นนั้นหมู่ช้างทั้งหลายอันเกิดใน
 ตระกูลฉัตถันคคณาได้แปดหมื่น ก็เหาะมาแต่พระ
 หิมพานต์มาประดิษฐานอยู่ในโรงช้างอันเป็นมงคล อัน
 สมเด็จพระเทพพลสัมมาสัมพุทธเจ้าณฤๅณมิตร์ไว้ ๑ “พลาท

กาทโย อสุสา” อันว่าม้าทั้งหลายมีม้าพลาทกเป็นต้นนั้น
 เล่า ก็เหาะมาแต่เข้าพระหิมพานต์มาอยู่ในโรงม้าอันเป็น
 มงคล “กรวิกาทโย สกฺกมา” นกทั้งหลายมีนกการเวก
 เป็นต้นก็มาร่ำร้องถวายเสียงไพเราะเสนาสุนั้น ไซ้แต่
 เท่านั้น “สุกฺกมา” หมูนกแขกเต้าทั้งหลาย ก็คายเอา
 กวางคอกขยุบผาชาติ อันมีกลิ่นหอมต่าง ๆ มาเรียราย
 ไปรอบรายลงไว้ให้หอมฟุ้งจรจรระหลด กลบกลิ่นไปทั่ว
 ทั้งพระนครภรา “กีนฺนวิกีนฺนรา” ผึ้งกีนวิกีนรคนธรรพ
 ทั้งหลาย ก็ชวนกันมาขยิบร้องรำพออนประ โคมแตร
 สังข์เครื่องทิพย์กิริยางค์คันธอันมีองค์ต่าง ๆ เสียงกระ
 กรกกลาก้อง กวระนำมาซึ่งความชื่นชมโสมนัสยินดี
 ปรีดา “ภควา” สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อพระ
 องค์ณุมิตรพระนครแล้ว จึงณุมิตรวิมานทองนบได้ถึง
 แสนวิมาน แลพระมหาปราสาทอันสมเด็จพระศาสดา
 เสด็จอยู่นั้น ประคิษฐานอยู่ในท่ามกลางแห่งวิมานทั้ง

ชั่ว พระมหาปราสาทนั้นสูงกว่า มณีนันนัยได้ถึงพนัง
 แล้วไปด้วยแก้วเจ็ดประการ แวกล้อมไปด้วยระเบียบแห่ง
 แก้วไพฑูริย์ระเบียบพรวนแลกระคัง ระเบียบเสวตร
 ฉัตรชั้นใหญ่ชั้นน้อย ประทับไปเป็นทองเป็นแถวเป็น
 หลั่นเป็นชั้น ฝ่ายสมเด็จพระพุทธองค์เจ้านันนิตมิตระ
 ขวรกายเป็นบรมกรรมตรีขทรวงพระรูปพระโลมงามดุจ
 ว่าท้าวมหาพรหม เสด็จสถิตย์อยู่เหนือรัตนบัลลังก์ภายใน
 พระมหาปราสาท มีนางราชกัลยาอันทรงรูปโฉมอัน
 ชดมณีนันนิตอยู่เบื้องซ้ายเบื้องขวา เบื้องพระปฤษฎางค์นั้น
 ท้าวมหาพรหมสถิตย์อยู่เสวตรฉัตร ลาดับท้าวมหาพรหม
 ออกไปนั้น ถึงหมู่คนจรรพทั้งหลายแสนหนึ่ง อันเป็น
 ชาวพนักงานตรียางค์คนตรี ไซ้จะมีแค่แสนเดียวเท่านั้น
 หามได้ คนจรรพทั้งหลายอันถือเพศเป็นชาวคูริยางค์
 คนตรี จัปประจําการอยู่ข้างหน้ากัแสนหนึ่ง “ตโต ปรี”
 ถัดกันจึงลงพระราหูผู้มีอายุ พระราหูนั้นเอาเพศเป็น

ชนคลังผู้ใหญ่ มีอาการทุจติงว่าชนคลังแก้วแห่งสามได้
 บรมจักรพัทธวิราช พระมหากษัตริย์ กับทั้งบริวาร
 นั้น เขาเพศเป็นชาวพนักงานรักษาพระราชทรัพย์ทั้งปวง
 “คโต ปรี” เบื้องหน้าแต่เนินจึงถึงสาวกหมื่นหกพัน
 เขาเพศเป็นพระยาประเทศราช นั่งสั่งสนทนากันอยู่
 โดยอันควรแก่อัชฌาไศรยของตน “คโต ปรี”
 เบื้องหน้าแต่เนิน จึงถึงพระอาทิตย์แลพระจันทร์ อันถือ
 เพศเป็นนายทวาร เฝ้าพระทวารเบื้องซ้ายเบื้องขวา
 “เหฎฐาโสปาณ” ในที่ใกล้เชิงพระธัมมเจตน์ของคำ
 นั้น นางเทพธิดาทั้งหลายอันเป็นอรรคมเหษีแห่งอากาศ
 จารินเทวบุตรทั้งปวงนั้น ถือเพศเป็นนางช่างเก็บช่าง
 ขักช่างหลกช่างสรง กระทำการหลกการสรงการเก็บ
 การขักการร้อยการกรองเป็นเหล่า ๆ กัน ตกกว่านาง
 ทั้งหลายนั้น กระทำการอยู่เหนือน้ำอันแล้วไปด้วย
 แก้วผลึกภายในกำแพงทอง “ทวุส ปัสเสส” สองกรวย
 ข้างกำแพงแก้วผลึก ทอดคอดอกมาชนสองนั้นเล่า มี

เสนาบุญชวรพิทักษ์รักษายูนัน คณนาได้แสนหนึ่ง
 เสนาบุญชวรทั้งหลายอยู่ในพนอันแล้วไปด้วยทอง “ทิวส์
 ปัสเสส” สองกรวยข้างกำแพงแก้วมณฑลอยู่ติดออก
 มาชั้นสามนั้นแล้ว มีเสนามาสีนรพชาตรักษายูนัน
 แสนหนึ่ง เสนามาทั้งหลายนั้น อยู่ในพนอันแล้ว
 ไปด้วยแก้วแดง “ทิวส์ ปัสเสส” สองกรวยข้าง
 กำแพงแก้วลาย ทอยชั้นนั้นแล้วมีเสนารดทั้งหลาย
 พัททรักษายูนัน ชนนกคณนาได้แสนหนึ่ง ทกว่า
 เสนารดทั้งหลายอยู่ในพนอันแล้วไปด้วยแก้ววิเชียร
 “ทิวส์ ปัสเสส” สองกรวยข้างกำแพงแห่งชั้นห้า
 นั้นแล้ว มีเสนาขมัญจนเฝ้าอยู่ได้แสนหนึ่ง เสนา
 ขมัญจนเหล่านั้น อยู่ในพนอันแล้วไปด้วยทองแดง “ทิวส์
 ปัสเสส” สองกรวยข้างกำแพงทองแดงชั้นหกนั้น
 แล้ว ก็มีเสนารักษายูนันแสนหนึ่ง เสนาทั้งหลายเหล่านั้น
 แต่ล้วนห่มเกราะธรรมาศรายนอเหนือพนอันแล้วไปด้วย
 ทองเหลือง ถัดออกมาสั้นเจ็ดนั้นถึงกำแพงทองเหลือง

สองกราบข้างกำแพงทองเหลืองนั้น มีเสนาทนายไล่ที่
 เฝ้าอยู่เห็นอพยพอันแล้วไปทวยทองเหลือง ดักออกมา
 ชนเจ็ดนั้น ถึงกำแพงทองเหลือง สองกราบข้างกำแพง
 ทองเหลืองนั้น มีเสนาทนายไล่ที่เฝ้าอยู่เห็นอพยพแล้วไป
 ทวยหิงคุชาตินั้น ก็คิดนาได้แสนหนึ่งเหมือนกัน ภาย
 นอกกำแพงเป็นค้ำรวเจ็ดนั้น ก็มีเสนาพิทักษ์รักษาอยู่
 เป็นอันมากกว่ามาก “ทุกขีณปัสสเส สารีบุตรคตฺเตโร”
 พระสารีบุตรเถรเจ้าผู้มีอายุนั้น ถูเพศเป็นเสนายก
 ผู้ใหญ่ มีบริวารแวดล้อมนั้นแสนหนึ่ง ประคิยฐาน
 อยู่ในข้างเบื้องขวาแห่งมรรคาหนทางที่พระเจ้าชัมพูก
 เสกเจ้านั้น “วามปัสสเส โมคคัลลาน” พระมหา
 โมคคัลลานเถรเจ้านอยู่ในเบื้องซ้าย พระโมคคัลลาน
 นั้น ก็ถูเพศเป็นเสนายกผู้ใหญ่ มีบริวารแวดล้อมนั้น
 ก็คิดนาได้แสนหนึ่งเหมือนกัน “ตสฺส พหิ” ภายนอกพระ
 อรรคสาวกทั้งสองออกไปนั้น จึงถึงหมู่พวหมทั้งหลาย

อันถือเพศเป็นช่างทอง กิริยาว่าหม่อมพรมกับครอนัน
 ถือเพศเป็นนายช่างทองเหมือนกัน ข้างพระยาครอนันเป็น
 ช่างทองโรงนอก ข้างหม่อมพรมทั้งปวงนั้น เป็นช่างทอง
 โรงใน โรงทองแห่งพรมทั้งหลายแต่ละโรง ๆ นั้น
 ประทับประจำวิจิตรบรรจงหนักหนา “ตโต ปร” เบื้องหน้า
 แต่โรงทองออกไปนั้น ถึงร้านตลาดนางสุชาดา กับ
 นางฟ้าบริวารทั้งปวงนั้น ถือเพศเป็นแม่ค่านั่งร้านตลาด
 ชายเครื่องทองเป็นทองเป็นแถวเรียบเรียงเคียงกันไป
 แต่ล้วนร้านตลาดชายเครื่องทอง ตกว่าตลาดชายทอง
 นั้น แต่ล้วนพวกพ้องของนางสุชาดา เบื้องหน้าแต่ตลาด
 ชายทองนั้น ถึงตลาดชายเงิน นางฟ้าทั้งหลายแต่บรรดา
 ที่เป็นบริวารนางสุธรรมา มีนางสุธรรมาเป็นประธานนั้น
 ถือเพศเป็นแม่ค่านั่งร้านชายเครื่องเงินเป็นทองแถวเรียบ
 เรียงเคียงกันไปทั้งสองข้างกรายมรรคา “ตโต ปร”
 เบื้องหน้าแต่จนถึงร้านตลาดป่าช้า แม่ค้าทั้งหลายนั้น

แต่ล้วนนางฟ้าอันเป็นบริวารนางสุจิตรา นั้นชายผ้าเขียว
 เรียงเคียงกันไปสองกรายข้างมรรคา ผ้าทั้งหลายนั้น
 แต่ล้วนผ้าทิพย์วิจิตรต่าง ๆ เป็นอย่าง ๆ ปลาตบ ๆ กัน
 นางสุจิตรา นั้นเป็นแม่ค้าผ้าอันใหญ่กว่าแม่ค้าผ้าทั้งปวง
 ตกกว่าตลาดป่าช้า นั้น เป็นตลาดของนางสุจิตรา “คโค
 ปร์” เบื้องหน้าแต่นั้น ตลาดขายผลไม้ ชิ้นใหญ่ชิ้นน้อย
 สารพัดจะมีทุกสิ่งทุกอย่าง ผลไม้ไม่ว่าทั้งหลายนั้น แต่
 ล้วนแล้วไปด้วยทิพย์ ตลาดขายผลไม้ นั้น เป็นตลาด
 ของนางสุนันทาแม่ค้าขายผลไม้ทั้งปวงนั้น แต่ล้วนนาง
 ฟ้าเป็นบริวารของนางสุนันทา นางสุนันทานั้นเป็นแม่ค้า
 ผลไม้อันใหญ่กว่าแม่ค้าผลไม้ทั้งปวง “คโค ปร์”
 เบื้องหน้าแต่นั้นจึงถึงตลาดป่าคอกไม้ เป็นท้องแถวไป
 ทั้งซ้ายขวา ที่ขายคอกไม้ นั้น แต่ล้วนนางฟ้าของ
 พระสุริยเทพบุตร “คโค ปร์” เบื้องหน้าแต่นั้น จึง
 ถึงร้านตลาดขายเขาสาร ทั้งเป็นท้องแถวเรียบเรียง

เคียงกันไปแต่ล้นร้านขายเข้าสาร แล้วแม่ค้าขาย
 เข้าสารทั้งปวงนั้น คือนางฟ้าที่เป็นบริวารของพระจันทร์
 กับนางเทวธิดาที่เป็นอรรคมเหษีของพระจันทร์นั้น เปรื่อง
 นำแต่นั้น จึงถึงร้านตลาดขายเข้าสกเป็นท้องแถวไป
 แต่ล้นขายเข้าสก แม่ค้าขายเข้าสกนั้น แต่ล้นนาง
 ฟ้าอันเป็นบริวารของคนอรรพ กับนางเทวธิดาอันเป็น
 อรรคมเหษีของคนอรรพเทพบุตรนั้น เปรื่องนำแต่นั้น
 ถึงตลาดขายปลา ทั้งเป็นแถวคึกเเนื่องกันไปสองกราย
 ข้างมรรคา แม่ค้าขายเนื้อขายปลาทั้งปวงนั้น แต่
 ล้นนางกนิบริวารของพระยาทินร กับนางกนิรที่เป็น
 อรรคมเหษีของพระยาทินรนั้น ภายนอกร้านตลาดออก
 ไปนั้น ฝูงนกทั้งหลายชายหญิง ถือเพศเป็นคนตักน้ำ
 แล้วก็เฝ้าไปเฝ้ามา ชนนาลงท่าตักน้ำอาบสัสนอยู่ใกล้
 มรรคาที่พระยาชมพุดีเสด็จมานั้น ภายนอกไปจากฝูง
 นกทั้งหลายที่ถือเพศเป็นคนตักน้ำนั้น สมเด็จพระมหา
 กรุณานฤมิตรซึ่งสวนอุทยานแลสระโยกขจรณี อันประกอบ

ด้วยภูมิประเทศอันเสมอ ประกอบด้วยพฤษยาประทุมชาติ
 อันแล้วไปด้วยแก้วแลทอง ทรงคอกทรงผลวิจิตรบรรจง
 ต่างๆ สระโยกขรณนั้นเล่า มีน้ำอันใสสะอาดคายไปด้วย
 คอกวงประทุมชาติมีพรรณห้ำประการ บ้างคมบ้างบาน
 สล้างสลอน หอมฟุ้งจรจรระหลอยอบเอาใจ ทั้งสิ่งสรรพ
 ทั้งยวงนั้นงามไม่มีที่ละเลย แต่ล้วนงามเลิศประเสริฐ
 ทุกสิ่งทุกประการ ด้วยอำนาจอาณาภาพพระฤทธิพระเดช
 แห่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ในกาลครั้งนั้น เมื่อเวลารุ่งเช้า สมเด็จพระเจ้าชมพู
 บรมกษัตริย์ พระองค์มีพระเยาวชเฝ้าแต่อามาตย์
 ทั้งหลายแสนหนึ่งแวดล้อมแล้ว ก็เสด็จออกจากพระนคร
 กับด้วยเครื่องพลเสนาทั้งปวง เมื่อพระองค์เสด็จมาสู่
 สำนักพระเจ้ราชาธิราชในครั้งนั้น จึงทรงพระปริวิตกว่า
 ถ้าหากจะไปโดยนภาลัยประเทศอากาศจะสำแดงฤทธิ์
 ไปแต่คนมีอบคน เมื่อไปถึงสำนักพระเจ้ราชาธิราช

แล้ว ก็ระลำแดงฤทธิไคน้อยไป อิทธิฤทธิจะไม่เจริญ
 เมื่อปลายมือ ถ้าอาตมาไปโดยพื้นแผ่นดินพสุธา อาตมา
 ไม่ระลำแดงฤทธิแต่ต้นมือเลย ไปถึงสำนักพระเจ้าราชา
 ธิราชแล้ว จึงระลำแดงฤทธิที่เคย อย่างนั้นเห็นว่าฤทธิ
 ของอาตมาจะจำเริญเมื่อปลายมือ ทรงพระคำวิหค
 แล้วสมเด็จพระเจ้าชมพุก ก็เสด็จเห็นออกข้างพระที่นั่ง
 เสด็จไปโดยพื้นแผ่นดินพสุธา ตามมรรคาโดยอนกรม
 ลำคัย “เฮว่ จินเตลี” สมเด็จพระเจ้าชมพุก จึงทรงพระ
 คำวิหคสลับต่อไปแล้วว่า เมื่ออาตมาระลำแดงฤทธิในสำนัก
 พระเจ้าราชาธิราชนั้น ถ้าอาตมามีไชยชนะแล้ว ก็อาจ
 สามารถจะรบกับพระจันทร์พระอาทิตย์ได้ ถ้าแลอาตมา
 ระลำแดงฤทธินั้นแพ้แก่พระเจ้าราชาธิราชแล้ว ก็จะต้อง
 พระยาทั้งร้อยเอื่อน แก่พระเจ้าราชาธิราช เมื่อพระเจ้า
 ชมพุกทรงพระคำวิหคแล้ว แลเสด็จมาณครั้งนั้น
 สมเด็จพระมหากรุณาภิพิจาณาเห็นด้วยทิพักษุ “มาฆ

สามเณร ปกโกสสิทวา” พระพุทธองค์จึงมีพระพุทธานุญาต
 ตรีสิเรียกมาฆสามเณรเข้ามาแล้ว ก็มีพระพุทธานุญาตตรี
 สัถึงว่า คุณกรสามเณร หนทางที่พระยาชมพูบดีจะมาสู่สำ
 นัคนักนาคาคคน โกลถึง ๖๐ โยชน์ ท่านจงไปบนทางเข้า
 ให้ใกล้ให้พระยาชมพูบดีมาถึงเร็วพลัน เจ้ามาฆสามเณร
 รับพระพุทธบัญชาแล้ว ก็ไปบนหนทางนั้นเข้าให้ใกล้
 บนกาลให้หนทางนั้นรายกายเสมอ ยี่ราศจากหลักคอแล
 เลียนหนามทั้งปวง ด้วยขวานภาพิทธิฤทธิ์ของอาตมา
 “ราชา คัมภคัม ปาโหว คนฺตวา” สมเด็จพระเจ้า
 ชมพูบดี เสด็จออกจากพระนครมคธปุระโดยไทย เสด็จมา
 ยังมีทันตเวลาแตกชนกล่า ก็ขึ้นสู่ลงประเทศที่ใกล้พระ
 นครภารวาท สมเด็จพระมหากรุณาเจ้านฤมิตรนั้น ฝ่าย
 สมเด็จพระพุทธองค์เจ้าเมธูรแจ้งว่าพระเจ้าชมพูบดีมาถึง
 ประเทศใกล้แค้นพระนครแล้ว จึงมีพระพุทธานุญาตตรี
 เรียกเจ้ามาฆสามเณรมาสั่งอีกเล่าว่า คุณกรมาฆสามเณร

ท่านจงแปลงเพศเป็นราชทูตแล้วจงเข้าไปว่ากล่าว ให้
 พระยาชุมพร^๒คลั่งจากหลังข้างพระที่นั่ง^๓ เข้ามาตาม
 เณรรับพระพุทธรูป^๔แล้ว ก็กระทำอิทธิฤทธิ์ไปกัวยฉับ
 เฉียว ประมาณลคมือ^๕เกี่ยวกับันลุดังสำนัก^๖ของพระเจ้า
 ชุมพร^๗ก็ ครั้นถึงจึงสำแดงกายเป็นราชทูตแล้ว ไปประ
 ทิษฐานอยู่ตรงหน้าข้างพระที่นั่ง^๘แล้วก็ร้องว่า “มหาราช”
 ทูกรบพิตรพระราชสมภาร^๙ เชิญบพิตรลงจากข้างพระที่นั่ง^{๑๐}
 ดำเนิรเข้ามาจงเสวย^{๑๑} อันบพิตรทรงช้างเข้ามาถึงเชิง
 พระนครสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมนารถพระเจ้าราชาธิราช^{๑๒}
 นั้นหาควรไม่ บพิตรเร่งลงจากคอช้าง “ชุมพรปติราชา”
 สมเด็จพระเจ้าชุมพร^{๑๓}ก็ไต่ทรงพังก็โถมันค้ ทรงพระพิโรธ
 ตรัสยังคัยพวกพลนิกายทั้งปวงว่า เหวยสุขาวเจ้าทั้งปวง
 เร็ว ๆ อย่าช้า จัยเอาตัวราชทูต^{๑๔}ผู้นี้ให้จงได้ฆ่าเสียให้
 ถึงแก่ความตาย โยธาทั้งหลายก็กลุ้มรมันเข้ามา
 จัยตัวเจ้าสามเณร^{๑๕} เจ้าสามเณรก็กระทำอิทธิฤทธิ์ นฤมิตร

ภายใต้อุทฺธอง นำพิภพพิภพด้วยนิก กระทบพื้นแผ่นดิน
 พสุธา ให้กัมปนาทหาวคเหว่นไหว แล้วก็แล่นเข้าไป
 จับทางช้างพระที่นั่ง ไสช้างพระที่นั่งให้ล้มกลงไปใน
 สถานที่นั้น พวกพลนิกายทั้งหลายนั้น ต่างคนต่างสั่น
 ตกใจกลัว ต่างคนต่างก็แล่นหนี มีอาชวเขาคอสูรเจ้า
 สามเณรได้ พระยาชมพูนิกายนั้น ก็สั่นตกพระไทย
 มีอาชวทรงช้างพระที่นั่งต่อไปได้ จึงสรวมสอกลของ
 พระบาทแก้วมณีแล้ว พระมหากษัตริย์ทรงวิหังเสด็จ
 ดำเนิรไปตามมรรคา มีพระยาวชิรไชยพระองค์แวก
 ล้อม อำมาตย์แสนหนึ่งนั้นติดตามเสด็จไปในเบื้อง
 หลัง พวกพลนิกายทั้งปวงนั้น เจ้าสามเณรให้ยับ
 ยั้งอยู่ภายนอกแดน พระเจ้าชมพูนิกายก็เสด็จดำเนิรตาม
 เข้ามาตามมรรคาถนนหลวง ก็ได้ทอดพระเนตรเห็นนาง
 นาคทั้งหลายอันทรงรูปโฉมมีพรรณอันอุดม ทอดเพศ
 เปนแม่ค้า ลงเรือเงิน เรือทอง เรือแก้ว พายไปพายมา

ซื่อเข้าชายของในท้องกลางน้ำ อันเป็นกลางของนาง
 งามผู้เป็นพระธรรมาธิบดีพระยาภาณุมาศราชันนั้น ฝ่าย
 นางงามราชเทวีนัน เมื่อแลเห็นพระเจ้าชมพุกิดำเนินมา
 จึงร้องว่า “มหาราช” คุกบพิตรยั้งก่อน พระองค์
 เกรงทางเห็นคเหินยอมมา ถ้าอยากน้ำก็เชิญมาเสวยน้ำ
 เสียให้สหายก่อนเถิดจึงค่อยไป พระเจ้าชมพุกิดำเนิน
 พึงนางงามราชเทวีนัน ทอดพระเนตรไปคนางงาม
 แล้ว ก็ยังเกิดพิศวงงงงวยไปทั่ววิสัยโลมแห่งนางงาม
 คำวิหว่า นางคนนรปรางกะไรเลยงามนงนพงาม
 เลิศประเสริฐยิ่งนัก คำวิหว่านั้นแล้ว ๆ “บุรโศ คนควา”
 พระเจ้าชมพุกิดำเนินไปเบื้องหน้าแต่่นั้น ก็ได้ทอดพระเนตร
 เห็นโรงทองของพระยาครุฑ ก็มีพระไทยกระหนกทรง
 พระคำวิหว่า เครื่องประดับประดาอาภรณ์ของเขาใน
 โรงทองนั้น ก็กว่าเครื่องประดับของเรานอีก พระเจ้า
 ชมพุกิดำเนินอยู่เฉยชมเครื่องประดับประดา อาภรณ์ในโรง

ทองของพระยาครอแล้วเสด็จไป เสด็จหน้าแต่^๕นั้น ก็ได้
 ทอดพระเนตรเห็นช้าง^๕ทั้งหลายแยก^๕หมื่น แยก^๕พันตระกูล
 นิต^๕กันต์ อัน^๕ทวย^๕ศร^๕ทั้งหลาย^๕ถือ^๕เพศ^๕เป็น^๕นาย^๕ช้าง^๕แล้ว
 แล^๕ขับ^๕ชนา^๕มา^๕เพื่อ^๕จะ^๕ให้^๕อาบ^๕น้ำ พระเจ้า^๕ชม^๕พุก^๕ก็^๕เห็น^๕แล้ว
 ก็^๕ยัง^๕เกิด^๕พิศ^๕วง^๕ง^๕ง^๕วย^๕ย^๕น^๕ ย^๕บ^๕ย^๕ง^๕อยู่^๕เชย^๕ชม^๕ช้าง^๕ทั้งหลาย
 แล้ว^๕ก็^๕ตรัส^๕แก่^๕พระ^๕ยาร^๕อัย^๕เจ้า^๕พระ^๕องค์^๕ว่า ท่าน^๕ทั้ง^๕ปวง
 แล^๕ดู^๕เอา^๕เด็ก^๕ ช้าง^๕เหล่านี้^๕ประ^๕เสริ^๕ฐ^๕กว่า^๕ช้าง^๕ของ^๕เราน^๕ก็
 หนา “คโต^๕ คน^๕ด^๕ว^๕” ชม^๕ซึ่ง^๕แล้ว^๕เสด็จ^๕ไป^๕เสด็จ^๕หน้า^๕แต่^๕
 นั้น ก็^๕ได้^๕ทอด^๕พระ^๕เนตร^๕เห็น^๕มา^๕ทั้ง^๕หลาย^๕มี^๕มา^๕พล^๕า^๕ห^๕ก
 เป็น^๕คัน^๕เป็น^๕ประ^๕ธ^๕าน^๕ก็^๕ทรง^๕พระ^๕ค^๕ว^๕ร^๕ห^๕ว^๕า มา^๕ทั้ง^๕หลาย^๕เหล^๕า^๕น^๕
 ประ^๕เสริ^๕ฐ^๕กว่า^๕มา^๕ของ^๕เร^๕า ว่า^๕เท่า^๕ก^๕ัน^๕นั้น^๕แล้ว^๕ก็^๕เชย^๕ชม^๕มา^๕
 ทั้ง^๕ปวง “คโต^๕ คน^๕ด^๕ว^๕” เสด็จ^๕ไป^๕เสด็จ^๕หน้า^๕แต่^๕นั้น ก็^๕ได้^๕
 ทรง^๕ฟัง^๕เสียง^๕น^๕ก^๕การ^๕เวก^๕ทั้ง^๕หลาย^๕ อัน^๕สิ่ง^๕เสียง^๕ร้อง^๕ก^๕้อง
 ใน^๕อา^๕กา^๕ศ^๕เว^๕ห^๕า^๕ส^๕ ไ^๕พะ^๕เ^๕ว^๕ะ^๕ระ^๕ว^๕เ^๕ร^๕อ^๕ย^๕จะ^๕เจ^๕อ^๕ย^๕แ^๕ว^๕ย^๕น^๕้ำ
 พระ^๕ห^๕ฤ^๕ท^๕ย^๕ สม^๕เ^๕ก^๕เ^๕พระ^๕เจ้า^๕ชม^๕พุก^๕มี^๕อา^๕ค^๕ำ^๕เน^๕ิ^๕ร^๕ไป^๕ได้^๕

ก็หยุดยืนอยู่ฟังเสียงนกการเวก จึงตรัสว่า เสียงอันใด
 หนอไพเราะนักหนา เพราะกว่าเสียงกริบคนตรีของเรา
 ร้อยเท่าพันเท่า “มาชมสามเถไรอาต” เจ้ามาชมสาม
 เณรนั้นตกใจคิดว่า “มหाराช” คุกรับพิตรผู้ประเสริฐ
 เชิญบพิตรเสด็จไปเร็ว ๆ เจ้าเถิด อย่ายืนฟังเสียงอยู่นัก
 เลย พระเจ้าชมพุกู้แจ้งว่าเป็นเสียงนกแล้วจึงพิศวง
 ในน้ำพระทัย “ประโต คนตฺวา” เสด็จไปเบื้องหน้าแต่นั้น
 ก็ได้ทอดพระเนตรเห็นนกแขกเต้าทั้งหลายอันคาวคอก
 พุกยชาติ เป็นอันว่าทอดใจนั้น มาแต่หิมวันต
 ประเทศ ขึ้นตามกนมาเป็นหมู่ ๆ “คโต คนตฺวา”
 เสด็จไปเบื้องหน้าแต่นั้น ก็ได้ทอดพระเนตรเห็นกนิ
 ษิวิทั้งหลายอันตั้งสนามพอนแล้วขบร้องว่าพอนเล่นโดย
 อันควรแก่อัชฌาไศรย เมื่อท้าวเธอเห็นโฉมนางกนิ
 ษิวิทั้งหลายในครั้งนั้น ก็ยังเกิดความพิศวงทรงพระคำวิ

ว่า นางทั้งหลายเหล่านั้น รุปงามกว่าภรรยาของเราอีก
ภรรยาของเรา นามเหมือนนางเหล่านั้นไม่มี ท้าวเธอ
ทอดพระเนตรเชยชมโฉมนางกนิษฐทั้งหลายแล้ว “ขจรโศ
คนุตา” เสด็จมาเบื้องหน้าแด่นั้น ก็ได้ทรงฟังเสียง
ทูลวิภาษกถาของคณธรรพทั้งหลายอันประชุมกันแล้วแล
ก็คิดดีเข้าบังเลงเล่น โดยอันควรแก่ความปราดนาแห่ง
คน ๆ ท้าวเธอได้ทรงฟังทูลวิภาษกถา ก็มีความ
เรงบันเทิงในพระหฤทัย ยิ่งฟังก็ยิ่งเพราะยิ่งฟังก็ยิ่ง
พิศวง มีใครจะเสด็จทำเนียบสืบต่อไปได้ เข้ามาชม
สามเณรนั้นตกใจเตือนว่า บพทวยอยู่ช้านักเชิญเสด็จ
ไปไว ๆ เร็ว ๆ เข้าเถิด สมเด็จพระเจ้าชมพุกก็เสด็จ
มาเบื้องหน้าแด่นั้น “จาทุมหาราชเท ทิสุวา” ก็ได้
ทอดพระเนตรเห็นท้าวจาทุมหาราชทั้งหลาย อันตั้งกอง
รายกองชุมพิทักษ์รักษาอยู่ในทิศทั้งสี่แห่งพระนครภวรา
แต่พระองค์ ๆ สพรังพร้อมไปด้วยบริวารแสนหนึ่ง แต่

ส่วนถือเครื่องสาครราชครมมอกัน พระเจ้าชมพย
 ทอดพระเนตรเห็นท้าวจาทมหาราชครั้งนั้น สำคัญว่า
 พระเจ้าราชาธิราช มีพระไทยสตั้งตกประหม่า ปรารถ
 เพาะจะทรูคนั่งลงในสำนักแห่งท้าวจาทมหาราชนั้น เจ้า
 มาชมสามเณรจึงร้องห้ามว่า คุณรพพิตร พระองค์อย่า
 ให้นายกองชุ่มพิทักษ์รักษาประจำทิศแห่งพระนครต่างหาก
 มีใช้องค์สมเด็จพระเจ้าราชาธิราช พระเจ้าชมพย
 ได้ทรงฟังก็บังเกิดพิศวงทรงพระดำริหว่า คุณแต่นาย
 กองชุ่มรักษาประจำทิศ แห่งพระนครยังมีศมคึกคัก
 มีพระบะเคชะถึงเพียงนั้นแล้ว สมเด็จพระเจ้าราชาธิราช
 นี้จะประเสริฐยิ่งกว่านสีกเพียงใดหนอ พระเจ้าชมพ
 ยคิดคำวิหคณแล้ว เสด็จไปเฝ้าองค์นั้น ก็ได้ทอด
 พระเนตรเห็นสวนอุทยานแลสระ โบกขรณ อันเป็นท
 สุนกสยายคจพรวรณามาแต่หลัง ทอดพระเนตรเชยชม
 สวนอุทยานแลสระ โบกขรณแล้ว เสด็จไปเฝ้าองค์นั้น
 ก็ได้ทอดพระเนตรเห็นหมู่คนท่งหลาย อันถือเพศเป็น

คนตกน้ำเค็ร^๕ขึ้นเค็ร^๕ลงเป่นพวก ๆ กันแต่ลวันหนุ่ม ๆ
 สาว ๆ รูปร่างนี้ไม่ชั่วเลยแต่สักคน แต่ลวันงาม ๆ
 ก็ ๆ ถอกละอมน้ำ^๕นั้นแต่ลวันแล้วไปด้วยเงินแล้วไป
 ด้วยทองแล้วไปด้วยแก้ว พระเจ้าชมพุก^๕ก็ทอ^๕พระเนตร
 เขยชม^๕ฝูงสาวเหล่า^๕ตก^๕น้ำ^๕นั้นแล้ว “ตโต คน^๕ดูวา”
 เส^๕ก็^๕ไป^๕เียง^๕นำ^๕แต่^๕นั้น ก็^๕ยัง^๕ลง^๕ตลาด^๕เนือ^๕ปลา^๕ ฝูง
 กิ^๕น^๕ร^๕ก^๕น^๕ร^๕ท^๕ง^๕หลาย^๕ท^๕น^๕ง^๕ร^๕า^๕น^๕อยู่^๕ล^๕อง^๕ข้าง^๕ม^๕ร^๕ค^๕า^๕น^๕ ต่าง
 คน^๕ต่าง^๕ก็^๕ร^๕้อง^๕ว่า ข้า^๕แต่^๕พระ^๕องค์^๕นี้^๕เป็น^๕ก^๕ระ^๕ม^๕ั^๕ต^๕ริ^๕ย^๕ เชิญ
 พระ^๕องค์^๕เส^๕ก็^๕มา^๕ช^๕อ^๕เนือ^๕ปลา^๕ณะ^๕ร^๕า^๕น^๕ก^๕อ^๕น^๕เก^๕ก^๕ มา
 ประ^๕เท^๕ิม^๕เนือ^๕ประ^๕เท^๕ิม^๕ปลา^๕เส^๕ย^๕ก^๕อ^๕น^๕เก^๕ก^๕ร^๕ง^๕ค^๕อ^๕ย^๕ไป “ราชา
 ท^๕ม^๕ ทิ^๕สุ^๕วา” พระ^๕เจ้า^๕ชม^๕พ^๕ุก^๕ก็^๕ท^๕อ^๕พระ^๕เน^๕ตร^๕ค^๕ู^๕นาง^๕กิ^๕น^๕ร^๕
 ท^๕ง^๕หลาย^๕แล้ว ก็^๕ยัง^๕เก^๕ก^๕พิ^๕ศ^๕ว^๕ง^๕ง^๕ว^๕ย^๕ท^๕น^๕ก^๕ท^๕น^๕า ท^๕ร^๕ง^๕พระ
 ค^๕ำ^๕ว^๕ร^๕ี^๕ห^๕ว่า แ^๕ท^๕ว^๕ร^๕ิง^๕พระ^๕น^๕ค^๕ร^๕ส^๕ม^๕เต^๕้^๕พระ^๕เจ้า^๕ร^๕า^๕ชา^๕อิ^๕ร^๕า^๕ช^๕น^๕ม^๕
 ช^๕อง^๕วิ^๕เค^๕ย^๕ม^๕าก^๕ก^๕ว^๕า^๕ม^๕าก รู^๕ป^๕ร^๕า^๕ง^๕ช^๕า^๕ว^๕เ^๕ม^๕ู^๕ง^๕น^๕ไม่^๕มี^๕ช^๕ั่ว^๕เล^๕ย

แต่สักคน จนแต่แม่ค้าเนื้อแม่ค้าปลาเห็นปานนั้น
 ยังว่ามีรูปว่างงามกว่าภรรยาเราอีกเล่า “อิติปิโสเทวา”
 ทรงพระคำวิหิตแล้ว เสด็จไปเฝ้าองค์นั้น ก็ได้
 ทอดพระเนตรเห็นร้าน ตลาดทั้งหลายอันขายเข้าสูกเป็น
 ท้องแถวไปทั้งสองกราบข้างมรรคา นางพวยวาร์แล
 อรรคมเหสีแห่งนครธรรพเทวบุตรนั้น รัชชเรียกว่าคกร
 ยพิตรผู้เป็นภริยา เชิญบุพการีเสด็จมาขอโภชนาหาร
 ในร้านตลาด เสวยกับถ้วยชามาคยทั้งปวงให้ชิมหน้า
 สำเร็จแล้วจึงค่อยเสด็จไป พระเจ้าชมพอกทอดพระเนตร
 เห็นนางทั้งหลายอันนั่งร้านขายเข้าสูกนั้น ก็ทรงพระคำวิหิต
 ว่า นางทั้งหลายนรปโถมกะไรเลยงามนักงามหนา งาม
 เลิศประเสริฐกว่านักสนมกรมชาว แลพระอรรคมเหสี
 แห่งเรา ทรงพระจินตนาการแล้ว เสด็จพระราช
 ดำเนิรไปเฝ้าองค์นั้น ก็ขึ้นลัดลงตลาดเข้าสาร ฝ่าย
 ว่า เทวธิดาอันเป็นพระอรรคมเหสี พระจันทร์เทวบุตรกับวิ
 วาร์ ทูลขอเพศเป็นแม่ค้าขายเข้าสวานั้น ต่างองค์ต่างก็

ร้องเรียกว่า “มหาราช” ข้าแต่ขีพิตรผู้ประเสริฐ เชิญ
 ขีพิตรมาขอเข้าสาร เชิญขีพิตรมาประเดิมเข้าสาร
 ก่อน ข้างโน้นก็ร้องเรียก ข้างนี้ก็ร้องเรียก สมเด็จพระ
 เจ้าชมพูนุทนั้น ขอบใจและถวายพระไทยเค็ดแกว่งไป
 แกว่งมาดอยหลังดอยหน้า “บ่โต คนุควา” เสกไฟไป
 เอย่งน่าแต่นั้น จึงบันลึงกลาตยาออกไม้ นางเทวธิดา
 ที่เป็นพระธรรคเมษีพระสุริยเทวบุตรนั้นกรองเบี้ยว กู
 กรบพิตรพระราชสมภาร เชิญขีพิตรมาที่ร้าน ประคัย
 ประกาศออกไม้ ทักทรงออกไม้ ที่ร้านนี้ก่อนเถิกจึง
 ค่อยเสกไฟไป เชิญขีพิตรมาขอออกไม้ประเดิมลัก
 น้อยหนึ่งเถิก “ราชา ท่ สุกวา” สมเด็จพระเจ้าชมพูนุ
 ทก็ ได้ยินนางเทวธิดาร้องเรียกหาครั้งนั้น ละธาย
 ก็ละธาย พิศวงก็พิศวง ทรงพระดำริหว่า แท้จริง
 รูปร่างพระสนมกรมชาวที่ แลพระธรรคเมษีของ
 เรานี้ ถ้าเอามาเปรียบเทียบกันางผู้นี้แล้ว มีครวนา

ก็จึงว่าเจ้ากับข้า ภรรยาของอาตมา^๕นั้นคง^๕จะ^๕หา^๕ยี่^๕แห่ง^๕
 นาง^๕ผู้^๕นี้ ทรงพระตำรา^๕หัด^๕แล้ว^๕ เสด็จ^๕ไป^๕เฝ้า^๕ของ^๕นำ^๕แต่^๕นั้น^๕
 จึง^๕บัน^๕ล^๕ถึง^๕ตลาด^๕ผลไม้^๕ อัน^๕เป็น^๕ตลาด^๕นาง^๕สุนัน^๕ทา^๕ ๆ
 นั้น^๕ก็^๕ร้อง^๕เรีย^๕กว่า^๕ คุณ^๕ร^๕บ^๕พิ^๕ตร^๕พระ^๕ยา^๕ประ^๕เท^๕ศ^๕รา^๕ช^๕พระ^๕
 ของ^๕ค^๕่อ^๕ย^๕่า^๕เพ^๕ื่อ^๕ไป^๕ก^๕่อน^๕ เช^๕ิญ^๕มา^๕ที่^๕ร้าน^๕เส^๕ว^๕ย^๕ผล^๕ไม้^๕ที่^๕ร้าน^๕
 นั้น^๕ก^๕่อน^๕เ^๕ล^๕ก็^๕จะ^๕ค^๕่อ^๕ย^๕ไป^๕ อัน^๕ผล^๕า^๕ด^๕ผลไม้^๕เช่น^๕นี้^๕ใน^๕เม^๕ื่อ^๕ง^๕ของ^๕
 พระ^๕องค์^๕ห^๕าม^๕ี^๕ไม่^๕ เช^๕ิญ^๕มา^๕ซ^๕อ^๕เส^๕ว^๕ย^๕ให้^๕ส^๕ย^๕า^๕พระ^๕ไ^๕ท^๕ย^๕
 ก^๕่อน^๕เ^๕ล^๕ “ อ^๕ ต^๕ศ^๕ว^๕า^๕ ล^๕ช^๕ุ^๕ช^๕มา^๕โน ” พระ^๕เจ้า^๕ช^๕ม^๕พ^๕
 ย^๕ค^๕ไ^๕ก็^๕ทรง^๕พ^๕ง^๕นาง^๕สุน^๕น^๕ท^๕ว^๕ร^๕อง^๕เ^๕ย^๕ย^๕ต^๕ัง^๕นั้น^๕ ละ^๕อา^๕ย^๕พระ^๕ไ^๕ท^๕ย^๕
 น^๕ัก^๕ท^๕นา^๕เค^๕ิ^๕ร^๕ท^๕ร^๕ง^๕ไป^๕มี^๕ไ^๕ศ^๕ว^๕ระ^๕ไ^๕ศ^๕ ให้^๕ซ^๕ว^๕ย^๕เ^๕ิน^๕เค^๕ิ^๕ร^๕ช^๕ร^๕ว^๕น^๕ไป^๕
 ช^๕ร^๕ว^๕น^๕มา^๕ เ^๕็น^๕ร^๕บ^๕เ^๕้า^๕ล^๕ว^๕ก็^๕ร^๕ัก^๕ ร^๕ัก^๕ก็^๕ร^๕ัก^๕อ^๕ย^๕ก็^๕อ^๕ย^๕
 ท^๕้าว^๕เ^๕อ^๕เ^๕ล^๕ก็^๕ไป^๕เ^๕ย^๕ของ^๕นำ^๕แต่^๕นั้น^๕ ก็^๕บัน^๕ล^๕ถึง^๕ตลาด^๕ผลไม้^๕ นาง^๕
 ส^๕ุ^๕ท^๕ร^๕า^๕ผู้^๕เ^๕็น^๕ไ^๕หญ^๕่^๕ใน^๕ตลาด^๕ผ^๕่าน^๕นั้น^๕ จึง^๕เรีย^๕ก^๕เ^๕้า^๕ว่า “ เ^๕อ^๕ท^๕ิ^๕
 ว^๕ค^๕ุ^๕ด^๕ม^๕ล^๕ ท^๕ศ^๕ว^๕า^๕ อ^๕ล^๕ง^๕ร^๕อ^๕ห^๕ิ ” คุณ^๕ร^๕บ^๕พิ^๕ตร^๕ มา^๕ซ^๕อ^๕ผ^๕ำ^๕ที่^๕
 ร^๕้าน^๕น^๕ัก^๕เ^๕ล^๕ก็^๕ ผ^๕ำ^๕ค^๕ ๆ^๕ เช่น^๕นี้^๕บ^๕้าน^๕น^๕อ^๕ก^๕เม^๕ื่อ^๕ง^๕น^๕อ^๕ก^๕ห^๕าม^๕ี^๕ไม่^๕

บพิตรมาขอเอาไปประทับพระองค์เล็ก “ราชา ทมฺ สุทฺวา”
 สมเด็จพระเจ้าชมพุก ก็ทรงฟังนางสุจิตรร้องเรียก
 ร้องหาทั้งนั้น ก็ยังเกิดมีจิตประวิพรรธกัไคร์ผูกพันชั
 นกหนา ท้าวเธอมีอาวเคียรทรงพระองค์ไปได้ ก็เอียง
 ข้างเคียรตะแคงข้างแฉะไปแฉะมาในกาลครั้งนั้น เมื่อไป
 ยันถึงตลาดขายเงินนั้นแล้ว นางสุธรรมาอันเป็นใหญ่
 ในตลาดขายเงินนั้นเล่าก็ร้องเรียกว่า ทถรพระยาประเทศ
 ราช เชิญบพิตรมาที่ร้าน ประทับประคองอกไม้เงินเสียบ
 ก้อนเล็กจึงค่อยไป ถึงมูลวาทะหาไม้ได้ เอาไปประทับ
 เปลา ๆ ก็เอาไปเกิด “ราชา ทมฺ สุทฺวา” พระเจ้าชมพุก
 แลเห็นนางสุธรรมาก็มีจิตประวิพรรธกัไคร์นกหนา รัก
 ก็รักอาบก็อาบ จิตนั้นระส่ำระสายสิ้นสติสมปฤติ เคียร
 เอียงข้างแฉะไปแฉะมา ยกบาทนั้นท่า ๆ สูง ๆ ไป
 “สุธมฺ ปรณ ปาปฺณ” เมื่อไปยันถึงตลาดขายทองนั้น
 แล้ว นางสุชาทาอันเป็นใหญ่ในตลาดขายทองนั้น จึงร้อง

เรียกว่า ทูกรพระยาคนยากพระยาคนจน เชิญมาที่ร้าน
 ประดับประดา คอกไม้ทองที่ร้านนี้ ก่อน เลิก จึง ค่อยไป
 สมเด็จพระเจ้าชมพุกี ทอดพระเนตรเห็นนางสุชาดาวัน
 นั้น สิ้นสติไปชั่ววูบ โคมนางสุชาดา ท้าวเธอมีอาเทวี
 ตรงไปไต่ก้นค่อย ๆ ถอยหลังเตีรตะเกีตะกิ้งไป ในกาล
 นั้นเข้ามาสามเณรจึงว่า ทูกรบพิตร บพิตรเทีรให้ตรง
 ไป อย่าถอยหลังเตีรทั้งนี้ สมเด็จพระเจ้าชมพุกีครั้ง
 นั้น สิ้นสติล้มปฤษฎะ มีครวณาตึงกังวลอันหลงแล้ว
 แลสิ้นสติล้มปฤษฎะ ครั้นเข้ามาสามเณรว่าขึ้นถึงนั้น
 รู้ตัวว่าถอยหลังเตีร ก็มีความอัปยศอดายนักหนา
 พระเสโทนั้นล้มชายออกมาโทรมพระองค์ เมื่อเสก
 ไปเบื้องหน้าแต่นั้น ก็ขึ้นสู่โรงทองแห่งท้าวมหาพรหม
 ท้าวมหาพรหมทั้งปวงร้องว่า ทูกรบพิตรผู้เป็นพระยา
 รักษาขอบขันธสีมาปลายแดนปลายค่าน เชิญบพิตรมา
 นั่งเล่นที่โรงทองนี้แน่ สมเด็จพระเจ้าชมพุกี แลเห็น

หม่อมพระมหามงกุฎนั้น สำคัญว่าเป็นพระเจ้าราชาธิราช
 มีพระไทยสทั้งตกประหม่าเหลียวหาที่จะนั่งลงในสถานที่
 นั้น เจ้ามาฆสามเณรก็ห้ามว่าอย่านั่ง นี่มิใช่พระเจ้า
 ราชาธิราช เป็นช่างทองต่างหาก เชิญเสด็จไปข้าง
 น่านนั้น สมเด็จพระเจ้าชมพุกก็เสด็จไปเฝ้าหน้าแท่นนั้น
 ก็ขึ้นไปถึงประเทศทิโกลันแห่งกำแพงทองเหลืองชั้นนอก
 ก็ได้ทอดพระเนตรเห็นพระสารบุตรเถรเจ้าผู้มีอายุอันถือ
 เพศเป็นนายเสนาบดีผู้ใหญ่ แวดล้อมไปด้วยบริวารแสน
 หนึ่ง นั่งอยู่ข้างเบื้องขวา แล้วก็เห็นพระมหาโมคคัลลาน์
 อันถือเพศเป็นเสนาบดีผู้ใหญ่ แวดล้อมไปด้วยบริวารแสน
 หนึ่งนั่งอยู่ข้างเบื้องซ้าย เมื่อท้าวเธอได้ทอดพระเนตรเห็น
 พระอรรคสาวกทั้งสองนั้น ยังเกิดความสทึงตกพระไทย
 นึกหนา ดูเห็นว่าพระอรรคสาวกทั้งสองนั้นจะครอบงำ
 จะยำยีให้ยังเกิดความเกรงความกลัวหนักหนา มีอุปมา
 ดังว่าท่านทั้งสองนั้น จะมาตีแมลงฟาคพันคืบเลี้ยวซัง

จิวิตรแห่งอาตมา “ กัสปากาโร ปวิสิตุวา ” เสด็จเข้า
 ไปในกำแพงทองเหลือง กำเนิรไปเห็นอุพนอันแล้วไป
 ด้วยหิงคุชาตินัน ก็ไค้ทอศพระเนตรเห็นเสนากายโล่ห
 ึ่งหลายแสนหนึ่ง อันพิทักษ์รักษาอยู่เบื้องซ้ายเบื้องขวา
 ทอศพระเนตรดูเสนากายโล่หทั้งหลายแล้ว ล่วงเสียบซัง
 กำแพงชั้นนอก เสด็จเข้าไปในกำแพงทองแดงอันเป็น
 คำรบ ๒ กำเนิรเห็นอุพนอันแล้วไปด้วยทองเหลือง ก็
 ไค้ทอศพระเนตรเห็นโยธาทั้งหลาย อันห้ามเกราะถือ
 สัตราวุธแล้วแลพิทักษ์รักษาในชั้นนั้น ทอศพระเนตร
 ดูโยธาทั้งหลายนั้นแล้วก็ยกประหม่า มือประมาทังว่า
 โยธาทั้งหลายนั้น จะลุกเล่นมากก็เสียบซังเคียวเกลา
 ของพระองค์ด้วยสัตราวุธอันคมกล้า เมื่อเสด็จล่วง
 เข้าไปในกำแพงเหล็กเป็นคำรบ ๓ กำเนิรไปเห็นอุพน
 อันแล้วไปด้วยทองแดง ก็ไค้ทอศพระเนตรเห็นเสนา
 ขมังอนแสนหนึ่ง อันพิทักษ์รักษาอยู่ในชั้นนั้น สัก

ตกประหม่าคุกเข่าลงเคียรเข้าไป ก็ถึงเหล่าคนธรรพ์
 ทั้งหลายแสนหนึ่ง อันธอเพศเป็นคนทวิขคนตรี แล้ว
 แลขับร้องว่าพอนประโคมแตรสังข์เครื่องทวิขคนตรี มี
 ประการต่างๆนาๆ “โอโธเกตุวา” ทอดพระเนตรนาย
 ขมังธนูแล้ว ก็มีพระไทยประพริ้นหัวนไผ่ อย่างประหนึ่ง
 ว่าเสนาขมังธนูทั้งปวงนั้น จะมุ่งหมายยิงเอาพระปรัศ
 ของพระองค์ ท้าวเธอมีอาสามารถจะเคียรตรงไปไต่
 ก็เคียรระงังตะแคงข้างเข้าไปกรวยท้าวถึงกำแพงแก้วลาย
 เมื่อเข้าไปในกำแพงแก้วลาย ก็เคียรไปเห็นอพนัน
 แล้วไปด้วยแก้ววชิร ก็ทอดพระเนตรเห็นเสนารถทั้ง
 หลายแสนหนึ่ง อันพิทกษรภิกษาอยู่ในชั้นนั้น “โอโธ—
 เกตุวา” ทอดพระเนตรดูเสนารถทั้งหลายนั้นแล้ว ก็มี
 พระไทยสทึงตกประหม่าอีกแล้ว ครั้นล่องเข้าไปเบื้องหน้า
 ถึงกำแพงแก้วมณี เข้าไปในกำแพงแก้วมณีแล้ว
 ก็เหยียบยไปเห็นอพนันแล้วไปด้วยแก้วแคง ทอดพระ

เนตรเห็นเสนามาทงหลายแสนหนึ่ง อินพิทักษ์รักษา
 อยู่ในชั้นนั้น ก็มีพระไทยสทั้งตกประหม่าอีกแล้ว ครั้น
 ล่วงเข้าไปถึงกำแพงแก้วผลึก เหยียบไปเห็นอพณ
 อันแล้วไปด้วยทองนั้น ก็ไ้ทอศพระเนตรเห็นเสนา
 ข้างทงหลายแสนหนึ่ง อินพิทักษ์รักษาอยู่ในชั้นนั้น
 ทอศพระเนตรคเสนาข้างทงหลายนั้นแล้ว ก็สทั้งตก
 พระไทยอีกครั้งหนึ่งแล้ว ครั้นลวงเข้าไปถึงกำแพง
 ทองแล้ว ก็ไ้ทอศพระเนตรเห็นพณอันแล้วไปด้วย
 แก้วผลึก ท้าวเธอมีอาวอย่างเหยียบค่านีรสืบต่อไปได้
 พระไทยสำคัญว่าเป็นนามได้รู้ว่าแก้วผลึก ก็หยุดยั้ง
 ยืนอยู่ในสถานนั้น เจ้ามาฆสามเณรนั้นก็ร้องเรียก
 ว่า “มหาราช” ทุกรยพิตรพระราชสมภารเจิญยพิตร
 เสกที่มาจากเร็วพลันอย่าไ้ช้า สมเด็จพระเจ้าชมพุก
 ก็ตกเขม่นใจกระเขนเห็นจริง หมายในใจว่าจะลง
 ข้ามน้ำ เจ้ามาฆสามเณรก็บอกว่า ทนมัไซ้แม่น้ำ

กาลีกพิตรไปนั่งสักผืนหนึ่งก็เป็นไร พระเจ้าชมพุก
 ได้ทรงฟังก็ทรงพระพิโรธ ทรงพระดำริหว่า นิธนาง
 นี้เขาเหยยเราที่เคียว ถ้าเราชนะแก่พระเจ้าราชาธิราช
 แล้ว เราได้เสวยราชสมบัติในสถานนั้นแล้ว เราก็ยังนาง
 เหล่านี้จะไ้เห็นกัน เมื่อไรหนอเราจะไ้เสวยสมบัติ
 ทรงพระดำริหนั้นแล้ว เสด็จขึ้นสู่เชิงฉัตรมรรย เข้าไป
 ในทวารแห่งพระมหาปราสาท ก็ไ้ทอศพระเนตรเห็น
 พระจันทร์พระอาทิตย์คยลือเพคเป็นนายพระทวาร แล้ว
 แล่น้อยในเบื้องซ้ายเบื้องขวา ก็สทึงตทพระไทย
 ล้าคัญว่าเป็นพระเจ้าราชาธิราช ชุตันั่งลงในสถานนั้น
 เจ้ามาชมสามเณรก็ห้ามว่าอย่านั่ง นี่มิใช่ของค้พระเจ้า
 ราชาธิราช เป็นคนรักษาทวารต่างหาก ว่าพลาง
 ทางพาพระยาชมพุกก็เสด็จเข้าสู่ปราสาท “ราชา
 ยวิสิทวา” สมเด็จพระเจ้าชมพุกก็ เสด็จเข้าไปในภายใน
 ทอศพระเนตรเห็นสาวกหม่นหม่น หกพัน อันลือเพคเป็น

พระยาประเทศราชแล้วแลส่ง สนทนากันโดย อัน ควร
 แก้อัษณาไครยแห่งตน ๆ “เอเต ราชาริราชา โหนติ
 นนุนาติ จินเตตวา” เมื่อท้าวเธอได้ทอศพระเนตรเห็น
 สววกครั้งนั้นก็สำคัญว่าพระเจ้าราชาริราช ปราดนา
 ระบุคนนั่งลงในสถานทีนั้น เข้ามาสามเดรก็บอกว่า
 นี้เป็นพระยาประเทศราชต่างหาก มีใช้สมเด็จพระเจ้า
 ราชาริราช เสด็จไปก่อนเกิด สมเด็จพระเจ้าชมพุก
 เมื่อเสด็จเข้าไปในระหว่างแท่งพระลาวกหม่นหกพัน มี
 พระไทยประพรันหวั่นไหวกลวิเกรงคยะเคชะแท่งพระ
 สววกทั้งหลายนั้กหนา พระเสโทนั้นไหลเป็นเม็ด ๆ
 ออกมาไข่มพว้ทั้งพระองค์ เหลียวหาแต่ที่จะนั่งลงไปนั้น
 ที่เคียว ชักเคียวก็ชุตลงนั่งในที่นั้น ๆ เข้ามาสามเดรนั้น
 คอยห้ามคอยปรามให้เคียวหนักไป สมเด็จพระเจ้าชมพุก
 เข้าไปทอศพระเนตรเห็นพระกระบิลเดร อันถือเพศเป็น
 นายธนบาล เป็นเจ้าพนักงานรักษาพระราชทรัพย์ครั้งนั้น
 ก็สำคัญว่าเป็นพระเจ้าราชาริราช ก็หยุดยืนเหลียวหา

ที่จะนั่งลงในสถานนั้น เข้ามาชมสามเณรก็บอกว่า
 ท่านคนนี้เป็นนายพนักงานรักษาพระราชทรัพย์ต่างหาก
 จะไปเป็นองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมนารถพระเจ้าราชา
 ธิราชนั้นหาได้ พระเจ้าชมพยก็ เมื่อเสด็จพระราช
 ดำเนินสืบต่อเข้าไป ถึงสำนักพระราชพล อันถือเพศ
 เป็นชนคลั่ง ก็คิดว่าชนคลั่งแก้วแห่งบรมจักรพิตรราชา
 ครั้งนั้น ท้าวเธอก็สำคัญว่าเป็นพระเจ้าราชาธิราช ก็มี
 พระไทยสทั้งตกประหม่า ปรวณระชกลองนี้ เข้ามาชม
 สามเณรก็ห้ามว่า บพิตรอย่าเพื่อนั่งก่อน นี้เป็นชนคลั่ง
 ต่างหาก จะเป็นองค์สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชหาได้ ว่า
 แล้วเข้ามาชมสามเณร ก็พาพระเจ้าชมพยก็เข้าไปถึงที่อยู่
 แห่งพระอนรรทเถร สัมเด็จพระเจ้าชมพยก็ เมื่อได้เห็น
 พระอนรรทเถร อันมีรูปทรงงามเปรียบก็จึ่งว่ารูปพรหม
 ก็ยังเกิดสทั้งตกประหม่า สำคัญว่าเป็นพระเจ้าราชาธิราช
 จะชกลองนี้ในสถานนั้น เข้ามาชมสามเณรก็บอกว่า
 มิใช่พระองค์สมเด็จพระเจ้าราชาธิราช ท่านผู้นี้เป็นท

เสนาบดีผู้ใหญ่ เอาใจใส่พิทักษ์รักษาพระราชมนต์เขี้ยว
 เชิญบพิตรเสด็จเข้าไปอีกก่อน พระเจ้าชมพุกก็เสด็จ
 พระราชดำเนียรสืบต่อไป ก็ไต่ทอดพระเนตรเห็นพรหม
 ทั้งหลาย ๓๐ องค์ ก็สำคัญว่าพระเจ้าราชาธิราช จะทรง
 ลงนั่งในสำนักนี้แห่งพรหมทั้งหลาย ๓๐ องค์ เจ้ามาฆ
 สามเณรก็ห้ามว่าอย่านั่ง เชิญบพิตรเข้าไปอีกก่อน
 ท่านเหล่านั้นเป็นเสนาคีตต่างหาก มิใช่องค์สมเด็จพระ
 เจ้าราชาธิราช พระเจ้าชมพุกก็เสด็จเข้าไปในระหว่าง
 พรหมทั้งหลายสองนั้น บ้างพระองค์ก็รับจงอย่มาแห่ง
 พระยาชมพุกขึ้นนั่งกกลางไว้ บพิตรเป็นแต่ผู้รักษาไว้ซึ่ง
 ขอบขันธเสมา เชิญบพิตรก็มาพระกายลง ๆ อย่าเกร
 เกร็ง ๆ เข้าไปใกล้จะถึงสำนักสมเด็จพระเจ้าราชาธิราช
 อยู่แล้ว สมเด็จพระเจ้าชมพุกก็ไต่ฟังว่าใกล้อยู่แล้ว
 ก็มีพระไทยสดั่งคกประหม่า ก็คกเข้าลงเฝ้าเข้าไป
 ก็ถึงคนอรรพทั้งหลายแสนหนึ่ง อันถือเพศเป็นชาวทริย
 คนตรี แล้วแลขบร้องรำฟ้อน ประโคมเครื่องสังคีต เครื่อง

ตรียางคนตรึบ่ารุงบ่าเรอ ส้มเต๋งพระมหากรรณา เมื่อ
 เข้าไปพันคนธรรพแล้ว ส้มเต๋งพระเจ้าชมพุกก็ไต่ทอก
 พระเนตรเห็นองค์ส้มเต๋งพระมหากรรณา อันทรงพระรูป
 พระโฉมงามยิ่งกว่าท้าวมหาพรหม ประดับไปด้วยพระ
 ทวักงมมหาปรีสลักษณะ แลพระอัสติยานพญ์ญชนะแปด
 สิบประการ รุ่งเรืองไปด้วยฉัพพรรณรังษี พระรัศมีหก
 ประการอันเปล่งออกจากพระสรีรกายสว่างกระจ่างแจ้ง
 งามประดุจกังวณแก้วมณีโชติไฉนแสนดวง เสด็จอยู่เหนือ
 รัตนบัลลังก์อันประเสริฐ มีท้าวมหาพรหมลือทิพเสวตร
 ฉัตรกางกั้นอยู่ในที่ค้ำมาคยข้างพระปฤษฎางค์ เมื่อท้าว
 เรอทอกพระเนตรเห็น องค์ ส้มเต๋งพระมหากรรณาครั้งนั้น
 มีอาการทรงพระกายอยู่ได้ พระกายนั้นห้วนไหวกวั
 เกรงพระเดชพระคุณนั้นเป็นพันกำลัง “มาณว ปุณฺณ”
 มีพระโองการตรัสถามเข้ามาสามสามเณรว่า คุณมาณพ
 ญ์ แลญาติของค้ส้มเต๋งพระเจ้าราชาธิราช “อาหม” เชน

ถูกขบพิตรนั้น แลคือองค์พระเจ้าอยู่หัวบรมนารถพระเจ้า
 ราชาริราชแล้ว “ ภิโต หุตฺวา ” สมเด็จพระเจ้าชมพูนุติ
 ได้ยินว่าพระเจ้าราชาริราช มีความสคัญตกพระไทย
 กลัวยิ่งนัก มีอุปมาดังว่าสุนัขขี้ออกอ้นกลัวแต่
 เสือโคร่ง ท้าวเธอก็ชกนังลงในสถานทีนั้น พระยา
 ทั้งร้อยเอ็ด แลอำมาตย์แสนหนึ่งนั้นก็นั่งอยู่แต่ภายนอก
 ขณะนั้นองค์สมเด็จพระมหากษัตริย์ ก็มีพระพุทธรูปกา
 ตรัสเรียกว่า ตกรพระยาชมพูนุติ ท่านอย่านั่งอยู่แต่
 เพียงนั้นเลย เข้ามาสู่ลานคนตถาคคเถิด เข้ามา
 ให้ใกล้พระตถาคคเถิด ฯ แต่จริงพระยาชมพูนุติ ถ้า
 สมเด็จพระพุทธองค์เจ้า มิได้ทรงพระกรุณาตรัสเรียก
 ตรัสทูลนั้น นาท้าวเธอจะมีพระไทยเหือดแห้ง จะถึง
 ชิงพิณาคไปในสถานทีนั้น นหากว่าพระพุทธรูปองค์เจ้า
 ตรัสเรียก พระยาชมพูนุติจึงได้เสด็จไปปฏิบัติด้วย

คลายพระไทย ผ่อนอักษาสะประสาธออกได้โดยสะดวก
 จึงคลานเข้าไปสู่สำนักนี้แห่งพระมหากษัตริย์ด้วยเข้าทั้ง
 สองแล้ว “ภควันต์ น อภิวินิตฺวา” จะได้ถวาย
 นมัสการสมเด็จพระมหากษัตริย์นั้นหามิได้ นั่งในที่ชั้น
 สิมควรแล้ว ก็ตั้งพระเนตรแลดูพระรูปพระโสม พระศิริ
 วิลาสสมเด็จพระมหากษัตริย์ คุ ๆ แล้วก็ทรงพระปริวิตก
 ว่า สมเด็จพระเจ้าราชาธิราชนี้ มีถ้อยคำอันไพเราะยิ่งนัก
 เพราะทั้งถ้อยคำนำสรเสียงรูปเล่าถึงงาม ขวิวารถึงงาม
 แล้วก็มีมาก น่าที่จะประเสริฐกว่าเรา น่าที่จะมีฤทธิ์กว่า
 เราเพียงเท่า เมื่อสมเด็จพระเจ้าชมพุกทรงพระปริวิตก
 ดังนี้ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ก็รู้แจ้งด้วยปรัจิตตวิชา
 ญาณ จึงมีพระพุทธานุญาตว่า “มหाराช” ทูกร
 ยพิตรพระราชสมภาร เหตุใดจนทั้งอุปพิตร จึงคิดว่า
 พระศกาคตมีถ้อยคำอันไพเราะนี้ มีรอันงาม มีขวิวาร
 เปนอันมาก มีอิทธิฤทธิ์ล้ำเลิศประเสริฐ เหตุใดจึงคิด
 ดังนี้ เมื่อมีพระพุทธานุญาตดังนี้ พระเจ้าชมพุกก็ได้

ฟังแล้วก็พิศวง มาดำริท้าว พระเจ้าราชาธิราชผู้
 เรือรู้ในใจผู้อื่นด้วย อาตมาคิดแต่ในใจทีเดียว เรือยังรู้
 จึงมีพระพทธภูฏาตรัสว่า ทูกรบพิตรพระราชสมภาร
 เหตุไฉนบพิตรจึงทักว่าพระศกาคตรู้ในใจผู้อื่น นี่แน่
 บพิตรพระราชสมภารพระศกาคตน เป็นอรรคบุคคลอัน
 เลิศในโลกนี้ทั้งเทวโลก ท้าวใดจะเปรียบขมิได้
 อธิว่าแต่บพิตรก็คืบคั้นเลย ถึงเมื่อบพิตรแรกจะมาส
 สำนักราชศกาคตนนั้น ตถาคคณิรแห่งเสยสัน เมื่อ
 บพิตรจะมาสำนักราชศกาคตนนั้น เมื่อบพิตรทรงพระดำริที่
 ว่า ถ้าอาตมาจะเหาะไปโดยอากาศเวหาส จะลำแดง
 ฤทธิไปแต่ตนมิชยคน เมื่อไปถึงสำนักราชของพระเจ้าราชา
 ธิราชแล้ว จะลำแดงฤทธิไถ้น้อยไป อิทธิฤทธิของอาตมา
 จะมีได้เจริญเมื่อปลายมือ ถ้าอาตมาไปโดยพื้นแผ่นดิน
 พสุธา ครั้นไปถึงสำนักราชของสมเด็จพระเจ้าราชาธิราช
 แล้วจะลำแดงฤทธิทเดียว ฤทธินั้นจะลำแดงไถ้เป็น

แก่พระศากยทัตถา พระเจ้าชมพุกับว่า “ฮาม” เออ
 ข้าพเจ้าแพ้พระองค์แล้ว ข้าพเจ้าจะบังคมแก่พระองค์
 ครั้นแล้ว พระเจ้าชมพุกก็กล่าวก่อน “วิสสว คเหตวา”
 พระองค์จับเอาวีสครแล้ว ก็แปลงไปโดยสัทธัญญชร
 ของพระแกล สมเด็จพระมหากรุณา พระองค์กั้นภูมิตร
 จักรเพชรอันหนึ่ง ให้นกนางคัสกักนำวีสครนั้นไว้
 วีสครก็มีอาสามารถกระทำอิทธิฤทธิ์ต่อสู้จักรเพชรนั้น
 ได้ ก็กลายหลังหนีจักรเพชรนั้นมา “จกโก อาวิทวา”
 จักรเพชรนั้นไล่ท่อยเฉาจนวีสครนั้นไป ตราบเท่า
 ถึงสำนักพระเจ้าชมพุก พระเจ้าชมพุกเห็นวีสคร
 แลอิทธิฤทธิ์จักรเพชรกลายเข้ามาสู่สำนักแห่งตนในครั้ง
 นั้น เลื่อนนำพระไทยหนักหนา มีอุปมาดุจกังว้าแซน
 ขวานนั้นขาดเสียแล้ว ได้ความอัศจรรย์คอบายแก่บริษัท
 แห่งตน แลพวกพลพุทธบริษัทแห่งสมุเด็จพระพุทธเจ้า
 พระเสโทนั้นโหลโหลมทั่วพระองค์ “ภควา” สมเด็จพระ

ผู้มีพระภาคย์ จึงมีพระพุทธปฏิภาณตรัสว่า ดูกรบพิตรพระ
 ราชสมภาร บพิตรอย่ากลัว อย่าเสียน้ำพระทัยไปเลย
 บพิตรวัยจะแผลงศรก็เขาศรของพระตถาคตนี้แน่แผลงไป
 เด็ด มีพระพุทธปฏิภาณตรัสแล้ว พระองค์ก็ณฤมิตร
 ศรทิพย์ มีประมาณเท่านั้นเมื่อส่งให้แก่พระเจ้าชัมพูคี
 พระเจ้าชัมพูคีรับเอาศรทิพย์แล้ว ก็มีอาจสามารถจะ
 ยกครันนชนได้ ครั้นเท่านั้นหนักมีอุปมาดังว่าเขา
 พระสุเมธราช พระเจ้าชัมพูคียกสักเท่าใด ๆ ก็มีอาจ
 สามารถจะยกขึ้นได้ พระเจ้าชัมพูคีได้ความอัศจรรย์
 ของสนั่นนักหนา “มหาภารตโค” สมเด็จพระมหากรุณา
 จึงมีพระพุทธปฏิภาณตรัสตักเตือนอีกเล่า ว่าดูกรบพิตรพระ
 ราชสมภาร บพิตรจะสำแดงฤทธิ์อีกก็เร่งสำแดงไป
 พระเจ้าชัมพูคีจึงตอบว่า ข้าแต่พระเจ้าราชาธิราช
 พระองค์อย่าพิศตกเตือนไปเลย พระองค์จงคอยดูเถิด
 ข้าพเจ้าจักสำแดงให้พระองค์เห็นยักนั้น ว่าแล้วพระเจ้า

ชมพุทฺธิก็สรรวม สอดคล้องพระบาทแก้วมณีเทวะขึ้นไป
 ลู่อากาศเวหาส์ เสด็จออกไปโดยสิหบัญชรช่องพระแกล
 ปรวรงค์ปราสาท สมเด็จพระมหากรุณาเสด็จเข้าสู่เตโช
 กสิณสมาบัติ นฤมิตรเป็นเปลวเพลิงอันใหญ่ มีอุประ
 มาทั้งว่าเพลิงประไลยกลลป ให้ยังเกิดเต็มไปด้วยทิวศา
 นุกิตน้อยใหญ่ ช่างโน้นช่างนี้ก็ไฟ ไหม้ไล่ล้อมเข้ามา
 โดยรอบ “ชมพุทฺธิ ทํ ทิสฺวา” พระเจ้าชมพุทฺธิแลเห็น
 เปลวเพลิงก็ลี้ภัยตกลพระไทย มีอาสามารถจะเหาะฝ่า
 เปลวเพลิงไปได้ ก็กลียหลังเข้ามาตั้งอยู่ในสำนักนี้ของ
 สมเด็จพระมหากรุณา พระเจ้าชมพุทฺธิ จึงทิ้งฉลอง
 พระบาทออกไปโดยสิหบัญชรช่องพระแกล ให้ฉลอง
 พระบาทนั้นสำแดงอิทธิฤทธิ์ ฉลองพระบาทแก้วกลลป
 กลายเป็นนาคราชทั้งสอง มีสีสะไกร้อยหนึ่ง มีพวงพาน
 ไม้โกฏีหนึ่ง พันธุฤทธิ์เป็นควนเพลิง กระทำอย่างเคย
 กระทำมาแต่ก่อน สมเด็จพระมหากรุณาก็นฤมิตร

เพ็ชรอันหนึ่ง ให้ใส่สังฆาราวณรอนนาคราชทั้งสอง ๆ
 ก็มีอาตออุทธรณ์^๔แห่งศรเพ็ชรนั้นได้ เพ้ออำนาจแห่งศร
 เพ็ชรนั้นแล้ว ก็กลียกลายเป็นผลองพระบาทคันตึงเก่า
 สมเด็จพระเจ้าชมพอก^๕ก็สิ้นอุทธรณ์^๕สิ้นเดช มีอยู่ระมาถึง
 พระยาครุฑอันมีปีกซ้ายแลปีกขวาอันหักแล้ว ถ้ามีดังนี้
 มีอยู่ระมาถึงอสรพิษ อันบุคคลดอดกอดอนเขี้ยวเล็บแล้ว
 แต่ทว่าหาใครยักด้วยเขื่อนมานะ^๖ที่ฐิอันกระต้างคอก^๗ถึง
 แพ้แล้วก็ว่ายยังไม่แพ้ ทั้งอัครอยู่กระนั้น มีได้ถวาย
 นมัสการ สมเด็จพระเจ้าตาก^๘มหาราช สมเด็จพระมหา
 กรุณา จึงมีพระพุทธรูป^๙ภาตรัสว่า ทูกรบพิตรพระราช
 สมนการ เกิมสิ เราได้ให้สัญญาแก่กันไว้ ว่าใครแพ้
 ผู้นั้นจึงยังคม มาขยันคดาคคชณะแก่พระองค์แล้ว เหตุ
 ไฉนจึงไม่ถวายยังคมพระศดาคคเล่า ไม่กระทำตามท
 สัญญาว่าไว้แต่ก่อน ข้าแต่พระเจ้าราชาธิราช ข้าพเจ้า
 มแพ้^{๑๐}คนนั้น แพ้แต่ในดินแดนแห่งพระองค์ ถ้าอยู่ในดิน

ถานของข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าหาแพ้พระองค์ไม่ พระ
 องค์มีกำลังมากในที่อยู่ของพระองค์ ข้าพเจ้านก็มีกำลัง
 มากในที่อยู่ของข้าพเจ้า ถ้าสำแดงฤทธิ์ในที่อยู่ของ
 ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าหาแพ้ไม่ มีพระพุทธรูปภาครัสว่า
 คุกรบพิตรพระราชสมภาร บพิตรว่ามีกำลังมากในที่อยู่
 แห่งตน ถ้าสำแดงฤทธิ์ในที่อยู่ของตนแล้วหาแพ้ไม่
 ก็เหตุไฉนจึงเมื่อตถาคตใช้ราชทูตไปสู่เมืองพระองค์นั้น
 ทำไมพระองค์จึงแพ้แก่ราชทูตเล่า ก็ภรรยาคิดว่าพระ
 ยาทแห่งพระองค์ จนพระองค์ตกลงจากเตียงทอง แล้ว
 คราวออกมาไกลถึงเส้น ๓๕ วา เขื่อนนั้นเป็นไรพระองค์
 จึงแพ้แล้ว พระองค์อยู่ในดินถานของพระองค์ที่เคียว
 ว่ากระไรจึงแพ้ฤทธิ์ราชทูตเล่า มีพระพุทธรูปภาครัสสน
 แล้ว พระเจ้าสมมุติก็ว่าแซ่เขื่อนไปว่า ข้าแต่พระเจ้า
 ราชอิราช อันธรรมาเป็นพระยาเอกราช เห็นปานดัง
 ตัวข้าพเจ้านี้ ถึงจะเสียดชีวิตรักก็ กู้ส่วย ที่จะไต่ไหว

พระยาองค์ชนันท์หามิได้ มีพระพุทธรูปภาควิชาว่า ทูกร
 บพิตรพระราชสมภาร บุคคลผู้เป็นสยบรสนั้น ถึงจะเสีย
 ชีวิตก็มีให้เสียสัจย์ อุตสาหะรักษาความสัตย์ไว้ให้จงได้
 นี้แน่บพิตร อันธรรมดาเป็นกระษัตริราชราชัน ถ้าจะ
 กระทำการสิ่งใด ๆ นั้น พินิจพิจารณาเสียก่อน เห็น
 ปราศจากโทษแล้วจึงกระทำ พระยาพระองค์ใดตั้งอยู่ใน
 ความสัตย์ พระยาพระองค์นั้นมีสวรรค์เป็นของน่าว พระ
 ยาองค์ใดเรวามตัวาห พระยาองค์นั้นก็จะไ้ยังเกิดใน
 นรกเป็นอันเที่ยงแท้ เมื่อสมเด็จพระมหากรุณาธิพระ
 พุทธรูปภาควิชาว่า พระยาสมเด็จพระเจ้าได้ฟังจึงถามว่า ข้าแต่
 พระเจ้าราชาธิราช บุคคลอันกระทำการนั้นได้ผลอยู่ฤ
 กระทำบาปนั้นได้บาปอยู่ฤ นรกมีอยู่ฤ ฤว่าเปล่า
 ทอกระมัง มีพระพุทธรูปภาควิชาว่า ทูกรบพิตรพระราช
 สมภาร บุคคลที่กระทำการนั้นได้ผลอยู่ กระทำบาปนั้น
 ได้บาปอยู่ กระทำแล้วจะไ้สูญไปเปล่านั้นหามิได้
 สวรรค์มีอยู่นรกก็มีอยู่เป็นแท้ พระยาองค์ใดเรว

มุลาวาท เปลวเพลิงในนรกก็จะมาเขี่ยคเขี่ยฟเผา
 ผลาญพระยาองค์นั้น เห็นประกายแสงในอศภภาพชาตินั้น
 พระยาชมพยก็ทึ่งทรงพระสรวลเป็นอันดัง ว่าข้าแต่พระ
 เจ้าราชาธิราช ข้าพเจ้ายังไม่เชื่อไม่ฟังคำของพระองค์
 ก่อน ถ้าไฟในนรกไม่มาเขี่ยคเขี่ยฟเผาผลาญข้าพเจ้า
 มัตเดยวัน พระองค์เป็นมลาใหญ่ที่เคี้ยวหาน้อยไม่เลย
 ครอบพิตรพระราชสมภาร บพิตรอย่าแคลงไปเลยที่จะ
 ไม่มาเขี่ยคเขี่ยฟเหมือนด้อยคำพระศากยาคต มีพระพุท
 ธิกาตรัสสนแล้ว “เอโสภณสิ สมายชชิตวา” สมเด็จ
 พระมหากรุณาเสด็จเข้าสู่เศโสภณสนมายุติ นฤมิตร
 ให้เปลวเพลิงนรกบังเกิดขึ้นมาแทนแผ่นดินพสุธา เติม
 นั้นควันพลุ่งๆ ขึ้นมาก่อน สมเด็จพระเจ้าชมพยก็นั้น
 สงสัยว่า ควันอะไรหนอพลุ่งๆ ขึ้นมา “อโฮ โอโฮ—
 เกตุวา” ทอดพระเนตรเข้าไปในช่องค้ำก็เห็นเปลวเพลิง
 กระทบกตทพระไทย แล้วก็เปลวเพลิงนรกขึ้นมาเขี่ยค
 เขี่ยฟเผาผลาญอาตมาจึงกระมัง แต่ทรงพระดำริห์

อำมาตย์ราชเสวกแต่ขึ้นคานตามเสด็จไปนั้น ต่างคน
 ต่างก็ร้องหาสมเด็จพระพุทธองค์ด้วยศรัทธาในบึงเลี้ยง
 เป็นอันคั่ง สมเด็จพระเจ้าชมพูนันท์ก็ร้องหาว่า พระเจ้า
 ขำ ขำแต่สมเด็จพระเจ้าราชาธิราช ข้าพเจ้าจะขอเอาพระ
 คุณของพระองค์ ทั้งไวเหนือเคียวเกล้าของข้าพเจ้าแล้ว
 “ วรทิสฺสามิ ปาเท คมฺหาก ” ข้าพเจ้าจะขอถวายบังคม
 พระบาทของพระองค์แล้ว สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า
 ได้ทรงฟังพระยาชมพูนันท์ร้องหาสมเด็จพระพุทธองค์
 แสงหาพระคุณของพระองค์เป็นท่วงทีนั้น พระพุทธ
 องค์ก็เสด็จพระราชดำเนินให้ปรากฏ กับทั้งบริวารเปลว
 เพลิงนั้นก็หายลงบัพทเดียวใจ พระเจ้าชมพูนันท์ก็
 อัสสาสะประสาศลมระยาบหายใจเข้าออกโดยสะดวก จึง
 กราบทูลพระกรุณาว่า ข้าแต่พระเจ้าราชาธิราชผู้เป็น
 พระยาอันอุดมล้ำเลิศประเสริฐ ข้าพระพุทธเจ้าจะขอถวาย
 บังคมแด่พระองค์บัดนี้แล้ว “ อหิ อุตฺตโม อหิ เสฏฺฐโว ”

ข้าพเจ้าผู้เป็นพระยาอินธุคมล้าเลิศประเสริฐในสกลชมพู
ทวยชน จะขอถวายบังคมพระบาทของพระองค์แล้ว
“สวณณกทูลวิย โอนมิตวา” กราบทูลเท่านั้นแล้ว
พระเจ้าชมพูก็นมโพระองค์ลง คุยกันว่าถ้ากลัวของ
ถวายนมัสการสมเด็จพระศาสดาจารย์ ทวยเบญจางค
ประภิชฐ พระยาทั้งร้อยเชื้อพระองค์ แลอำมาตย์
ราชเสวกทั้งปวงนั้น ก็ถวายบังคมสมเด็จพระมหา
กรุณาธิคุณเจ้าพร้อมเพรียงกัน “คโต ปริ” เบื้องหน้าแต่
นั้น พระพุทธองค์ก็ไปรคประทวนอัมฤตยวศไฉนธรรม
เทศนาว่า คุกรบพิตรพระราชสมภาร บพิตรนมค
มนทอนนการลุ่มหลง มีอุปมาดังขรรษอันหลงมรรค
มรรคา บพิตรจงอย่าหวั่นไหวพระไทยสกับพระสัทธรรม
เทศนาเถิด พระสัทธรรมนั้นแลจะเป็นประทีปของสอง
ให้สว่างกล่าวคือ จะให้เห็นคุณแลไทยประโยชน์แลใช้
ประโยชน์ นี้แลบพิตรพระราชสมภาร “อโย กาโย”

อันว่ารูปกายแห่งเราท่านทั้งหลายเกิดมาในโลกนี้ อัน
 นักปราชญ์ควรจะพึงเกลียดพึงชิง ควรจะพึงพิจารณา
 เขาเป็นอศุกกรรมฐาน ว่ารูปกายนี้เป็นที่ประชุมแห่ง
 กระดูกเป็นกองแห่งเนื้อ เป็นกองแห่งหนัง เป็นกอง
 แห่งเอ็น เป็นกองแห่งเลือด เป็นกองแห่งหนอง เป็น
 กองแห่งเสมหะ เป็นปฏิภูมิลึงเกลียดคนนั้นนักหนา ขรม
 ขพิตรอย่าพึงลุ่มหลงอยู่ในรูปในกายนั้นเลย “ท่าน เทหิ
 สัสสิ รกฺขาหิ” ขพิตรจงดูสำหรับชวนชวนอย่าเพิ่นทวนรักษา
 ศักดิ์จำเวณญาณาสกัปปังพระธรรมเทศนา คัมภีร์ซึ่งรส
 แห่งพระสัทธรรมเกิด เราท่านทั้งหลายเวียนตายเวียน
 เกิด เวียนทุกข์เวียนยากเวียนทนวิบากอยู่ในวัฏสงสาร
 นี้ จะรู้จักว่าสักการียชาติ แต่หยากน้ำค้ำทิ้งให้ร่ำไร
 มาทุกชาติ ๆ น้ำคามีไ้เหือกแห้งมิได้สายสูญไป
 ประสมกันเข้าไว้ น้ำค้ำของบุคคลผู้เคยวิ่งให้มาทุก
 ชาติ ๆ นั้น ก็จะมีมากกว่าน้ำในมหาสมุทร ไ้แสนเท่า

ชนเชื่อว่าเวียนอยู่ในวิญญูสงสาร ก็ย่อมอาภูลไปด้วยความ
 โศกเศร้าแสนโศกาโดยรำไรให้สั่น มองมูลไปด้วย
 ทุกข์ภัยอันตรายต่างๆ “เอหิ คมิสุสาม” เชิญขพิกร
 มาเถิดเราจะไปด้วยกันยังทางอมตะมหานิพาน อันเป็นที่
 ระวังทุกข์โศกโรคภัยทั้งปวง อันจิตรสันดานแห่งสรรพ
 สัตว์โลกทั้งปวงนี้ ย่อมหวนไหว้อยู่ด้วยเหตุ ๔ ประการ
 คือหวนไหว้อยู่ด้วยรักทวีปัสสมยศนั้นประการหนึ่ง หวน
 ไหว้อยู่ด้วยรักชวิยะอันใหญ่ในกายแห่งคนนั้นประการ
 หนึ่ง หวนไหว้อยู่ด้วยรักชวศรของคนนั้นประการหนึ่ง
 หวนไหว้อยู่ด้วยรักพงศ์พันธุ์ บุตรภรรยา^๕นั้นประการหนึ่ง
 ประสมเป็น ๔ ประการ^๕นี้ แลข้อซึ่งจะหวนไหวจะรัก
 จะใคร่จะปรารถนาอาโลยในธรรมชาติทั้ง ๔ ประการ^๕นี้
 ก็หาใคร่แบ่อภิษณาแลค้นหา แท้จริงกระแสแห่ง
 อภิษณากระแสค้นหาหมักหมมอยู่ในสันดาน แห่งสัตว์
 ทั้งปวง^๕มากกว่ามากนัก อภิษณา^๕ค้นหา^๕ถ้าปรากฏ

เป็นกระแสน้ำที่กระแสน้ำ ถ้าปรากฏนั้นแล้ว ก็มาก
 กว่ากระแสน้ำใต้แสนเท่า อภิษมาแลตณหานี้ ถ้า
 ยังเกิดกล่าวหาญอยู่ในสันตนาบุคคลผู้ใดแล้ว ก็ระชก
 จะพวยบุคคลนั้นไปสู่ชะยาภูมิ เป็นอันเที่ยงแท้หนักหนา
 เชิญพิตรมาเถิดมาเราจะไปสู่โลกอสุรภูมิ ตักเสียดซึ่ง
 กระแสน้ำแห่งอภิษมาแลตณหา “ กุญฺยทาวคฺคิโต มโน
 ปชฺชา ” ทุกรยพิตรพระราชสมภาร เพลิงอันกล้า คือ
 รากะ โทษะ โมหะ อันเผาผลาญอยู่ในสันตนาแห่ง
 สัตว์ทั้งปวงนี้ ร้อนยิ่งกว่าเพลิงประไลยกลีบปลิงหาร
 แผ่นดินนี้อีก เชิญพิตรมาเถิดมาจะไปอยู่ในเรือนแก้ว
 อันแล้วไปถวายพระธรรม อันตถาคคตกแต่งไว้เป็นอันดี
 เป็นที่ระงับเสียดซึ่งเพลิง รากะ โทษะ โมหะ หมกมุ่น
 อยู่ในสันตนา ทุกรยพิตรพระราชสมภาร สัตว์เกิดมา
 ในวิภังสสารนี้ รักตัวยิ่งกว่ารักทรัพย์ แลสัตว์ทั้งหลาย
 นั้นย่อมรักชีวิตยิ่งกว่ารักอวัยวะน้อยใหญ่ นัยหนึ่ง

สัตว์ทั้งหลายนั้นรักบุตรชายบุตรหญิงยิ่งกว่าดวงเนตร
 ดวงเนตรนั้นรักอยู่แล แต่ทว่ามิรักเท่าบุตรชายบุตร
 หญิง แลสัตว์ทั้งหลายย่อมรักใคร่ภรรยายิ่งกว่ารักบุตร
 ชายบุตรหญิง “กรียโต อตฺตานํ” อนึ่งสัตว์ทั้งหลาย
 นั้น ย่อมรักใคร่ตัวเองยิ่งกว่ารักภรรยา เมื่อมีความรัก
 ความใคร่^๕ ^๕ เพื่ออาโลยหมกมุ่นลงอยู่ในจิตรสันดานแล้ว
 สสารพิศทุกขสสารพิศไภยสสารพิศโสภโสภิตทั้งปวง ก็
 ยังเกิดมีแต่มูลคือความรัก ความรักมีเป็นเหตุเป็นมูล
 แล้ว ก็นำ^๕ ^๕ ให้มีทุกขมีไภยมีความโสภเคราะห์สอน
 อาโลยทั้งปวง “เอहि นพฺพานปทํ คมสฺสํ” เชิญบพิตร
 มาเถิดมาเราไปสู่คลองแห่งพระนฤพาน ระงับดับเสีย
 ซึ่งความรักความใคร่^๕ ^๕ แลความเอื้อเพื่ออาโลยทั้งปวง คุณ
 กรบพิตรพระราชสมภาร สัตว์ทั้งหลายอันเวียนตาย
 เวียนเกิดอยู่ในวัฏสงสารนี้ มีที่สุดเบื้องต้นมิได้ปรากฏ
 แต่เวียนเอาปฏิสนธิมาทุกชาติ ๆ นั้น หยาบกลัดละ

ทั้งขึ้นในที่ปฏิสนธินั้น ถ้าจะประสมเข้าไว้ มากกว่า
 ทยาคแห่งน้ำค้างในนภโกลยประเทศเวหาส์ อนึ่งพยา
 ทัชอันมีลักษณะให้ย่อยให้ไซ้ให้ลำบากกายลำบาก
 จิตรนั้นเล่า ยังเกิดแก่สัตว์ทั้งปวงนี้ก็มากนักมากหนา
 อนึ่งสรรพทัชอันมีลักษณะย่ำยี ให้อันตรายวิกลวิปริตนั้น
 เล่า ก็ยังเกิดแก่สัตว์ทั้งปวงนี้มากมายยิ่งนัก ถ้าจะว่า
 มากก็มากกว่าต้นไม้แลภูเขา ก็ยังเกิดเห็นอพื้นแผ่นดิน
 พสุธาอันใดแสนเท่า ทั่วแล้วทั้งสากลไพศาลทุกชาติ ๆ
 ถ้าสากลไพศาลเข็ญมิได้เช่นนี้ มิได้ทุกข์มิได้โศรไป
 ประสมกันเข้า ได้สากลไพศาลของบุคคลผู้เกี่ยวทั้งไว้ทุก
 ชาติ ๆ นั้น ก็จะมีมากจะสูงใหญ่ จะแน่นจะหนายิ่งกว่า
 พื้นแผ่นดินพสุธาใดแสนเท่า ครอบพิตรพระราชสมภาร
 พระองค์จงสละเสียซึ่งสรรพชาติทั้งหลายห่าประการ คือ
 มาตคามประการหนึ่ง ฌราวาสเข้าเวรอนประการหนึ่ง
 อำนาจแห่งมีราชาประการหนึ่ง กายแลจิตประการ

หนึ่ง ปราปรเวทนิยกรรมประการหนึ่ง พระองค์
 สละธรรมชาติห้าประการนี้เสียได้ด้วยอำนาจพระโลกตร
 ธรรมแล้ว บพิตรก็ได้ชื่อว่าอยู่ในที่อันเกษม คือ
 อมตะมหานฤพาน อันเป็นเอกันตสุขล้ำเลิศกว่าสุข
 ทั้งปวง นั้นแนบพิตรพระราชสมภาร “อภัยทุกขไค
 มนุสสา สุขา” มนุษย์โลกนี้ประกอบด้วยทุกข์ แต่
 ทว่าไม่มากเหมือนทุกข์ในอวสยภูมิ ๆ นั้นมีมากกว่ามาก
 มนุษย์โดยเป็นสุขกว่าอวสย แต่ทว่าไม่เป็นสุขเท่า
 ที่อยู่ของพระอินทร์ ที่อยู่ของพระอินทร์ไม่เท่าที่อยู่
 ของพรหม ที่อยู่ของพรหมนั้นไม่เป็นสุขเท่าที่อยู่คือ
 พระนฤพาน ที่อยู่คือพระนิพพานนั้น เป็นสุขกว่าพรหม
 มากกว่ามากนัก บพิตรพระราชสมภาร จงยินดี
 ที่จะไปยังอมตะมหานฤพาน ในกาลครั้งนั้น เมื่อสมเด็จพระ
 พระมหากษัตริย์โปรดประทานพระธรรมเทศนาด้วยประ
 การคุณ พระเจ้าชมพูบดีไตรทศพร กัมพระเหตุยชนสม

ยินดีโสมนัสทรงพระดำริหว่า สมเด็จพระเจ้าราชาธิราช
 “ญาณสมุณโน” ประกอบไปด้วยพระปัญญาปรีชาอันล้ำ
 เลิศประเสริฐด้วยคุณานุภาพแห่งบพิตร สมควรที่อาตมา
 จะทำสักการบูชา “อุณหิส โอมุณิจิตฺวา” ทรงพระ
 ดำริเห็นแล้ว พระเจ้าสมมุติภักดีออกพระมหาราชกุมภ
 เป็นเครื่องราชาภิเศก แห่งพระองค์นั้นไปวางไว้แทบพระ
 บาท บูชาสมเด็จพระพุทธองค์ด้วยพระมหาราชกุมภ ฝ่าย
 อำมาตย์แสนหนึ่งแลพระยาร้อยเอ็ดพระองค์นั้น ต่าง
 องค์ต่างก็เปลื้องเครื่องประดับพระเศียรออกสักการบูชา
 แทบพระบาทสมเด็จพระบรมโลกนารถเจ้าทุกคน ๆ

อันก็บัดนั้น สมเด็จพระผู้มีพระภาค มีพระพุทธรูป
 ไปรดประธานพระธรรมเทศนาต่อไป “มหาราช” คุณ
 บพิตรพระราชสมภาร สัตว์ทั้งหลายเกิดมาในมหรรณพ
 ภพสงสารนี้ มีสภาวะเป็นอนิจจัง เกิดมาแล้วก็ถึงซึ่ง
 กับสูญทำลายไป ๆ อายุแห่งสัตว์ทั้งหลายนั้นล่วงไป ๆ ทุก

วันทุกเวลา ข้างหน้านั้นน้อยเข้า ๆ ข้างหลังนั้นมากขึ้น ๆ
 มือประมาณว่าทุกอันสัตว์ภาพทอ ข้างหลังนั้นจำเริญ
 ขึ้น ๆ ข้างหน้านั้นน้อยเข้า ๆ ทุกที่ ๆ ไป แลมือประมาณ
 ฉันทิ อยุแห่งสัตว์ทั้งปวงที่ล่วงไปนั้น ก็มากขึ้น ๆ
 ทุกวันทุกเวลา ข้างหน้านั้นน้อยเข้า ๆ ทุกวันไป มือประ
 ไมยทั้งทุกนั้น สัตว์เกิดมาในวัฏสงสารนี้ มีตัวเองเป็น
 ทพแก่ตัวเอง ขณะเมื่อทำลายเบญจขันธ์แล้วไปสู่
 ปรโลกนั้น บุตรภรรยาภคณาญาติมิตรสหาย บ้านคาตรก
 ไคร่สนิทเสนหานัน ผู้ใดหนึ่ง มีอาจะสามารถจะอนุพันช
 นการติดตามไปช่วยทุกข์ของคนได้ จะได้แก่ทุกศ
 แลออกศที่ไ้กระทำไว้นั้นแลจะติดตามตัวไป กระทำไว้
 อกักกระทำไว้ชั่วชั่ว ใครจะตามไปช่วยได้ ตัวมี
 ศรัทธาอาศัยสร้างกุศล กุศลนั้นก็จะไ้เป็นที่พักแก่ตัว
 เอง จะได้พ้นทุกข์เพราะกุศลที่ตนได้กระทำไว้ อาไ้ใครย
 เหตุคุณแลจึงได้ชื่อว่าตัวเองเป็นที่พักแก่ตัวเอง สิ่งอื่น ๆ

นอกออกไปกว่ากุศลแล้ว และไ้^{ดั่ง}เป็น^{ดั่ง}ที่พึง^{ดั่ง}ที่อา^{ดั่ง}ไ้^{ดั่ง}ใครบ
 แห่ง^{ดั่ง}คน^{ดั่ง}เหมือน^{ดั่ง}ตัว^{ดั่ง}บ^{ดั่ง}กุศล^{ดั่ง}นั้น^{ดั่ง}หา^{ดั่ง}มิ^{ดั่ง}ได้^{ดั่ง} กุศล^{ดั่ง}นั้น^{ดั่ง}เป็น^{ดั่ง}ที่^{ดั่ง}พึง^{ดั่ง}แก่^{ดั่ง}
 สัตว์^{ดั่ง}ทั้ง^{ดั่ง}ปวง^{ดั่ง} บ^{ดั่ง}พิตร^{ดั่ง}พระ^{ดั่ง}ราช^{ดั่ง}สม^{ดั่ง}ภา^{ดั่ง}ร^{ดั่ง} ธุ^{ดั่ง}ง^{ดั่ง}อุ^{ดั่ง}สา^{ดั่ง}ที่^{ดั่ง}ส^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ส^{ดั่ง}ม^{ดั่ง}ใน^{ดั่ง}
 กุศล^{ดั่ง}เป็น^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}ัน^{ดั่ง}ว^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ให้^{ดั่ง}ท^{ดั่ง}าน^{ดั่ง}แล^{ดั่ง}ร^{ดั่ง}ัก^{ดั่ง}ษ^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}ัน^{ดั่ง}น^{ดั่ง}ี^{ดั่ง}เก^{ดั่ง}ิ^{ดั่ง}

บุคคลอันอุสาหะ^{ดั่ง}บำ^{ดั่ง}เพ^{ดั่ง}ญ^{ดั่ง}ท^{ดั่ง}าน^{ดั่ง}น^{ดั่ง}ัน^{ดั่ง} มี^{ดั่ง}ประ^{ดั่ง}มา^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}ง^{ดั่ง}ว^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}
 บุคคลอัน^{ดั่ง}ประ^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}ัม^{ดั่ง}บ^{ดั่ง}ั^{ดั่ง}ว^{ดั่ง}ัย^{ดั่ง}เคร^{ดั่ง}อง^{ดั่ง}ป^{ดั่ง}ระ^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}ัม^{ดั่ง}บ^{ดั่ง}ั^{ดั่ง}ว^{ดั่ง}ัย^{ดั่ง}อ^{ดั่ง}ัน^{ดั่ง}ง^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ม^{ดั่ง}ส^{ดั่ง}ช^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ค^{ดั่ง} บุคคล
 อัน^{ดั่ง}มิ^{ดั่ง}ไ้^{ดั่ง}บำ^{ดั่ง}เพ^{ดั่ง}ญ^{ดั่ง}ท^{ดั่ง}าน^{ดั่ง}น^{ดั่ง}ัน^{ดั่ง} มี^{ดั่ง}ประ^{ดั่ง}มา^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}ง^{ดั่ง}ว^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}บุ^{ดั่ง}คคล^{ดั่ง}อัน^{ดั่ง}หา^{ดั่ง}
 เ^{ดั่ง}เคร^{ดั่ง}อง^{ดั่ง}ป^{ดั่ง}ระ^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}ัม^{ดั่ง}บ^{ดั่ง}ั^{ดั่ง}ว^{ดั่ง}ัย^{ดั่ง}มิ^{ดั่ง}ไ้^{ดั่ง} คุ^{ดั่ง}ม^{ดั่ง}บ^{ดั่ง}พิ^{ดั่ง}ตร^{ดั่ง}พระ^{ดั่ง}ราช^{ดั่ง}สม^{ดั่ง}ภา^{ดั่ง}ร^{ดั่ง} ท^{ดั่ง}ถ^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}
 จะ^{ดั่ง}ข^{ดั่ง}อ^{ดั่ง}ถ^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ม^{ดั่ง}พระ^{ดั่ง}น^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}ร^{ดั่ง}แ^{ดั่ง}ห่ง^{ดั่ง}ส^{ดั่ง}ม^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}ั^{ดั่ง}ะ^{ดั่ง}บ^{ดั่ง}พิ^{ดั่ง}ตร^{ดั่ง}น^{ดั่ง}ัน^{ดั่ง} มี^{ดั่ง}ประ^{ดั่ง}มา^{ดั่ง}ณ^{ดั่ง}
 ใ^{ดั่ง}ห^{ดั่ง}ญ^{ดั่ง}ก^{ดั่ง}ว^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ง^{ดั่ง}ส^{ดั่ง}ัก^{ดั่ง}ก^{ดั่ง}ั^{ดั่ง}บ^{ดั่ง}เ^{ดั่ง}ช^{ดั่ง}น^{ดั่ง} “ส^{ดั่ง}ฏ^{ดั่ง}ฐ^{ดั่ง}ิ^{ดั่ง}บ^{ดั่ง}เ^{ดั่ง}ช^{ดั่ง}น^{ดั่ง}ิก^{ดั่ง} ญ^{ดั่ง}น^{ดั่ง}เ^{ดั่ง}เต^{ดั่ง}” ข^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}แ^{ดั่ง}ต^{ดั่ง}่^{ดั่ง}พระ^{ดั่ง}
 เจ^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ร^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ช^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ร^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ช^{ดั่ง} พระ^{ดั่ง}น^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}ร^{ดั่ง}แ^{ดั่ง}ห่ง^{ดั่ง}ข^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}พ^{ดั่ง}เจ^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}น^{ดั่ง} มี^{ดั่ง}ประ^{ดั่ง}มา^{ดั่ง}ณ^{ดั่ง}
 ก^{ดั่ง}ว^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ง^{ดั่ง}ใ^{ดั่ง}ห^{ดั่ง}ญ^{ดั่ง} ๖๐ บ^{ดั่ง}เ^{ดั่ง}ช^{ดั่ง}น^{ดั่ง} คุ^{ดั่ง}ม^{ดั่ง}บ^{ดั่ง}พิ^{ดั่ง}ตร^{ดั่ง}พระ^{ดั่ง}ราช^{ดั่ง}สม^{ดั่ง}ภา^{ดั่ง}ร^{ดั่ง} ว^{ดั่ง}ง^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}
 ภ^{ดั่ง}ระ^{ดั่ง}ม^{ดั่ง}ั^{ดั่ง}ต^{ดั่ง}ริ^{ดั่ง}ย^{ดั่ง}ใ^{ดั่ง}พระ^{ดั่ง}น^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}ร^{ดั่ง}แ^{ดั่ง}ห่ง^{ดั่ง}ส^{ดั่ง}ม^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}ั^{ดั่ง}ะ^{ดั่ง}บ^{ดั่ง}พิ^{ดั่ง}ตร^{ดั่ง}น^{ดั่ง}ัน^{ดั่ง} มี^{ดั่ง}ประ^{ดั่ง}มา^{ดั่ง}ณ^{ดั่ง}
 ม^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ก^{ดั่ง}น^{ดั่ง}อ^{ดั่ง}ย^{ดั่ง}ส^{ดั่ง}ัก^{ดั่ง}เท^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ไ^{ดั่ง} ข^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}แ^{ดั่ง}ต^{ดั่ง}่^{ดั่ง}พระ^{ดั่ง}เจ^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ร^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ช^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ร^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}ช^{ดั่ง} ว^{ดั่ง}ง^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}
 ภ^{ดั่ง}ระ^{ดั่ง}ม^{ดั่ง}ั^{ดั่ง}ต^{ดั่ง}ริ^{ดั่ง}ย^{ดั่ง}ใ^{ดั่ง}พระ^{ดั่ง}น^{ดั่ง}ค^{ดั่ง}ร^{ดั่ง}แ^{ดั่ง}ห่ง^{ดั่ง}ข^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}พ^{ดั่ง}เจ^{ดั่ง}ำ^{ดั่ง}น^{ดั่ง} มี^{ดั่ง}ประ^{ดั่ง}มา^{ดั่ง}ณ^{ดั่ง}ไ้^{ดั่ง}

๓๐ โกฎิ คุกรบพิตรพระราชสมภาร กาลบัดนี้ กระทบรีบ
 ทั้งปวงนั้น ยังอยู่พร้อมเพรียงกันฤๅประการใด ข้าแต่
 พระเจ้าราชาธิราช วงศ์กระทบรีบทั้งปวงนั้นหาได้แล้ว
 คุกรบพิตร กระทบรีบทั้งปวงอยู่ในสถานที่ใดเล่า ข้า
 แต่พระเจ้าราชาธิราช วงศ์กระทบรีบทั้งปวงนั้น ถึงแก่
 อนิจกรรมมล่วงไปสิ้นแล้ว คุกรบพิตร วงศ์กระทบรีบ
 ทั้งหลายที่ถึงอนิจกรรมมล่วงไปนั้น พาเอาทรัพย์สมบัติ
 เครื่องราชกกุธภัณฑ์ไปไว้ที่ใด ท่านเอาลูกกรักเมียรัก
 ช้างม้าที่รักนั้นไปไว้ที่ใด ฤๅเป็นประการใด ข้าแต่
 พระเจ้าราชาธิราช วงศ์กระทบรีบทั้งหลายแต่บัดนี้
 ถึงอนิจกรรมมล่วงไปนั้น มีอาจะสาธนะพาทรัพย์สมบัติ
 สิ่งใดสิ่งหนึ่งไปได้ ถึงบุตรภรรยาขอครักขอใคร
 ช้างม้าที่ขอครักขอใครนั้นก็ดี กระทบรีบทั้งหลายนั้น
 มีอาจะสาธนะพาเขาไปกับคนได้ “เออิกาว
 ตรุนติ” ถ้าจะไปนั้นไปแต่ผู้เดียวแท้แท้ คุกรบพิตร
 พระราชสมภาร บพิตรจงพิจารณาปลงปัญญาให้เห็น

ธรรมสังเวชในความตายนั้นเกิด มีจุรราช^๕จะได้เลือกหน้า^๕
 ว่าผู้ใดเชื่องโง่นั้นหา^๕มิได้ ย่อมครอบงำกระทำให้อยู่ใน^๕
 อำนาจแห่งตนนั้นเสมอทุกคน ๆ ไป จะได้สังเกตว่า^๕
 ช้างยังหนุ่มยังสาวอยู่ ช้างยังไม่เจ็บไข้ช้างยังไม่ตายก่อน^๕
 ต่อแก่ชราอายุถึงเพียงนั้น ๆ แล้วช้างจึงจะตาย จะสังเกต^๕
 ถึงนั้นมีได้ “โก ชณฺญา” คือใครนั้นจะรู้จักความ^๕
 ตาย จะรู้จักสังเกตสังเกตผู้ใด^๕เพี้ยนพระยามัจจุราชได้ ว่า^๕
 พรุ่งนี้เกิด ประจันต์เกิด ใครผู้ใด^๕เพี้ยนถึงนั้นได้ ถึงมี^๕
 ทรัพย์สมบัติมากจะให้แก่พระยามัจจุราช พระยามัจจุราช^๕
 ก็ไม่รับสินบน ถึงว่าจะมีเสนาบริวารพลมากจะต่อ^๕ยทอภัย^๕
 พระยามัจจุราช ก็มีอาชสามารถจะต่อ^๕ยทอภัยได้ มีแต่^๕
 พระยามัจจุราชนั้น จะครอบงำยำ^๕ยจะหักจะรานผลาญ^๕
 ชีวิตให้ถึงพินาศฉิบหาย ๆ “ภนฺเต” ข้าแต่พระเจ้า^๕
 ราชิราช พระองค์^๕นั้นรู้วาทะ^๕ทั้งปวงจะตายเหมือนนก^๕นั้น^๕
 ทุกรูปทุกนาม ไม่พ้นหากความตาย พระองค์ผู้ทรงฤทธิ์^๕

ทรงเดชเห็นปานดังนี้ จะถึงแก่ความตาย ฤๅหาจะมีได้
 ประการใด จึงมีพระพุทธรูปภาควิศวาท คุกรบพิตร
 พระราชสมภาร อันเกิดมาเป็นรูปธรรมแล้ว อย่าหมาย
 เลยที่จะพ้นจากความตาย สัตว์ทั้งหลายถึงแก่ความ
 ตายนั้นใดก็ดี ตถาคตนั้นก็เหมือนกัน ฯ ข้าแต่พระเจ้า
 ราชาราช พระองค์ตรัสฉันท์จริงที่เคี้ยว คำนี้เป็น
 คำสัจย์ นี่แน่ข้าแต่พระเจ้าราชาราช ทั้งข้าพเจ้า
 จะขอถาม บุคคลอันเกิดมาในโลกนี้ บางจำพวกก็เป็น
 คนเข้ญใจไร้ทรัพย์ บางจำพวกก็บริบูรณ์ด้วยสมบัติ
 พัดดานไม่เหมือนกัน ฮอใครบแก่เหตุผลเป็นประการใด
 พระเจ้าราชาราชรู้ฤๅไม่ว่า “ชานามิ มหาราช” คุกรบพิตร
 พระราชสมภาร พระตถาคตรู้แจ้งอยู่ สัตว์ที่แปลกกัน
 ไม่เหมือนกันนั้น ก็หาใครบแก่กุศลและอกุศลสองประ
 การนี้แล จำแนกให้สัตว์ทั้งหลายต่างกัน จะว่าอื่นไกล
 ไปไยเล่า ว่าแต่ญาติของบพิตรนี้เกิด ญาติของบพิตร

ที่ลงอนิจกรรมล่องไปทั้งหลายนั้น ข้างจำพวกที่ประพฤติก
 ุศลกิจตั้งอยู่ในสัจย์ในธรรมนั้น ก็ไต่ไปยังเกิดในสุคติภูมิ
 เสวยรมย์ชมสมย์อันโอฬาริกภาพ ข้างจำพวกที่
 ประพฤตมิได้ตั้งอยู่ในสัจย์ในธรรมนั้น ครั้นทำลาย
 เบญจขันธ์แล้ว ก็ไต่ไปยังเกิดในนรกทุกขเวทนา
 “ภนฺเต ราชาราช” พระเจ้าข้า ข้าแต่พระเจ้าราชาราช
 พระองค์ตรัสนั้น ข้าพเจ้ายังสงสัยอยู่ยังไม่สิ้นสงสัย
 ก่อน ถ้าข้าพเจ้าได้เห็นนรกแล้ว นั้นแล้วข้าพเจ้าจึงจะ
 สิ้นสงสัย บุปผิพนครพระราชาสมภาร ญาติของบุพพิตร
 ที่ทุกขเวทนาอยู่ในนรกนั้น ญาติพิตรได้เห็นแล้ว
 บุปพิตรจะดูไม่ได้ “ภิกฺโข น ภวิสฺสามิ” ข้าแต่พระเจ้า
 ราชาราช ข้าพเจ้าหากกลัวไม่ พระองค์อย่าปรีวิตกเลย
 บุปผิพนครพระราชาสมภาร ถ้าถึงนั้นพระศากยวงศ์จะสั่ง
 ให้พระองค์เห็นกัน ตรัสเท่านั้นแล้วพระพุทธองค์เข้าสู่
 ปถวิกลีณ บันดาลแผ่นดินให้แยกเป็นช่องลงไปทรายเท่า
 จนถึงอเวจี ลำคองนรกทั้งหลายให้ปรากฏแล้ว จึงมี

พระพุทธปฏิภาตรัสว่า คุณรบบพิตรพระราชสมภาร พระองค์
ทรงทอดพระเนตรดูพระญาติพระวงศ์แห่งรบบพิตรบัณฑิต

ข้าแต่พระเจ้าราชาธิราช ข้าพเจ้าแลลงไปหาเห็นญาติ
ทั้งปวงไม่ เปลวเพลิงนี้หนักกว่าหนัก ข้าพเจ้าแลไม่เห็น
ญาติข้าพเจ้าเลย สมเด็จพระมหากรุณา ก็บันดาลให้
เปลวเพลิงนั้นดับลงในทันใด สำแดงญาติแห่งพระเจ้า
ชมพุกิติให้ปรากฏแล้ว ก็มีพระพุทธปฏิภาตรัสชี้แจงออก
ไปว่า คุณรบบพิตรพระราชสมภาร สัตว์นรกผู้นั้น ๆ มิใช่
อื่นไกล คือพระโอรสกา พระโอรสของพระองค์ คนนั้นคือ
มิดา คือมารดา คนนั้นคือพ่อของวงศ์คณาญาติทั้งหลาย
ตกว่าพระมหากรุณาเจ้าตรัสชี้แจง นั้นถนัดไป ทุกสิ่ง ๆ
สมเด็จพระมหาชมพุกิตก็หายสงสัยสับสนเทห์ ทอดพระ
เนตรเห็นญาติทั้งหลายเสวยทุกขเวทนามีประการต่าง ๆ
เป็นต้นว่า นอนเหน็ดแผ่นดินเหล็กอันหนาได้ โยชน
เปลวเพลิงเผาผลาญอยู่ทั่วทั้งรัชกาย คั้น ๆ รนทน

ทุกขเวทนาสาหัส ข้างจำพวกนายนิริยบาลเล่นไล่ตีก
 ตามทันแล้วก็แทงด้วยหอกแหลนหลาว แลค้อยสี่ส
 วยค้อนเหล็กอันใหญ่ ตักสี่ส่วยด้วยดาบอันคมกล้า
 ข้างดาบก็ตกมีอเท้า กระทำกรรมกรรมนั้นต่าง ๆ สม
 เเก้พระเจ้าสมมุติเห็นฝูงญาติทั้งหลายเสวยทุกขเวทนา
 ร้องไห้ร้องครางตายแล้วเกิดแล้วด้วยประการฉนี้ ก็มี
 พระไทยสทั้งตกประหม่า กราบทูลว่าพระเจ้าข้า ข้าแต่
 พระราชาธิราช ข้าพเจ้ากลัวแล้วข้าพเจ้าไม่ไหวแล้ว
 “นิรย โนตรธาเปสิ” สมเเก้พระผู้มีพระภาคบันดาลให้
 นรกกนั้นอันตรธานหายไป พระเจ้าสมมุติจึงกราบทูล
 ถาว่า พระเจ้าข้าสัตว์ทั้งปวงทนทุกขเวทนาอยู่ในนรกก
 หาใคร่กระทำความกุศลกรรมเป็นประการใด ทูลรับพิตร
 พระราชสมภาร สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้น แต่ปางก่อน
 ละอานาอกคติทั้ง ๔ ประการ คือละอานาแก่ความรัก
 ละอานาแก่โทโส ละอานาแก่โมโห ละอานาแก่ความ

กถา เมื่ออุปัชฌาย์ถามว่า ก่อคดีทั้ง ๔ ประการนั้นแล้ว กระ
 ทำอกุศลกรรมอันลามกนั้นต่าง ๆ เป็นต้นว่าฆ่าตบตี
 ฆ่าตาย อทินนาทาน กาเมสุมิฉาจาร มุสา ส้องเสพ
 สุราเมรัย กระทำโทษประทุษร้ายแก่บิดามารดาฆ่า
 ตายายผู้มีคุณแก่ตน กระทำอกุศลกรรมหลายชั่วเห็น
 ปานฉนั้น ครั้นทำตายเบญจขันธ์จากมนุษย์แล้ว จึงลง
 ไปยังเกิดในนรก ทนทุกข์เวทนาสาหัสสากรรจ์ด้วยประ
 การฉนั้น ๑ ข้าแต่พระเจ้าราชาธิราช ญาติข้าพเจ้าที่
 พระองค์ยกออกไปสวรรคตนั้น ข้าพเจ้าจะใคร่เห็นสักหน่อย
 “เต ทสุเสสิ” พระองค์ทรงสั่งแกลงญาติทั้งหลายอันได้ไป
 สวรรค์ให้ข้าพเจ้าเห็นประจักษ์แจ้งในกาลครั้งนี้ สมเด็จพระ
 ผู้มีพระภาค กระทำอิทธิฤทธิ์บันดาลให้สมเด็จพระ
 พระเจ้าชมพูนุทนั้น แลเห็นชั้นจาตุมาหาราชิกาถาวตังษี
 ยามาภิสถานิมนานรที่ประณีตตระวิสุตวิ ส้าแดงให้เห็น
 วิมานทอง วิมานแก้วมณี วิมานแก้วประพาฬ วิมาน

แก้วลาย อันประทีปประภาวิจิตรบรรจงต่าง ๆ สำแดงให้
 เห็นซึ่งองค์ภาพพของเทพบุตรแลเทวธิดาทั้งหลาย อัน
 เสวยทิพย์สมบัติสพรบพร้อมไปด้วยทิพย์แสนสุรางค์นาง
 พาทย์ยวง แด่ละพินาศ ๆ นั้น มีนางฟ้าพันหนึ่งข้างหมื่น
 หนึ่งข้างแสนหนึ่งข้าง มากกว่าหมื่นกว่าแสนข้าง วิมาน
 ทั้งปวงนั้น ทาสทั้งภาพบุตรก็มี ทาสภาพบุตรหนึ่งคือ
 ร้อยแสนนั้นก็มี ทาส ๒-๓ ภาพบุตร สูงโยชน์ ๑
 ๒ โยชน์ ๓ โยชน์ ๔ โยชน์ ๑๐๐ โยชน์ ๑๐๐๐ โยชน์
 ก็มี ประกอบไปด้วยเสานั้น นัยใดละร้อยละพัน นัยใด
 ละหมื่นละแสน ห้อยย้อยไปด้วยระเบียบแห่งพรหม แล
 กระกึงไว้ด้วยฉัตรแสง สว่างไปด้วยรัศมีแก้วรุ่งโร
 ษิตนาการอ้ออิงไปด้วยเสียงทิพย์ขลุ่ยวงค์ดุริยดนตรีซึ่ง
 กลองแตรสังข์สนั่นเสนาะจับในน้ำใจ เมื่อพระพทองค์
 สำแดงทิพย์พินาศทั้งหลายด้วยประการฉะนี้แล้ว พระ
 พทองค์ก็เสด็จออกไปว่า คุณกรบพิตรพระราชสมภาร

พระองค์จึงทอดพระเนตรดูเทวบุตรเทวธิดาทั้งปวงเกิด
 เทวบุตรองค์นั้นอยู่ในวิมานอันนั้น เทวบุตรองค์โน้นเป็น
 ญาติของพระองค์ ฝ่ายเทวธิดาที่อยู่ในวิมานอันนั้น เทว
 ธิดาองค์นั้นอยู่ในวิมานอันนั้น เทวธิดาองค์โน้นอยู่ใน
 วิมานอันโน้น เป็นญาติของพระองค์ เมื่อสมเด็จพระ
 มหากรุณาเจ้าฯ^๕แจ่งออกไปด้วยประการนั้นแล้ว พระเจ้า
 ชมพูคันทอศพระเนตรดูเทพยดาทั้งหลายแล้ว ก็มิขัด
 วิจารณ์การผูกพันรักใคร่ จะใคร่ให้ซึ่งทิพยสมบัติในชั้น
 นกามาพรสวรรค์ จึงกราบทูลถามว่าพระพุทธานุเจ้า
 เทพยดาทั้งหลายนี้ แต่ปางก่อนได้กระทำการซึ่งเป็น
 กุศลเป็นประการใดจึงได้มาเสวยสมบัติอันเป็นทิพย์เห็น
 สภาวะปานนั้น “มหाराช” ทูลรับพิตรพระราชสมภาร
 เทพยดาทั้งหลายนี้ แต่ปางก่อนได้กระทำการกุศลนั้น
 ต่าง ๆ เทพยดาที่อยู่ในวิมานอันนั้น แต่ปางก่อน
 ได้สร้างกุญให้เป็นที่าน แก่สมณะพราหมณาจารย์

ผู้มีศีล ที่อยู่ในวิมานอันโน้น แต่ปางก่อนได้ให้
 เพลิงเป็นทาน ที่อยู่ในวิมานอันนี้ แต่ปางก่อนได้
 กระทำเพิกานกับพระพุทธอรุณ ที่เสวยสมบัติในวิมานนั้น
 แต่ปางก่อนได้สร้างพระพุทธอรุณ เทวตาวิมานนั้นได้
 สร้างพระเจดีย์วิหาร องค์นั้นได้สร้างพระไตรปิฎก
 เทวตาองค์นั้นเป็นอุบายในพระบรมพุทธศาสนา เทวตา
 วิมานนั้นได้สร้างศาลาโรงธรรม เทวตาวิมานนั้น
 ได้ถวายประทีป เทวตาวิมานนั้นได้ปลูกไม้พระศรี
 รัตนมหาโพธิ์ เทวตาวิมานนั้นได้ถวายผ้าบังสกุล
 เทวตาองค์นั้นได้ถวายคิลานบริขาร เทวตาวิมานนั้นได้
 ถวายเข้ายาคุแลเข้าสรวย เทวตาวิมานนั้นได้ถวายกลิ่น
 ทาน เทวตาวิมานนั้นได้ถวายเครื่องต่าง ๆ เทวตา
 วิมานนั้นได้สักระบายฟังพระสัทธรรมเทศนา เมื่อสมเด็จพระ
 พระมหากรุณาตรัสชี้แจงออกไปด้วยประการฉะนี้ พระ

เจ้าชมพูก็ ไต่ทรงฟังประจักษ์ในน้ำพระทัย จึงกราบทูล
 ว่าข้าแต่พระเจ้าราชาธิราชผู้ประเสริฐ “อหิ ปวโร” ข้าพเจ้า
 นี้ประเสริฐในสกุลชมพูทวีปอยู่แล้ว ยังว่าไม่ประเสริฐ
 เหมือนพระองค์ พระองค์ประเสริฐกว่าข้าพเจ้ามากมาย
 นัก พระพุทธเจ้าข้า ถึงข้าพเจ้าถาม ข้าพเจ้านี้ปรารถนา
 จะได้เป็นเทวดาเสวยสมบัติในสวรรค์เทวโลก ทำ
 ไฉนข้าพเจ้าจึงจะได้สำเร็จในปรารถนา “สเจ
 อิมุสส” กุรยพิตฺตพระราชสมภาร ถ้าพระองค์ปรารถนา
 แล้วจะได้สำเร็จเป็นไหม ถ้าพระองค์ปรารถนา จงอุสาหะ
 บำเพ็ญทานรักษาศีล อาจได้สวรรค์สำเร็จทั้งในปรารถ
 ความปรารถนา กุรยพิตฺตพระราชสมภาร “ทานํ สคฺ-
 คสุสฺส โสปาณํ” ผลทานนี้ เป็นบันไดสำหรับที่จะก้าวไป
 สู่สวรรค์เทวโลก “ทานํ เทคิ อิมุสฺส” ผลทานนี้ ย่อม
 ศึกษตามคกแต่งให้ถึงซึ่งอิศรภาพเป็นใหญ่ “ทานํ ปเว-
 สนํ สคฺคํ” ผลทานนี้ เป็นหนทางอันจะไปสู่ชั้นกามาพร

ทั้งหก “ทานิ ทวาร วิวริต” ผลทานนั้นเป็นที่ระเข้คออกซึ่ง
 ประตแห่งฉกามาพจรเทวโลก ทานนั้นเป็นที่ระนำออกเสีย
 ซึ่งความเชื่องใจ เกิดมาในโลกนี้ที่ระเป็นผู้มี โลก
 สมบัติมิได้เชื่องใจไร้ทรัพย์สิน มิได้ขาดทรัพย์สินนั้น ก็อาไศรย
 แก่ผลทาน ผู้ใดอุสาหะบำเพ็ญทาน ผู้นั้นเกิดมาใน
 อนาคตกาลจะมีได้เชื่องใจไร้ทรัพย์สิน มีวิชาทรัพย์สิน ผล
 ทานนั้นเป็นที่ พงทิพานกทศุมครองรักษา ซึ่งมนุษย์
 นิกรทั้งปวงอันเกี่ยวข้องในวิภูตังสารณ ย่อมได้พึงพา
 อาไศรยซึ่งผลทาน ผลทานนั้นติดตามอุปถัมภ์คำช
 ติคตามทำนบำรุงอุภยาดรรักษา ผลทานนั้นเป็นที่ระปลด
 เปลื้องตนให้พ้นจากนรก อุสาหะบำเพ็ญทานแล้ว อา
 สามารถระขกตนให้พ้นจากนรกได้ ผลทานนั้นเป็นที่ระ
 บังโลกสมบัติให้บังเกิดขริยธรรม บุคคลอื่นได้บำเพ็ญ
 ทานนั้น ถ้าเกิดไปในอนาคตกาลภายภาคหน้า จะมี
 โลกสมบัติอันขริยธรรมพุนเกิดมิได้รู้ยกพร้อม โลกสมบัติ

จะมีใครวิพากษ์ ทั่วราชอาณาจักร ไกรโยชทุกไกรโยชนั้น
 ก็หาใครรบแก้ผลทาน ถึงในขัณฑ์ชนชาติกันก็ ถ้ามี
 ศรัทธาอุสาหะบำเพ็ญทานอยู่แล้ว ถึงว่าโจรจะมาฉกชิง
 ก็มิได้ริบทานแล้วก็จะกลับรักกลับใคร่ กลับเชนค
 กรุณา จักมิได้มุ่งมองในที่ระฉกชิง เหตุฉนั้นแต่จึงว่า
 ผลทานนั้นเป็นทรัพย์ไวซึ่งโลกสมบัติ บุคคลผู้ใด
 บำเพ็ญซึ่งทานบารมีนั้น เกิดไปในอนาคตกาลภายภาค
 หน้า จะมีอายุอันถาวรรวิวัฒนาการ เจริญอายุให้ยิ่งยง
 คงอยู่สันกาลอันยาวนาน จะมีได้เป็นคนอายุสั้น อายุน้อย
 “อตุคสุสาธุ ททณฺธิ” บุคคลอันอุสาหะบำเพ็ญทาน
 นั้น ได้ชื่อว่าให้ซึ่งประโยชน์แก่ตน “อตุคอุมมสมา
 หิตา” ได้ชื่อว่ากระทำให้ตนประกอบไปด้วยธรรมอันเลิศ
 “เทวภูตา มนุสฺสกาว่า อตุคสุขํ ปโมทเว” บุคคลอันอุสาหะ
 บำเพ็ญทานนั้น จะเกิดเป็นเทวตาก็ดี จะเกิดเป็นมนุษย์
 ก็ดี ก็ย่อมจะมีความสุขนั้นมาก ภายแต่จิตรนั้นจะแน่ม

จะชนะวันจะเรืองอยู่ด้วยความสุข ๆ นั้นจะมีมากด้วย
 อำนาจผลแห่งทานบารมี อันผลแห่งทานนี้ อาจสามารถ
 จะให้สำเร็จความปรารถนาสิ้นทั้งปวง มีอุปมาดังแก้ว
 มณีโชติแห่งสมเด็จพระพุทธเจ้าพระวิสุทธิวงศาจารย์
 ด้วยคุณอันล้ำเลิศประเสริฐ ให้บังเกิดทวีปสมบัติ
 ทั้งปวงทุกทั้งมโนเรศความปรารถนา ถ้ามีดังนี้ผลทานนี้
 มีอุปมาดังแก้วมณีแก้วมณีให้สำเร็จความปรารถนา
 ทั้งปวง แลมีอุปมาอันใด ผลทานนี้ให้สำเร็จ
 สมบัติทั้งปวงทุกทั้งมโนเรศความปรารถนา มีอุปมาดัง
 นั้น ถ้ามีดังนี้ ผลทานนี้ มีอุปมาดังแก้วมณี
 ทวีป ๆ นั้นเมื่อมีบริบูรณ์แล้ว ก็จะสามารถจะขอ
 ข่ายสารพัดเข้าของทั้งปวงให้สำเร็จมโนเรศความปรารถนา
 แลมีอันใด ผลทานนี้เป็นสมบัติอันวิเศษ จะตก
 แดงสมบัติอันเป็นโลกียแลโลกุตระ ให้บริบูรณ์สำเร็จ
 ทั้งมโนเรศความปรารถนา เมื่อสมเด็จพระมหากรุณา

ลำเค็ญทางสวรรค์ด้วยประการฉะนี้ พระยาชมพุก
ได้ทรงฟังก็โสมนัสยินดีในที่จะปฏิบัติให้สำเร็จสวรรค์ ฯ

ฝ่ายองค์สมเด็จพระมหากรุณา ปรารถนาจะยังพระยา
ชมพุกนั้นให้เห็นอภัยหนายจากสวรรค์สมบัติ จะให้ชนชม
โสมนัสยินดีในทางปฏิบัติ อันจะให้สำเร็จพระ อมตมหา
นฤพาน จึงมีพระพุทธรูปไปรดประทานพระสังฆกรรม
เทศนาสืบทอดไปว่า “มหाराช” ทุกรบพิตรพระราชสมภาร
“อัย สมฺปฤติ” อันว่าทิพยสมบัติในสวรรค์อันเป็นที่ปรารถนา
ที่ยินดีที่ชอบ แลเจ้าเวียงพระไทยนแห่ง สมเด็จพระบรมบพิตร
จะได้เที่ยงได้แก่จะได้มีนคงหาได้ ทิพยสมบัติทั้งปวง
แต่ล้วนเป็นอนิจจัง เทพบุตรเทพธิดาทั้งหลายอันได้
เสวยรมย์สมบัติในสวรรค์เทวโลก มีรูปมีเสียง
เป็นทิพย์ มีกลิ่นมีรสเป็นทิพย์ มีสัมผัสถูกต้องเป็น
ทิพย์นั้น จะยังจะขึ้นจะเที่ยงจะแท้อยู่หาได้ ย่อม
จะรูปปฏิสนธิเกิดอนคฺลาจากทิพยสมบัติ ปราศจาก

ทิพยสมบัติอันโอฬารวิภาสเห็นสภาวะปานฉนั้น ที่จะต้อง
 แลที่อยู่ในทิพยสมบัตินั้นหามิได้ “วธมฺมา นิโรธมฺมา”
 ทิพยสมบัติทั้งปวงนี้ มีสภาวะรู้ดับหายประไลยรู้ดับ
 สูญ ถูกรบพิตรพระราชสมภาร อันว่าเบญจกามคุณ
 ทั้ง ๕ ประการ คือรูป เสียง กลิ่น รสสัมผัสถูกต้องนี้
 ย่อมลวงให้สัตว์ทั้งปวงลุ่มหลง ดูอำนาจคนจะเป็นผล
 เป็นประโยชน์นั้นจะคงจะเที่ยงระแท่นนั้นหามิได้ บุคคล
 ผู้ใดลุ่มหลงรักใคร่กำหนดขึ้นตั้งอยู่ในเบญจกามคุณทั้ง
 ๕ ประการฉนั้น บุคคลผู้นั้นจะเสวยซึ่งความโศกความ
 เศร้าทุกข์โศกมีประการต่างๆ “กามํ นิสุตฺตํ พหุทุก-
 ขา” ผุ่งสัตว์เกิดมาในโลกนี้ ถึงซึ่งความทุกข์ความ
 ร้อนเป็นอันมากกว่ามากนัก ก็หาใคร่แยกกลุ่มหลงอยู่ใน
 กามคุณ บุคคลอันรักใคร่ลุ่มหลงอยู่ในกามคุณนั้น
 จะมีโรคภัยอาพาธบวชไขเป็นอันมาก อนึ่งจะมีชาติภ-
 ษัตริย์ทั้งหลายมาพาลมองปองร้ายเป็นอันมากกว่ามาก

เกิดมาแล้วจะเป็นคนเจ้าเล่ห์เจ้ากล เป็นคนโกหกมดเท็จ
 มากนั้น ก็อาไศรยแก่ลุ่มหลงด้วยกามคุณ บุคคลอื่น
 หลงด้วยกามคุณนั้น บ่จะมีสันดานอันกำเริบเอิกเกริก
 สันดานนั้นมิไถ่รับ ประกอบไปด้วยทุกข์เป็นอันมาก จะ
 นังก็เป็นทุกข์ จะย็นก็เป็นทุกข์ จะเค็รก็เป็นทุกข์ จะ
 นอนก็เป็นทุกข์ จะกินก็เป็นทุกข์ วิเหตุผลอะไรสักน้อย
 ก็เป็นทุกข์จนเป็นหนักเป็นหนา จนชื่อว่าหลงอยู่ด้วยกาม
 คุณนี้ มิไถ่รับทุกข์ ๆ มากกว่ามากนัก กุกระพิตร์
 พระราชสมภาร อันว่าลัทธิทั้งหลายนั้นเกิดมาใน
 วิฆฏสงสารเที่ยวท่องอยู่ในสังสารวัฏนี้ ถ้ามีสันดานนั้น
 ลุ่มหลงด้วยกามคุณกำหนดในกามคุณนั้นแล้ว ก็บ่อ
 กระทำอกศลกรรมอันลามกต่าง ๆ กรรมอันหยาบช้ำสา
 หัสมิควรที่จะกระทำเลย ลุอำนาจกามคุณแล้วก็บ่อ
 กระทำไต่ทุกสิ่งทุกประการ ยางที่พ้อฆ่าลูกเล็กก็มี ลูก
 ฆ่าพ้อเล็กก็มี แม่ฆ่าลูกสาวก็มี ลูกสาวฆ่าแม่เล็กก็มี

พจนาน้องเสียมก็มี น้องฆ่าพี่เสียมก็มี ลงฆ่าหลาน ๆ ฆ่า
 ลงเสียมก็มี ฆ่าแม่เสียมเสียมก็มี ฆ่าพ่อเสียมเสียมก็มี จนขอ
 ว่าถามคุณทั้งห้าประการนี้ มีโทษมากกว่ามากนัก บพิตร
 พระราชสมภารอย่าพึงรักอย่าพึงใคร่ อย่าชอบเนื้อ
 จำเวญพระไทยในถามคุณนั้น จงเห็นอภัยจงหน่ายจง
 เกลียจงอาวแก่ถามคุณ อย่าได้คิดข้องอยู่ด้วยถาม
 คุณเลย จงสละเสียมซึ่งเชื่อเพื่ออาไถยในถามคุณอันมี
 โทษมาก เห็นปานทั้งพระพราหมณ์ “มหาราชา
 อธิราช” ข้าแต่พระเจ้าราชาธิราชผู้ประเสริฐ “ก็ กัมม
 ก็ รณณีย์” พระพุทธเจ้าข้า ถึงถึงฤๅทศสมควรข้าพเจ้า
 จะพึงรักใคร่ ถึงถึงฤๅทศสมควรข้าพเจ้าจะพึงปรารถนา
 ถึงถึงฤๅทศสมควรข้าพเจ้าจะพึงชนชมยินดี จึงมีพระพุทธ
 ญาณตรัสว่า ถูกรับพิตรพระราชสมภาร “นิพพาน เป้า
 นิพพาน รณณีย์” พระอมตะมหานฤพานแน่ สมควร
 ที่พระองค์จะพึงรักพึงยินดี สมควรที่พระองค์จะพึง

ปราดนา พระอมตะมหานฤพานัน เป็นที่รังษิภิเลิศ เป็น
 ที่รังษิทุกขรังษิความโศกโศกาโลย รังษิอุปทระแลโภย
 อันตรายทั้งปวง พระนฤพานันเป็นสุขอันประเสริฐ มี
 พระพุทธานุภาตวิสัยอันแลวก็ไปรคประทานพระธรรมเทศนา
 สืบต่อไปว่า

“สุโข วิเวโก คุญฺหสฺส สุตตมมสฺส ปสฺสโต
 อพฺยาปชฺฌํ สุขํ โสเก ปาณญเตสฺส สณฺณโม
 สุขา วิวาคทา โสเก ทามานํ สมตักฺกโม
 อสฺมิมานสฺส วินโย เอตํเว ปรมํ สุขํ”

อธิบายว่า สุขวิเวกกล่าวคือ พระนฤพานอันสงัด
 จากกิเลสอัน “สุโข” เป็นสุขอันล้ำเลิศ ย่อมบังเกิดแก่
 บุคคลอันพิจารณาเห็น พระสัทธรรมอันในพระสัทธรรม
 นั้น “อพฺยาปชฺฌํ” ประการหนึ่งบุคคลอันมีสันดาน
 ปราศจากโทษหาพยายามหาหาจนไม่มีไฉน “สุขํ” ก็
 เป็นสุขอันล้ำเลิศประเสริฐ “ปาณญเตสฺส สณฺณโม”

ประการหนึ่งบุคคลที่สำรวจมาจาสำรวจน้ำใจ มิได้เข้ามา
 สัตว์ตกชีวิตรมิได้เบียดเบียนพนักสัตว์นั้น “สุโข” ก็เป็น
 สุขอันวิเศษในโลกนี้ “วิราคตา” ประการหนึ่งบุคคลอัน
 กระทบใจแห่งซึ่งพระนฤพาน มีสันดานปราศจากกระ
 มิได้ขึ้นกับด้วยราคกำริษณานั้น “สุโข” ก็เป็นสุขอันประ
 เสริฐ “กามานํ สมตักกโม อสมิมานสุส วินโย” ประการ
 หนึ่งว่าบุคคลอื่น ได้อุปวิเวกคือพระนฤพานแล้วแลล่วง
 เสียซึ่งกามคุณขึ้นเทาเสียซึ่งมานะยังมิได้สิ้นเสร็จ “ปรม
 สุข” ก็เป็นสุขอันอุดมล้ำเลิศประเสริฐเที่ยงแท้หนักหนา
 “อชาคิขรา” ทุกรบพิตรพระราชสมภาร บุคคลอื่นได้
 สำเร็จแก่พระอมตมะหานฤพานนั้น จะได้รับเวียนตาย
 เวียนเกิดเขากำเนิดสร้างรูปสร้างภพนั้นหามิได้ จะได้
 รู้แก่รัชรามิอันทวีอันวิกลวิปริตตามคตหนัก แก้มคอบ
 ผิวนั่งหคหุเป็นเกล็ดขดอยกำลงวังชานันท์หามิได้ บุค
 คลอื่นสำเร็จแก่พระนฤพานนั้น มิได้รู้ขุยรู้ไข มิได้รู้
 ความโสกาฮาโลยว่าไรให้ส่อนเลย “สนุคํ ปณัตถิ” พระ

นฤพานนั้นเลียดประณีตบรรจง ปราศจากทุกข์ปราศจาก
 โภย “อจล” พระนฤพานนั้นมีไต่ห้วงใหญ่ด้วยอำนาจแห่ง
 วาตภิเลศ “รมม” พระนฤพานนั้นเป็นอริยนิเวศน์ที่อยู่แห่ง
 พระอริยเจ้าทั้งหลายประกอบไปด้วยความศุขสนทนสนิบาย
 “พรหมสุข” ศุขในพระนฤพานนั้นล้ำเลิศประเสริฐมิไ้รู้
 แปรปรวน มิไ้ก่กลียกกลายเหมือนศุขในสววรรค์ ศุข
 ในพระนฤพานนั้นตั้งมั่นยั่งยืนเป็นศุขละเอียดเป็นศุขอัน
 แท้ “นิพพานํ มียํ กโรหิย” บพิตรพระราชสมภาร
 จงรักใคร่ปราถนาในนฤพานศุขนั้นเกิด เมื่อมีพระพทธ
 ฎีกาตรัสพระสัทธรรมเทศนามันแล้ว พระยาชมพุก
 ไ้ทรงฟังก็มิพระไทยเลื่อมใสศรัทธาอย่างยิ่งนัก ท้าวเชอ
 กเปิดของเครื่องราชกกุธภัณฑ์ทั้งห้าออกกระทำสักการบูชา
 สมเด็จพระมหากรุณา พระยาทั้งร้อยเชื้อพระวงศ์นั้น
 ต่างองค์ต่างกระทำสักการบูชาสมเด็จพระมหากรุณาด้วย
 เครื่องสักการบูชาเป็นอันมากกว่ามาก ฝ่ายพระยาชมพ
 ุยกจึงกราบทูลถามลี้ซ้อไปแล้วว่า “ภนฺเต ราชาริราช”

ข้าแต่พระเจ้าราชาธิราชผู้ประเสริฐ พระเจ้าข้า ข้าพเจ้า
 นี้ปรารถนาจะใคร่ได้ซึ่งพระนฤพาน ทำไฉนข้าพเจ้าจึงจะ
 ได้พระนฤพานสำเร็จความปรารถนา คุณรบพิตรพระราช
 สมภาร ถ้าพระองค์จะปรารถนาพระนฤพานจงสละสมบัติ
 ออกทรงบรรพชาเถิด “ปัพพาเชสสุสามิ” พระเจ้าข้า
 ข้าพเจ้าก็จะใคร่ทรงบรรพชาทำไฉนจะได้บรรพชาเล่า
 คุณรบพิตรพระราชสมภาร บิพัตรอภัยปรีวิตกเลย คริส
 เท้าทั้งนั้นแล้ว พระองค์ก็คลายเสียซึ่งอิทธาภิสังขาร
 พระนครอันใหญ่กว้างก็สูญหายกลายกลายเป็นเวฬุวัน
 มหาวีหารอันคังเก่า ส่วนพระพุทธรูปนั้นก็กลาย
 เป็นสมเด็จพะพุทธรูปเจ้าโดยปรกติ ฯ

สมเด็จพะเจ้าสมพยก็เมอเห็นสมเด็จพะพุทธรูปองค์
 อันยังเพศที่เป็นกรรมกรีย์ ให้อันครุฑนาคหายกลาย
 เป็นสมเด็จพะพุทธรูปเจ้า ประทับด้วยทวาทังยมหาบรม
 ลักษณะ แลพระอสีตยานพญูชนะรุ่งเรืองไปด้วยฉัพ
 พวรรณรังษีหกประการ ประคองทั้งปริมณฑลพระจันทร์

เมื่อวันเพ็ญเดือนสิบสอง พระราชสมุพบุคมีจักรพิศวง
ทรงพระราชดำริว่า แท้จริงสมเด็จพระเจ้าราชาธิราช
ท่านมีศักตนาภาพควรระอัครรยยังนัก คุคเป็นคฤหัสถ์
อยู่เมื่อตะก บกเคบวนมากลักลายเป็นบรรพชิตแล้ว
เล่า ฤทอเคช่นมากแท้จริงแล้ว ทรงพระดำริค่นแล้ว
ท้าวเชอ์คังพระเนตรแลดูพระองค์สมเด็จพระมหากรรณา
อยู่ในสถานค่น

“ภควา” สมเด็จพระผู้มีพระภาคย์ ก็มีพระพุท
ธูการศีลสำแดงอันสูงส่งบรรพชาว่า คุกรบพิตรพระราช
สมภาร บุคคลอื่นไค้ทรงบรรพชาในบรรพทศศาสนา
พระศถาคค่น ผลานสูงส่งนมากกว่ามากนค่น แม้น
บุคคลผู้มีฤทอไปเกบเขาคอกไม้ ส่นทั้งข้าพระหิมนค่นมา
กระทำสักการบูชาสมเด็จพระพุทอเจ้านนค่นไค้ถึงพันพระ
องค์ บูชาไป ๆ ทุกวัน ๆ กว่าจะสิ้นชีวิตรของอาคมา
นค่นคี้ อานิสงส์แห่งบูชานนค่น ก็มีไค้เท่าอานิสงส์แห่ง
บุคคลที่ทรงบรรพชาในพระบรรพทศศาสนา “โกฏิพุทอาน

ททณฺโตยิ” แม้นถวายทานแก่สมเด็จพระพุทฺธเจ้า นัย
 ใต้ถึงโกฏิพระองค์ก็ และเอาผลนั้นมาเปรียบด้วย
 อานิสงส์แห่งบรรพชาในพระบวรพุทฺธศาสนานั้นเปรียบมิ
 ใต้ ผลที่ทรงบรรพชาในพระศาสนานั้น ยิ่งกว่าผลที่
 ถวายทานแก่สมเด็จพระพุทฺธองค์ นัยใต้ถึงโกฏิพระองค์
 นั้นอีก แม้จะสร้างพระพุทฺธรูปอันใหญ่เท่าหึงจักรวาล
 อันนั้นแล้วแลบูชาด้วย แก้วเจ็ดประการ สูงขึ้นไปเสมอเขา
 พระเมรุก็ เอาผลนั้นมาเปรียบด้วยผลแห่งบรรพชาที่
 เปรียบมิได้ ผลแห่งบรรพชาในพระศาสนานี้มากนัก
 แม้นผู้มีฤทธิ์จะเอาเขาพระเมรุมาเป็นปากไก่ เอาท้อง
 อากาศมาเป็นใบลาน จะเอาแผ่นดินมาเป็นแท่ง
 หมึก เอาน้ำในมหาสมุทรเป็นน้ำละลายจะหาฤกหมาย
 ซึ่งผลแห่งบุคคลทรงบรรพชาในพระบวรพุทฺธศาสนานั้น
 จนสิ้นกินพามหาสมุทรก็ยังไม่สิ้นผลแห่งบุคคลบรรพชา
 ในบวรพุทฺธศาสนา “ปพฺพชิตผลํ อปรีมาณํ” ผลแห่ง
 ทรงบรรพชาในบวรพุทฺธศาสนานี้จะนับจะประมาณมิได้

สาสนานี้ก็ได้เป็นอันยากประการหนึ่ง เป็น & ประการหนึ่ง
 ขพิตร พระราชสมภาร ได้ประสบพบ เห็นพระธรรมชาตินี้
 หาได้ยากทั้ง & ประการหนึ่ง เชิญขพิตรมาไปสู่พระ
 นฤพานกับด้วยพระศกาคตเถิก

“สกุฏ อมฤต สกุฏ” ฝ่ายสมเด็จพระเจ้าชมพูนุ
 เมื่อพระองค์ได้ทรงฟังพระสัทธรรมเทศนา ด้วยประการ
 หนึ่ง ก็ทรงพระดำริห์ว่า แท้จริง พระเจ้าราชาธิราช
 รักใคร่อาศนมามากมาย บำเพ็ญเมื่องว่างกายของเรา
 เราจะถวายแก่พระเจ้าราชาธิราชในครั้งแล้ว พระเจ้า
 ราชาธิราช ว่ากล่าวแต่ล้วนจะให้ไปประโยชน์แก่เรา
 สำแดงหนทางอันเลิศรักเราเนิ่นนานนักหนา ทรงพระ
 ดำริห์แล้ว ก็กราบทูลพระกรุณาว่า “อหิ อุตตานิ
 นิยยาเทมิ” ข้าพเจ้าจะมอบเวรว่างกายถวายแก่พระองค์
 บัดนี้แล้ว สมบัติในเมืองขุณยาลราชู่นั้น ข้าพเจ้า
 จะขอถวายแก่พระองค์ ตัวข้าพเจ้าก็จะบวชในสำนักนี้

แห่งพระองค์คนแล้ว “สัพพัญญุตญาณ วิหาระลี”
 ขณะนั้นสมเด็จพระมหากรุณาภิรมย์ชาตราชานุการ พิจาร
 ณาข้อปณิธานของพระยาชมพุกี้ ด้วยพระสรพพิณ
 ญาณว่า พระยาชมพุกี้จะได้สำเร็จ ยাত্রแลจิว
 อันแล้วไปด้วยพระอิทธิฤทธิ์ ฤ่ว่าหามิได้เป็นประการใด
 พิจารณาไปก็แจ้งด้วยพระสรพพิณญาณว่า “อติเต
 ภาเล” ในอภิตกกาลล่วงแล้วแต่หลัง “กตสัพพทุกาเล”
 ครึ่งศาสนาพระพุทธรูปสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้น พระยา
 ชมพุกี้เข็ญเกิดเป็นพ่อค้ากัมพล ครึ่งหนึ่งพานิชนี้
 เขาค้ากัมพลไปเที่ยวขายในประเทศเมืองอื่น ไปพบ
 สมเด็จพระพุทธรูปอันเสด็จไปทรงบาตร ก็มีจิต
 ปลื้มนาการเลื่อมใส จึงอาราธนาสมเด็จพระพุทธรูป
 เจ้าให้หนึ่งเห็นอาคันธอันตนตกแต่งด้วยผ้ากัมพลแล้ว ก็
 ถวายทานบิณฑบาตรแก่สมเด็จพระพุทธรูป ครั้น
 แล้วก็ถวายมัทฉะหนึ่ง เข็มเล่มหนึ่ง ผ้ากัมพลผืนหนึ่ง

แต่สมเด็จพระพุทธเจ้า แล้วพานิชนั้นกระทำขนิทาน
 ความปรารถนาว่า ข้าพเจ้ายังมีสำเร็จแก่พระอรหรรต
 กรวยไท อันความยาก ความทุกข์ ความเข็ญใจแล้ว
 ขย่ำได้มีแก่ตัวข้าพเจ้าเลย พานิชปรารถนาอัน สมเด็จพระ
 พุทธกตศัสยเจ้าก็กระทำอนโมทนาว่า ให้ท่านสำเร็จ
 ความปรารถนาเถิด พานิชนั้นครั้นกลับมาเรือนก็บอก
 ภรรยาให้อนโมทนา ภรรยานั้นก็โสมนัสปรีดาอนโมทนา
 ทานแห่งสามของตนแล้วก็ปรารถนาว่า ขอให้ข้าพเจ้า
 ได้พระนิพพานด้วยสวามันเถิด "พระพุทธกาล" เวลาใกล้
 รุ่งวันนั้น สมเด็จพระอินทราชาธิราชก็ใช้ให้พระวิสุกรรมลง
 มาณุมิตรปรารภปราสาททั้ง ๔ ให้แก่พานิชผู้เมียใน
 ประเทศนั้น เมื่อพานิชผู้เมียได้ส่วยสมบัต้อยู่ในปรารภ
 ปราสาททั้ง ๔ นั้นเป็นผาศกกรวยเท่าสิ้นอายุแล้ว ก็
 ไต่ขึ้นไปยังเกิดในดาวดึงษ์สวรรค์ ส่วยทิพยสมบัติใน
 วิมานทอง สพรบพร้อมด้วยแสนสุวรรณคันางเทพธิดา

“ยาวตายุก็ ฐิตา” ขยี้ควายทั้งนั้นนกรายเท่าสิ้นอายุ
แล้ว ก็เกิดจากสววรรคลงมายังเกิดเป็นพระยาชมพุก
ในครั้งนั้น ขยี้ซึ่งพระยาชมพุกได้คล้องพระบาท แก้วมณ
ธินมฤทธีเห็นปานดังนั้น ด้วยอำนาจานิสงส์ทได้ถวาย
ผ้ากัมพล แลขยี้ซึ่งได้พระขรรค์แก้วนัน ด้วยผลานิสงส์
ทถวายมิตคตไม่สิ้น ขยี้ซึ่งได้วยศรนั้น ด้วยผลา
นิสงส์ทถวายเข็ม ทกว่าพระยาชมพุก ถึงซึ่งอิศรภาพ
ในพนชมพทวณ ด้วยผลานิสงส์แห่งกศตผลบุญอันตน
ได้บำเพ็ญมาโดยนัยดังพรรณนามาฉนี้

สมเด็จพระมหากรุณา เมื่อพิจารณาเห็นว่าวาคณา
ขารมย์ของพระยาชมพุก สัมควรแก่เอหิภิกขุบรรพชา
“หตถิ ปสาเรทวา” สมเด็จพระพุทธองค์ไว้ จึงเหยียบ
ชอกซึ่งพระหัตถ์เบื้องขวา” จึงมีพระพุทธรูปภาครัตน์
“มหาราช เอหิ นิพพานาภิมุข” ทูกรบพิตรพระราชา
สมภาร เชิญบพิตรมานี้เถิด เชิญบพิตรผืนพระภักตร

เฉพาะผู้พระอนุชาขึ้นเถิด “ทำสุกฺวา” สมเด็จพระ
เจ้าชมพุกได้ทรงฟังพระพุทธรูปภาควิถีนั้น ก็ได้
ซึ่งบศิอันมีพรรณห้าประการ บังเกิดแต่พณพระบาท
กราบเท่าถึงพระเคียร “นิยติสุวา” ท้าวเธอก็ก้มอบลง
แทบพระบาทบุคคลแห่งสมเด็จพระมหากรุณา จามเสมือน
ถึงว่าล้ากล้วยทองอันนั้นอ้มลงกราบทูลว่า “ภนฺเต ภควา”
ข้าแต่พระผู้ทรงพระภาคเป็นอันงาม พระพุทธรูปเจ้าข้า “ม
ยพฺพาเซหิ” พระพุทธรูปได้ทรงพระกรุณาโปรดประ
ทานบรรพชา แก่ข้าพระองค์ขึ้นเถิด

สมเด็จพระมหากรุณาธิคุณพระพุทธรูปภาควิถีว่า “สุวา—
ชาเต อมฺเม ทุกฺขสฺสํ สํ พุทฺธมฺมวชิ จเรหิ” ทศกรณพิตร
พระราชสมภาร พระองค์ทรงประพฤติซึ่งศาสนพรมจริย
ในศาสนธรรม อันพระศาสดาทรงเทศนาไว้ บพิตรจง
กระทำให้สันตกษัตริย์ในภวันนัยขึ้นเถิด ฯ

ในกาลเมื่อสมเด็จพระมหากรุณาธิคุณพระพุทธรูปภา
ควิถีนั้น อันว่าบริกษารทั้งแปดประการก็ลอบมาสอด

สรวมลงในกายของพระยาชมพุกิติ ๆ ก็รับพระราชทาน
 เชหิภิกษุบรรพชา ในบรรพพุทธานุสาสนาในกาลครั้งนั้น

“ภควา ราชานํ ปัพพาเซตวา” สมเด็จพระผู้มีพระ
 ภาควะ เมื่อบรรพชาพระยาชมพุกิติแล้ว ก็บรรพชาพระ
 ยาทั้งร้อยเอ็ดพระองค์แล้วอำมาตย์แสนหนึ่งในลัทธินั้น
 ครั้นแล้วพระพุทธองค์ทรงพระอาวธนาการว่า กรรม
 ฐานสิ่งใดหนอจะเป็นที่สยบแห่งพระยาชมพุกิติ พิจารณา
 ไปก็เห็นแจ้งว่าพระยาชมพุกิตินี้ แด่ชาติก่อนได้ฆ่าเพี้ย
 กลฉิบบริกรรม ได้พิจารณาพระอินทร์ในกู่เพ็ชรทราก
 ศพอันเน่าทลอลงมาตามกระแส น้ำ พระยาชมพุกิตินี้
 มีวาสนาสมควรแก่อนิจกรรมฐาน สมเด็จพระบรม
 โลกนาเรศศาสดาจารย์พิจารณาเห็นดังนี้แล้ว ก็พระราช
 ทานอนิจกรรมฐานว่า “ภิกขเว ปณฺณกฺขนฺธา อนิจฺเจ
 โทณฺทิตี สํชฺชา โทณฺทิตี ปฏฺฐิสฺสุมฺปฺปณฺนา โทณฺทิตี” ตถา
 สงฺฆํทักฺขียวํ “ปณฺณกฺขนฺธา” อันว่าเบญจขันธ์ทั้งห้า

อันกุศลอุกกุศล กรรมประชุมตกแต่งอาไศรยกุศลอุกกุศล
 กรรม เป็นขั้วจับแล้วแลยังเกิดนั้น ย่อมมีสภาวะเป็น
 อนิจจังจะเที่ยงจะแท้นั้นหาไม่ได้ “ขบอมฺมา วขอมฺมา”
 เบญจชนอภังขาน มีสภาวะสิ้นสุดดับหายไปเป็นอันเร็ว
 พลันมีได้ทั้งอันนาน “พพพพิกราสีวีย” มีครุวนาตุรึงว่า
 ฟองน้ำอันยังเกิดด้วยกำลังเกลียวน้ำ น้ำกระทบแล้วแล
 ถึงซึ่งแตกทำลายไปเป็นอันเร็วพลัน ถ้ามีดังนี้ “วิชฺฐุ—
 ปมา” มีอุปมาทั้งสายฟ้าแลบอันเร็วที่จะอันตรธานหาย
 “มายา โทติ” เบญจชนอันยอมพ้อดวงให้สัตว์ทั้งหลาย
 ลุ่มหลง “มรวิวีย” มีอุปมาทั้งเงาที่พยับแคบ อันพ้อ
 ดวงซึ่งหม่นเฝ้า อันธรรมดำว้หม่นเฝ้าเห็นพยับแคบเฝ้า
 เวลาวันเที่ยงแลสำคัญว่าน้ำ แล่นไปด้วยกำลังอันเร็ว
 พลันครันมีได้กินน้ำสำเร็จความปรารถนา ก็ถึงซึ่งวิสณฺณ
 ภาพลุ่มกลึงอยู่กบฏ แลมีผืนใด สัตว์ทั้งหลายอันหลง
 ภัยเบญจชนอนัน ก็ถึงซึ่งวิสณฺณภาวะลุ่มกลึงอยู่ใน

ไทรยพโลก มีอาชยกคนออกจากสังสาร โชนันไ้
 มีอุประไมยทั้งนั้น คุกรสงฆ์ทั้งปวง อย่าพึงประโยชน์
 ด้วยเบญจันท์ พิจารณาให้เห็นว่า เบญจันอันหา
 แก่นสารมิได้ เป็นเครื่องเขยิบเครื่องเนาอสุริอัสถิง เมื่อ
 มีพระพุทธานุภาพตรัสบอกพระกรรมฐาน ด้วยประการฉะ
 พระราชมพบกัเณรไ้ด้วยประทานฟัง ก็ขึ้นลู่ถึงพระอรหัต
 ตักกิลศธรรมทั้งปวงไ้เข้าจากขันธสันดาน “สพเพ
 ราชานว อมภา” ฝ่ายพระยาร้อยเอ็ดพระองค์แล
 อำมาตย์แสนหนึ่ง แด่ขึ้นคำที่ไ้บรรพชาในครั้งนั้น
 เมื่อไ้รับพระราชทานฟังกรรมฐาน ไ้สำเร็จพระอรหัต
 พร้อมสันด้วยกัน

“พลนิกาชา ชมพบกัเณร วนทิกุวา” ฝ่ายพวก
 พลนิกาชาทั้งหลายก็ชวนกันเข้าไปถวายนมัสการพระชมพ
 บกัเณรอำลาเพื่อจะกลับไปสู่บ้านเมืองแห่งตน พระชมพ
 บกัเณร ก็ส่งเนื้อความมาถึงพระราชบุตรแลพระอรรค
 มเหสีว่า ท่านทั้งปวงจงบอกว่เราไ้ประพฤติกิเลสโลกุตระ

ประเวณีแล้ว ให้เจ้าศิริศุครแสนางกาญจนเทวีแสวงหา
 ชิงโลกศุครประเวณีเหมือนแรนเด็ก เมื่อพระชมพยก็
 เกรงสิ่งเนือความฉน พวกลพนิกายทั้งหลายนั้นกลับ
 มาถึงพระนครแล้ว ก็กราบทูลแจ้งประพตชีชาวสาส์นนั้น
 แก่นางกาญจนเทวี แลเจ้าศิริศุครราชกุมาร นางกาญ
 จนเทวีแลเจ้าศิริศุครก็ฟังประพตชีชาวสาส์น ก็เสด็จ
 ออกนอกพระนครก็ด้วยเสนาทนต์กรทั้งหลายเป็นอันมาก
 มาสู่สำนักพระชมพยก็เฝ้า สมเด็จพระมหากรุณา
 สัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ใช้เจ้ามาขตามเฝ้าให้ย้อมรรคา
 เข้าให้ใกล้ นางกาญจนเทวีแลเจ้าศิริศุครราชกุมาร
 นั้น มาวันเคียวก็ขึ้นดูลงสำนักของสมเด็จพระมหา
 กรุณา เมื่อเสด็จลงจากสุวรรณสวีกา กาญจนยาน
 มาค้มนางทั้งหลายพันหนึ่ง เป็นขบวนไปสู่สำนักสม
 เสด็จพระมหากรุณา ถวายนมัสการสมเด็จพระพุทธองค์
 แล้วยกกราบทูลถามว่า พระพุทธเจ้าข้า พระชมพยก็

เถื่อนอยู่ในสถานใด
 สำคัญแต่ก่อนนั้นเกิด
 รูปนั้นถึงพินหนึ่ง
 นฤมิตรทั้งปวงนั้น
 นางกาญจนเทวีนันทอศพระเนตร
 แสงไปในระหว่างแห่งรูปนฤมิตร ก็มีรัจก้องค์ไหน
 เป็นพระชมพุกิเณร เหตุว่ารูปนฤมิตรพินหนึ่งนั้น มี
 วรรณสถานเหมือนกันกับพระชมพุกิเณร สมเด็จพระ
 มหากรุณาธิ์เจ้าว่า นางกาญจนเทวีนันมีรัจก้องค์
 พระชมพุกิเณรจึงมีพระพทัญญาตรัสว่า คุณพระราชา
 เทวี “ปฤโกสาหิ” ท่านจงเรียกพระชมพุกิเณรตาม
 เคยเรียกแต่ก่อนนั้นเกิด นางกาญจนเทวีก็ร้องเรียกตาม
 เคยเรียกมาแต่ก่อน เมื่อรัจก้องค์แห่งพระชมพุกิ
 เณรแล้ว นางกาญจนเทวีก็เข้าไปใกล้ถวายนมัสการ
 พระชมพุกิเณร โดยสัจเคารพ แล้วมาฟังพระสัท
 ธรรมเทศนาในสำนักของสมเด็จพระมหากรุณา พระ

นางมีศรัทธา จึงตั้งกัมมวบพระเกษแสนันแกวัญชาพระ
 สัทธรรมเทศนาแล้วก็ขอบรรพชาอุปสมบท พระพุทธองค์
 ก็ส่งไปให้บวชในสำนักนี้ของพระพิมพาเถรีภิกษุณี นาง
 กาญจนเทวี ก็ได้สำเร็จพระอรหัตผลในขณะที่ยังทรง
 บรรพชา ปรากฏในบรรพชสาสนา ได้บัญญัตินาม
 ๕ ชื่อว่านางกาญจนเถรี เจ้าศิวิตรนั้นก็บรรพชาใน
 สำนักนี้แห่งพระสมณพตฺเถร ก็ได้สำเร็จพระอรหัต
 “สพฺเพ ปริสา” ยริยัททั้งปวงอันเช่นนั้น ก็ได้ประคิษฐาน
 ๕ อยู่ในอริยมรรค ๘ มีโสดาเป็นต้นเป็นประธาน “พล
 นิกายา” อันว่าพลนิกายทั้งหลายนั้น ก็สมาทานเอาศีล
 ทำประการแล้วก็ชวนกันกลับมา

เฮวักมี ๕ ด้วยประการฉนี้

